

Ocheden-nwər kw'avaarnong

Atzam pa Devid

¹ Iwa ovaar Devid ɔkk'ɔn-otzama maa, chibhi da bę abubh-ę nnohnmakpa, chua kę ɔbōhk kotte.

² Mę wö, atzohmnong pę aben-ę bi, “Tte moror ominanwa wani kw'owobha ttara ɔvaarnong, obiro okker-ę. Tte ominanwa nwa oyima ɔbaang-ę, ifha chua otte itta ɔvaarnong kwaman ɔbōhk.”

³ Mando kwa bę arori ominanwa kw'ojibh-ojibh makħora Israēl, bę atza are Abishag kw'ofon Shunam atzim-ę akwu achena ɔvaarnong.

⁴ Wa ominanwa nwa ojibhi kwanong oyongi-oyongi, okkeri ɔvaarnong obiro owobha ttar-ę. Yina, wa ɔvaarnong kę abę koyim.

Adonija osi for sę ɔvaarnong

⁵ Iwa Adonija, nnwa kwa Hagit ɔmaana Devid, otzim for sę osi ɛmma, oben bi, “Kaam wö nde ɔvaarnong.” Mando kw'ofon ɔtza ɔtzokha akpaar pa nnyanyaang mmindor ɔmaana ayaari-nnyanyaang, okwu ottara k'ajinong arɔbh afa obħiri jobh, p'arɔbh-ę k'itzitzikha.

⁶ (Iwa otte kę eden kokpa k'ogbe manda wani bi, ɔbɔbh-ę bi, “Ko asi yan asi mando?” Wa kę ojibhi odikkobh oyongi-oyongi, obiro otzor Absalōm nnam k'otte.)

⁷ Iwa Adonija okwu ɔkhaama nttohna ttara Joab kw'ode nnwa kwa Zeruya, ɔmaana Abiyata kw'ode ɔföhnejja, p'abę-ę mbōhk ka nnam.

8 Yina, Zadok kw'ode ọföhneja, omaana Benaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada, omaana Natan kw'ode ọsejaakhi, omaana Shimeyi, omaana Reyi, ttara abaabhi pa Devid, bẹ Adonija abẹ katzoni.

9 Adonija otzima arukhimaan, omaana abhaam ttara abhaamva adimpẹ p'ajibhi for osi njafohni, k'otza kwa Zohelét Ọbaanga En-Rogel. Obher votte pẹ biphyir, p'ade va p'iijnong p'ọvaarnong, ttara akhaan-nong p'ọvaarnong biphyir p'afon Juda.

10 Yina, iwa Natan kw'ode ọsejaakhi, kobheri. Benaya omaana abaabhi akkakka, kaambi Solomón kw'ode ọgbaanotte wọ, kobiro obher.

11 Mẹ wọ, Natan oben Batsheba kw'ode ọkka kwa Solomón bi, "Kọ atzima abhaanga bi, Adonija kw'ode nnwa kwa Hagit, ọkk'ọvaarnong ọda o? Yina, itta kwaman Devid odik nwa, korong.

12 Mẹ wọ, tte kaam ndohn-ọ eden ch'afha akkaana akpen pa kọ kaam, omaana pa nnwa kwọ Solomón.

13 Röhng m'ebaa nda atza akhebha ọvaar Devid aben-ẹ bi, 'Itta ọvaarnong kwaam, kọ arang achekhi anang kaam otzohmnong kwọ bi: "K'odik-okka, nnwa kwọ Solomón wọ ótzokha evaar cho, óbiro ówobha ewor ka ẹvaarchi cho o?" Ká yan wọ kw'Adonija on-ode ọvaarnong o?"

14 Kaam nkwu-okwu mada am-agbaak ọvaarnong atzim, nkwu ntara ọwöhng kwaam k'idik s'agbaak."

15 Mando kwa Batsheba ofon ọtza okhebha ọvaar Devid kw'okk'ọn-ọtzama, k'emaanggọ chẹ ẹtzaanga, kẹ da Abishag kw'ofon Shunam om-okker-ẹ.

16 Batsheba ḥorakha, orururi m'irerek k'itzitzikha s'ovaarnong.

Ovaarnong ọbọbh bi, "Kọ arori mbỌng o?"

17 Oben-ẹ bi, "Kọ okhaam wọ atzim che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwọ, achekhi anang-m bi: 'Nnwa kwọ Solomon wọ ótzokha ẹvaar cho, kẹ óbiro ówobha ẹwor k'evaarchi cho.'

18 Yina, kọ itta ọvaarnong kwaam karong bi, Adonija ọkk'ovaarnong ọda.

19 Kẹ ọkk'abhaam, omaana abhaamva adimpé ttara arukhimaan k'ohaabh, ótzokha otzima osi njafohni. Kẹ obher va p'ovaarnong p'iijnong biphyir, omaana Abiyata kw'ode ọföhneja ttara Joab kw'ode odenho kw'arim-egbon. Yina, Solomon kw'ode ótzohmnong kwọ, kobheri.

20 Itta ọvaarnong kwaam, chen p'anong p'Israël biphyir akkeri kọ bi, agbaak bẹ ọnong kw'ótzor-ọ nnam, ówobha ẹwor k'evaarchi cha kọ itta ọvaarnong kwaam.

21 Óni mando ode, itta ọvaarnong kwaam ope ma, bẹ anohng-ẹ otzor ab'otte. Bẹ an-atzokha kaam omaana nnwa kwaam Solomon, ási ọgbaan mach'ariribha e."

22 Mada otzim ọm-ọgbaak ọvaarnong atzim mẽ, Natan kw'ode ọsejaakhi opyiri.

23 Iwa bẹ agbaak ọvaarnong bi, "Natan kw'ode ọsejaakhi owobh ma e." Mando kw'ofon otza okhebha ọvaarnong, ḥorakha ottima itzitzikha k'irerek.

24 Natan oben bi, "Ma, kọ itta ọvaarnong kwaam akk'ejaaah asa bi, Adonija ótzokha ẹvaar cho, obiro ówobha ẹwor k'evaarchi cho o?"

25 Ké okk'ofona otza ọtzökha abhaam-haabħada, omaana abhaamva adimpę, ttara arukhimaan. Ké okk'va p'ovaarnong p'iijinong biphyir obhera, obiro obher odenho kw'arimegħbong, ttara Abiyata kw'ode ɔfħnejja. Bé awobh kē mad qeden nwa da bę̄ achi, abira agwo ttare, am-aben bi, ‘Tte ɔvaar Adonija oruk akpen p'adum-odum!'

26 Yina, kaam ɔtzohmnong kwø, omaana Zadok kw'ode ɔfħnejja, omaana Bənaya kw'ode nnwa kwa Jəħoyada, ttara ɔtzohmnong kwø Solomón kobheri.

27 Ode bi, odik kw'itta ɔvaarnong kwaam osi wø ma, kw'on-osi moronga ɔnong kw'ɔtzökha əvaar che, obiro owobha ewor k'evaarchi ch'itta ɔvaarnong kwaam o?”

Devid osi Solomón ɔvaarnong

28 Iwa ɔvaar Devid oben bi, “Bong yeri Batshēba odim ka.” Mando kw'odimi okhebha ɔvaarnong k'etzaanga, otza obę-ę k'itzitzikha.

29 Mę wo, ɔvaarnong ɔn-ɔtzökha ɔnwoħħngi oben bi, “Odem nwa kw'Ovaar Ibinokpaabyi orukhi akpen, kw'okkaan ɔrōbh-m ka dama-dama kpenamkpen,

30 mayina, kaam rísi odik kw'iwa nchekhi ka che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israēl bi: Nnwa kwø Solomón wø ɔtzökha əvaar chaam, kē wø óbiro ówobha k'evaarchi chaam, k'evaar-ttōħħmma chaam.”

31 Mando kwa Batshēba ɔrak ottima itzitzikha k'irerek, oruri for sę m'itzitzikha s'ɔvaarnong, oben bi, “Tte itta ɔvaarnong kwaam, Devid, oruk akpen maa, ogbe ode.”

32 Ovaarnong Devid oben bi, “Bong yeri Zadok kw'ode ofohneja, omaana Natan kw'ode osejaakhi ttara Benaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada.” Mada bę akwu ayin ɔvaarnong k'itzitzikha,

33 ɔvaarnong oben bę bi: “Bong dökha atzohmnong p'itta kwabong bę atzon bong abę. Bong ben nnwa kwaam Solomon ɔyaar ɛnyanyaang chaam, atzim-ę achina ka Gihon.

34 Mé wọ kwa Zadok kw'ode ofohneja, omaana Natan kw'ode osejaakhi abyeng-ę ana k'eho, ásę-ę ɔvaarnong kw'Israël. Bong ágyi obukpohng ábira ási ejaakhi bi, ‘Ovaar Solomon oruk akpen p'adumodum!’

35 Bong dön-ę abę akpa nnam, ifha ókву owobha ewor k'evaarchi chaam, óbiro ódabh ęvaar chaam. Kaam nkk'ę ndekha bi, óde ɔvaarnong kw'Israël omaana kwa Juda.”

36 Benaya kw'ode nnwa kw'Jéhoyada obhina ɔvaarnong bi, “Tte kwe ode mando! Tte Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'itta ɔvaarnong kwaam, osi ejaakhi ch'odik nwa.

37 Odem nwa kw'iwa Ovaar Ibinokpaabyi owobh omaana itta ɔvaarnong kwaam, tte obiro owobha ttara Solomon, ifha osi ęvaar che ębar ɔtzam eyohnga ęvaar ch'itta ɔvaarnong kwaam, Devid!”

38 Mando kwa Zadok kw'ode ofohneja, omaana Natan kw'ode osejaakhi, omaana Benaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada, omaana anong pa Kéret ttara anong pa Pelet, afon atza agboma Solomon kw'oyaari k'enyanyaang ch'ovaar Devid, bę achina ka Gihon.

39 Zadok kw'ode ofohneja ɔtzokha obhik kw'ana p'afon k'ikhira s'awurada, obyengi Solomon ana

k'eho. Mando kwa bę agyi obukpohng, anong biphyir abira asi ejaaakhi k'ęrəng bi, "Tte ọvaar Sòlomòn oruk akpen p'adum-odum!"

⁴⁰ Anong biphyir agyi aphoropho abira atzima ọdadaami kw'ideden, kwa bę asi maa, irerek inyengi, atzọn-ę abę akpa nnam.

⁴¹ Iwa Adonija ọmaana akhekhenng p'awobh ttar-ę biphyir, abhaanga odik nwa k'ogbe kwa bę an-am-akyera ęrom chabę okyera. Mada Joab ọbhaang obukpohng kw'anong mba agyi, ọn-qbobh bi, "Iyokhi-haabhaba nnuma k'odedenmon, iyini yan o?"

⁴² Mada otzim ọm-ogbaak atzim, Jonatan kw'ode nnwa kw'Abiyata kw'ode ọfohnęja, opyiri. Adonija oben bi, "Dim k'etzaanga. Ojinong ọkkakka mach-ọ, otzima ękkaabha ękkakka okwu e."

⁴³ Jonatan obhina Adonija bi, "Kwę mando kode! Itta ọvaarnong kwaman Devid, okk'Sòlomòn ọvaarnong ọsa e.

⁴⁴ Ovaarnong okk'Zadök kw'ode ọfohnęja, ọmaana Natan kw'ode ọsejaakhi, ọmaana Bénaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada, ọmaana anong pa Kérət, ttara anong pa Pelet otzohma bi, bę atzọn-ę abę ọyaar k'enyanyaang ch'ọvaarnong ọkpa nnam.

⁴⁵ Zadök kw'ode ọfohnęja, ọmaana Natan kw'ode ọsejaakhi akk'ę ana abyengi k'eho, ase-ę ọvaarnong ka Gihon. Bę akk'afona kę ttara ọdadaami, kw'on-otzim iyokhi okwu k'odedenmon. Iyokhi nnuma rọ s'am-abhaanga mę e.

⁴⁶ Ayongi mę, Sòlomòn ọkk'ewor owobha k'evaarchi e.

⁴⁷ Akhaan-nong p'ovaarnong akk'abira akwu bi, akwu arima itta ɔvaarnong kwaman, Devid, aben bi, 'Tte Ibinokpaabyi kwɔ osi Solomon ɔtza che oyohng-ɔ, obiro osi ɛvaar che ɛbar eyohnga cho!' Mando kw'ɔvaarnong ɔrak m'eyima che k'ikpokpobha,

⁴⁸ oben bi, 'Tte ɛtzohnga ewobha ɛnang Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël kw'okk'osa bi, ndima chen paam nne ɔnɔng kw'otzok ɛvaar chaam, mayina.'

⁴⁹ Ofona mẽ, akhekhnong p'Adonija abina k'opoma, apfuri.

⁵⁰ Yina, Adonija obina, okhuri ojora fa Solomon, ɔtza ɔbokha k'abhik p'ijafohnibe.

⁵¹ Mando kwa bę agbaakhi Solomon bi, "Ovaar Solomon ojor Adonija ojora, kw'osi ɔtza ɔbokha k'abhik p'ijafohnibe. Oben bi, 'Tte ɔvaar Solomon ocheckhi ɔnang-m mayina bi, ɔkkangkkaang kotzima ofhu kaam ɔtzohmnong kwę.'

⁵² Solomon obhina bi, "Idikha ɔkhohk for sę mach'ɔnɔng ɔkkakka, esisaa-naanga che ch'etto k'irerek kede. Idikha otzim ebibya, kę ópe-ope."

⁵³ Mando kwa ɔvaar Solomon ɔtzohmi anɔng bę atza achaar-ę k'ijafohnibe, atzima akwu. Adonija e, okwu ɔrakha k'itzitzikha s'ɔvaar Solomon, kw'oben-ę bi, "Rohng abhana k'ɔhohm kwɔ."

2

Ndohna sa mkpong nnam sa Devid ɔnangi Solomon

¹ Mada obo kwa Devid om-ofor, wa ɔnangi nnwa kwę Solomon ndohna bi:

2 “Kaam nna nkkekkeni mpe, kọ be *bi gbuk*, asi idik mach'ojinqöng,

3 asi idik nnuma s'Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwọ, orori: Kọ renga k'ikpokpobha ttar-ę, ahok akpebhi pẹ, omaana asana pẹ, omaana aphaangi pẹ ttara ndohna sẹ, macha bẹ akkéri k'aphaangi pa Mosés. Si idik nna ifha árenga mè akhaama énaanga k'ottóhk kpenamkpen f'asi, k'ibe kpenamkpen s'átza,

4 k'odem kw'Qvaar Ibinokpaabyi ọfha óhok echeckhi chẹ ch'ọnang-m bi: ‘Idikha va pa va pọ arukhi akpen pa bẹ abaan bi aruk, bẹ abira atzima nttem sabẹ biphyir omaana agbagba pabẹ biphyir atzon-m abẹ, kọ echuni kede bi, ákhaama ọnqöng ọkhaama kw'ótzökha ẹvaarchi k'Israël.’

5 “Kọ ọkhaam arong odik kwa Joab kw'ode nnwa kwa Zeruya, osi-m kẹ e, odem kw'ofhu adenho afa p'arim-egbong p'Israël p'ade: Abner kw'ode nnwa kwa Nér omaana Amasa kw'ode nnwa kwa Jeter. Ofhu bẹ, obyengi izi sabẹ k'ogbe kw'émém omaana ogbong-gbe, otzima izi nnuma ọkpan k'odikpa kwẹ kw'erin, omaana k'ekpo pya mmo.

6 Kọ tzima ekkoji chọ ase-ę mach'odaakh-ọ, kakhera bi oruk akpen maa, ọn-ọkhaama epekhubbh.

7 “Yina, si ejibha anang va pa Barzilayi kw'ofon Gilead. Tte bẹ attara k'anqöng p'am-achi ọchattóhk k'okpokkoroo kwọ. Kkeri wa bẹ abe ttara kaam, k'ogbe kwa nnobhi k'agbaanatte, Absalom.

8 “Karaama bi, Shimeyi kw'ode nnwa kwa Gera kw'ofon Bahurim k'ekhoma cha Benjamin owobh mè ttar-ọ, kẹ wọ ọsaakh-m itzama-itzama, k'ewu

cha mminda Mahanayim. Mada ɔhak okhebh-m ka Jørdan, ndim che ch'Qvaar Ibinokpaabyi nchekhi nnang-ę bi, 'Kaam ɔkkangkkaang kíndima mfhoq-ó.'

⁹ Yina, kę kàtzokha mach'önong kw'aponga anapyibhi. Kọ ade ojinong kw'ekkoji, áronga-oronga odem kw'asi. Kọ re bi, akhohbhi pę akhaama epekhubb."

¹⁰ Iwa Devid ope otzor ab'otte, bę anohng-ę k'odedenmon kwa Devid.

¹¹ Wa Devid ode ɔvaarnong ka Hébron ka cho azenanamfa, obiro ode ɔvaarnong ka Jérusalém ka cho ərobh obhiri jobh obhiri attaan. Biphyirphyir wa ədabhi Israël ka cho aröbh afa.

¹² Mando kwa Sòlomon owobh ewor k'evaarchi ch'otte Devid, wa əvaar chę ebire ettima aranga *bi gbuk.*

Evaar cha Sòlomon ettim aranga

¹³ Iwa Adonija kw'ode nnwa kwa Hagit, ofona ɔtza okhebba Batshëba kw'ode ɔkka kwa Sòlomon. Batshëba ɔbɔbh-ę bi, "Kọ akwu ttara odidiri o?"

Obhina bi, "Oo, nkwu ttara odidir e."

¹⁴ Ən-ottara bi, "Kaam ngaam odik kwa mbeni bi mgbaakh-ó e."

Batshëba oben bi, "Gbaakh-m."

¹⁵ Oben bi, "Kọ arong kę bi, ɔvaarbhon nwa ode kwaam. Anong p'Israël biphyir ahokhi chen bi, kaam ndabh bę. Yina, idik ikwu ibhakhi ewobha. Ma, ɔgbaanotte kwaam wę ən-ɔkhaam ɔvaarbhon, okhuri da Qvaar Ibinokpaabyi otte-ę ɔbɔhk ənang-ę.

¹⁶ Kaam ngaam odik wani kwa mbeni bi mphyem-ó, kaam kwę karam o."

Oben bi, "Gbaakh-m kwę."

¹⁷ Mę wọ, ochina ororo oben bi, "Tzotzokhaan, ben ọvaar Solomón ọnang-m Abishag kw'ofon Shunam, ndókha macha kwanóng kwaam. Kaam nnong kę bi, kọ odik nwa kóram."

¹⁸ Batshéba obhina bi, "Kwę ojibhi kę, kaam mgbaak ọvaarnóng odik nwa ọgbaak k'eho chọ."

¹⁹ Mada Batshéba ofon bi ọtza ọgbaak ọvaar Solomón odik nwa k'eho ch'Adonija, ọvaarnóng obina ọtza okhebh-e, ochunga orima ọkka, yina on-owobh ẹwòr k'ọvaar-gbera kwę. Oben bę atzima ọvaar-gbera kw'okka owobha ẹwòr akwu. Mando kw'okka owobh ẹwòr k'odimbóhk kwę.

²⁰ On-oben bi, "Kaam ngaam ididikha kwa mphyem-ọ. Tzotzokhaan, kaam karam."

Ọvaarnóng oben bi, "Nna kwaam, kọ phyem, kkeri kọ kínnam."

²¹ Mę wọ, oben bi, "Tte Abishag kw'ofon Shunam ọbóhk, anang agbaanatte Adonija ọtzókh-e k'óbada."

²² Ọvaar Solomón obhina ọkka bi, "Osi yan aphyem-m bi, ndókha Abishag kw'ofon Shunam nnang Adonija k'óbada? Ira abira aphyem bi, ndókha ọvaarbhon nnang-e, mgba kę wọ ode ọgbaanotte kwaam kw'ideden. Mando kw'ira bi aphyem anang Abiyata kw'ode ọföhneja, ttara Joab kw'ode nnwa kwa Zeruya!"

²³ Ọvaar Solomón ochechí ka che ch'Ọvaar Ibínókpáabyi bi: "Tte Ibínókpáabyi ọnang-m ettuma, kaambi ode bi, ch'ebár-obar dō, idikha Adonija oni akpen pę otzim otzera echo ch'odik nwa kw'ophyemi ma!"

24 Odem nwa kw'Qvaar Ibinokpaabyi orukhi akpen, kę kw'okk'aam aranga ottima *bi gbuk*, k'evaar ch'otte kwaam Devid, obiro osi enomma chaam ebe, mach'ochekhi, bę akhaambi áfhu Adonija mayina!"

25 Mando kw'ovaar Solomon ɔnangi Benaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada ęfa, ɔtza obun Adonija ofhu.

26 Qvaarnong oben Abiyata kw'ode ɔföhneja bi, "Kpa nnam k'iwoni sɔ s'iwobh k'Anatöt. Ko ɔbaan bi, ape e. Yina, kaam ko madədən kímfhū, okhuri bi, ko atzini Ekkohbhi ch'Echekhi ch'Qvaar Ibinokpaabyi kw'Qyohng, k'itzitzikha s'otte kwaam Devid, abira atzökha ekkema k'ihem s'otte kwaam."

27 Mando kwa Solomon ɔrobh Abiyata k'otzohm f'aföhneja p'Qvaar Ibinokpaabyi, kw'atzim p'Qvaar Ibinokpaabyi ɔgbaakhi ka Shilo, okhuri ęhohmmor ch'Elī, an-areng mę akhaama ejaaakhi.

28 Mada ękkaabha nda epyiri Joab kw'okk'nttöhna ɔkhaama ttara Adonija, okhiri Absalom oji, ɔrobh ochina k'ikhira s'Qvaar Ibinokpaabyi, ɔbokha abhik p'ijaföhnibe.

29 Iwa bę agbaak ovaar Solomon bi, Joab okk'ɔrobha ochina k'ikhira s'Qvaar Ibinokpaabyi, ɔtza owobha ɔbaanga ijaföhnibe. Solomon ɔnang Benaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada ęfa bi, "Röhng atza abun-ę afhu!"

30 Mando kwa Benaya ochin k'ikhira s'Qvaar Ibinokpaabyi, ɔtza oben Joab bi, "Qvaarnong obeni bi, 'Yin k'iyaan.' "

Yina, oben bi, "Mma, kaam mpe ma e."

Bənaya obiro otzima əkkaabha ochenə əvaarnəng, oben bi, "Kkeri odem kwa Joab obhin-m e."

³¹ Mando kw'əvaarnəng obeni Bənaya bi, "Kə si mach'obeni." Bun-ə afhu, anəhng-ə, ifha ofona mə, kaam əmaana əhəhmmər chaam biphir mənaanga oponga-pyibha kw'izi s'anəng pa Joab ofhu.

³² Ovaar Ibinəkpaaabyi wə ənang-ə ettuma k'izi s'okk'obyengi, okhuri bi, kə otzim əkkangkkaang ofhu ajinəng afa, k'ogbe kw'otte kwaam Devid on-orong. Bə anəng afa p'ade; Abnər kw'ode nnwa kwa Nər, obiro ode odenho kw'agbong-nəng p'Israəl, əmaana Amasa kw'ode nnwa kwa Jeter, obiro ode odenho kw'agbong-nəng pa Juda, ajibhi abira atzor-otzor ətzam ayəhng-ə.

³³ Tte oponga-pyibha kw'izi sabə ənana Joab əmaana va pa va pə, k'eho. Yina, tte odidiri kw'Qvaar Ibinəkpaaabyi owobha ttara Devid əmaana va pa va pə, əmaana əhəhmmər ttara əvaar chə maa, ogbe ode."

³⁴ Mando kwa Bənaya kw'ode nnwa Jəhoyada ofon ətza obun Joab ofhu, wa bə anəhng-ə k'əhəhm kwə k'ibe s'anəng anarukhi.

³⁵ Əvaarnəng ən-ətəkha Bənaya kw'ode nnwa kwa Jəhoyada osi odenho kw'agbong-nəng, otzima otzera echo cha Joab, obiro ətəkha Zadək kw'ode əfəhneja otzera echo cha Abiyata.

³⁶ Iwa əvaarnəng ətəkha bə ayeri Shimeyi, oben-ə bi, "Kə ibe ədədək k'atza, si əhəhm kw'aruk ka Jərusaləm anang for so."

³⁷ Ronga k'odik-əkka bi, ewu ch'ajek Etteri cha Kidrən, əpe-ope e; izi so əbhakhi inan-ə k'eho e."

38 Shimeyi obhina ọvaarnong bi, “Odik kw'agbaakhi, ojibh-ojibh. Kaam ọtzohmnong kwọ nsi-osi mach'itta ọvaarnong kwaam ọgbaakhi.” Wa Shimeyi owobha ka Jérusalém k'ogbe-bhirada.

39 Okwu opyiri cho attaan, atzohmnong afa pa Shimeyi arobh atzor Akish kw'ode nnwa kwa Maaka, obiro ode ọvaarnong kwa Gat. Wa bẹ agbaak Shimeyi bi, “Atzohmnong pọ awobh ka Gat e.”

40 Mando kwa Shimeyi ovur ẹnyanyaang chẹ otza okhebha Akish ka Gat, oror atzohmnong pẹ ore. Shimeyi otzima atzohmnong pẹ ofona ka Gat, okhuna.

41 Mada Solomón ọbhaang bi, Shimeyi okk'obina ma Jérusalém ochina ka Gat maa okhuna,

42 ọvaarnongoyeri Shimeyi, oben-ẹ bi, “Kọ arang kw'iwa nsi echebha ka che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, mbiri ndor-ọ itzohng bi, ‘Ewu manda dani ch'atza ibe manda rani, ápe-ope e?’ Wa aben-m m'ewu nduma bi, ‘Odik kw'agbaakhi, ojibh-ojibh. Kaam nhakha eho ọhakha.’”

43 Mbọn vo osi yina ọnwohngi kw'atzök k'Ovaar Ibinokpaabyi kahokhi, eho kabira ahakha anang ọsana kwaam o?”

44 Ovaarnong obiro oben Shimeyi bi, “Kọ arong m'ettem chọ itzama kpenamkpen s'iwa asi atzima atzor otte kwaam Devid kẹ. Ovaar Ibinokpaabyi onzang-ọ ettuma k'itzama so.

45 Yina, ovaar Solomón ọtzökha ẹdaa, ẹvaar cha Devid ébe *bi pyir k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi* maa, ogbe ode.”

46 Mando kw'ọvaarnong ọnangi Bẹnaya kw'ode nnwa kwa Jéhoyada ẹfa. Oyin k'iyaan ọtza obun

Shimeyi, ofhu.

Mando kw'evaar ettim aranga ka mbôhk sa Solomôn.

3

Solomon ophyem ekkaji

¹ Iwa Solomôn orenga iyok ttara ɔvaar Phero kw'Ijip, orenga mè ɔtzôkha nnwa kwa Phero k'obada. Otzim-ę okhuna k'Odedenmon kwa Devid maa, okyera ɔtzohm f'evaar-ttohmma omaana Ohohm kw'Ovaar Ibinôkpaabyi, ttara ɔbaakha kw'okhori Jérusalém osisi.

² Wa anong mba am-asi njafohni k'ojafohnibe f'ikpokpobha k'oyaankpa, okhuri da iwa bë ani Ohohm kwa che ch'Ovaar Ibinôkpaabyi atzima asa.

³ Solomon ɔkhôhkha idadaakha së s'Ovaar Ibinôkpaabyi, oruk akpen otzor ka ndohna s'otte Devid ɔnang-ę, kw'oyongi bi, wa kë ɔfohni nja obiro ɔkwomì insens k'ojafohnibe f'ikpokpobha k'oyaankpa.

⁴ Iwa ɔvaarnong ɔm-ɔtza ɔfohni nja ka Gibeon, okhuri bi, kë wö iwa ode ojafohnibe f'ikpokpobha f'obari odik ɔtzam. Wa Solomôn ɔnangi nnanga nkwoomise nnöhna mfa obhiri arôbh jobh, m'ijafohnibe nna s'ikpokpobha.

⁵ Ovaar Ibinôkpaabyi oyin Solomôn abë k'erungi k'idachen ka Gibeon. Ibinôkpaabyi oben bi, "Ko phyem ottôhk kpenamkpen f'arori bi, nnang-o."

⁶ Solomôn obhina bi, "Ko akk'ejibha-barada asa anang otte kwaam Devid, kw'ode ɔtzohmnong kwö, okhuri da iwa kë ophe nnam ka ko, obiro otzor-otzor, ɔkhaama ettem ɔkkakka. Ko achin ororo asi ejibha-barada nda anang-ę, anang-ę

nnwa kw'iijnong bi, ọtzokha ẹvaar chẹ maa, pyiri ma.

⁷ “Manya, o Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinoekpaabyi kwaam, kọ akk'kaam ọtzohmnong kwọ, ọvaarnong asa bi, ndera eho ch'otte kwaam Devid. Yina, kaam ndimi nde nnwa-nnwa, kaam odem kwa nsi itzohmbohk saam kinnong.

⁸ Kaam ọtzohmnong kwọ nwobh k'ottem kw'anong p'akk'atzekha, anong-barada, p'ahaabhi ayohnga odem kw'ọnong ofha obhik.

⁹ Mẹ wọ, nang kaam ọtzohmnong kwọ ekkoji k'ettem cha ndima ndabh anong pọ. Mbiri mfha ndima chẹ ngohkha odengomi kw'odik kw'otzor-otzor ttara epina. Ọnong kw'ofha ọdabh anong-barada mba pọ kode e.”

¹⁰ Iwa Ovaar Ibinokpaabyi ọdaam ettem ttara Sòlòmòn bi, okk'odik nwa ophyema.

¹¹ Mando kw'Ovaar Ibinokpaabyi oben-ẹ bi, “Mada kọ akhiri akpen p'adumi eden, ọmaana ikkọ, ttara obo kw'attattaanga-nong pọ aji, anaphyem, ekkoji ch'atzima asi eponga-ttòhna ẹkkakka,

¹² kaam ñnang-ọ f'aphyemi ọnang. Kaam ñnang-ọ ettem ch'ekkoji ọmaana ch'eronga maa, ọnong kode kw'iwa ọkk'ọda mach-ọ, ọnong kóbiro ode kw'óde mach-ọ.

¹³ Ayongi mẹ, kaam ñnang-ọ f'an-aphyemi, ikkọ ọmaana abarada, ifha k'akpen pọ biphyir, ọvaarnong kw'obeng-ọ abe, kóde.

¹⁴ Idikha kọ ahak eho anang-m, abira ahok aphaangi ọmaana asana paam mach'iwa atte Devid ohokhi, kaam ñnang-ọ akpen p'adum-odum.”

15 Solomon ogbe ophyobha, on-oronga bi, kkeri idachen nō. Okpa nnam ka Jérusalém, otza obe k'itzitzikha s'Ekkohbhi ch'Echekhi ch'Ovaar Ibinokpaabyi, osi njafohni sa nnanga nkwoomisē, omaana sa nnanga s'odidiri. On-osi odataami ḥonang atzohmnong pē biphyir.

Solomon ɔkhɔhk ekkoji che

16 Iwa azaaza afa akwu ayin abe ɔvaarnong k'itzitzikha.

17 Oyok wani oben bi, "Itta kwaam tzotzokhaan, kwanong nwa omaana kaam morukhi k'ohohm wani. Kaam mmaani nnwa k'ogbe kw'owobh m'ohohm ttar-m.

18 Okwu opyiri iwu ittaan sa mmaani nnwa kwaam, kwanong nwa obiro omaan nnwa. Man anong afa bę-bę bę owobh k'ohohm, ḥonong odataok kw'owobh mę ttara man kode.

19 "Kwanong nwa oyim k'erungi ɔkpékhi nnwa, nnwa kwę ope.

20 Mando kw'ophyobh k'erungi, otzini nnwa kwaam kw'oyim-m k'ebhabhaanga, k'ogbe kwa mmintaabha ɔda. Otzokha nnwa kwaam oruri k'eba, otzokha nnwa-bukhi kwę orur-m m'ebaa.

21 Mada ewu ehobh, mbina bi nnok nnwa kwaam, nna nne bi, ɔkk'opa. Mada nna ndę-ę otzum nge k'ekpebha, nne bi, nnwa kwaam kwa mmaani arang mę."

22 Kwanong nwonggo oben bi, "Mma! Oyok kw'orukhi akpen wę ode kwaam, obukhi ode kwę."

Yina, ocheden-kwanong ochina ororo oben bi, "Mma e! Obukhi ode kwę, kw'orukhi akpen

ode kwaam e." Mę wọ, bẹ asi ikhakhaanga m'itzitzikha s'ovaarnong.

²³ Ovaarnong oben bi, "Oyok nwa obi, 'Kw'orukhi akpen ode kwaam, obukhi ode kwọ.' Oyok nwonggo bi, 'Mma! Obukhi ode kwọ, kw'orukhi akpen ode kwaam.' "

²⁴ Mando kw'ovaarnong obeni bi, "Bọng nang-m ọkkangkkaang." Mę wọ, bẹ atzokha ọkkangkkaang achena ovaarnong.

²⁵ Ovaarnong ọn-ọnang ẹfa bi: "Bẹ akkema nnwa kw'orukhi akpen agbokha afa, atzokha igbokha anang oyok wani, bẹ abira atzokha igbokha anang oyok nwonggo."

²⁶ Kwanong kw'okhaam nnwa kw'orukhi akpen, orenga k'idadaakha s'okhaam ttara nnwa kwẹ abebe, okhukhi ɔvaarnong oben bi, "Itta kwaam, tzotzokhaan, nang-ẹ nnwa kw'orukhi akpen! Kẹ kafhu!"

Yina, kwanong nwonggo oben bi, "Ọnong kw'ókhaam-ẹ k'ottem kwa man anong afa kode. Kkem-ẹ k'obe ofal!"

²⁷ Mando kw'ovaarnong ọkpaa aponga, oben bi: "Bọng nang ocheden-kwanong nnwa kw'orukhi akpen. Bọng kẹ kàfhu, kkeri kẹ wọ ode ọkka."

²⁸ K'ogbe kw'anong p'Israël biphyir an-abhaang eponga-ttöhna ch'ɔvaarnong ọkk'ọnanga, ɔvaarnong on-ojora bẹ, okhuri da be are bi, kẹ ọtzok ekkoji k'Ibinokpaabyi, otzima osi aponga p'atzor-otzor.

4

Akhaan-nong ọmaana atzohmnong pa Sôlômôn

¹ Iwa ɔvaar Sôlômôn ọdabh Israël biphyir.

2 Ma wọ iwa ode adenho p'akhaan-nqong pẹ:

Azariya kw'ode nnwa kwa Zadok kw'ode ọföhneja;

3 Elihoreph omaana Ahija p'ade va p'iijnqong pa Shisha, ade akkeri;

Jehoshaphat kw'ode nnwa kw'Ahilud, ode oye-idik;

4 Benaya nnwa kwa Jéhoyada, ode odenho kw'arim-egbong;

Zadok omaana Abiyata, ade aföhneja;

5 Azariya kw'ode nnwa kwa Natan, ode okkeri-adabhi pa ngoma;

Zabud kw'ode nnwa kwa Natan, ode ọföhneja ttara ọnqong kw'om-ogbaak ọvaarnqong atzim;

6 Ahishar, ode ophaar-idik s'evaar-ttōhmma;

Adoniram kw'ode nnwa kw'Abda, ode okker-itzohm s'ini agbukha ipe.

7 Iwa Solomon ọkhaam adabhi-ngoma jobh ob-hiri afa, k'Israël biphyir, p'anangi ọvaarnong omaana anqong p'awobh k'ovaar-hohm ọchattóhk. Ọnqong kpenamkpen ọkhaam ophe wani ka cho kw'osi mphaari s'ọchattóhk mva ọninanang.

8 Ma wọ ode che pabẹ:

Ben-Hur ọdabhi mgbegbeho s'Ephraim;

9 Ben-Deker ọdabh Makaz, omaana Shalbim, omaana Bé-Shémesh ttara Elon-Bétanah;

10 Ben-Hesed ọdabh Arubot (Soko omaana irek sa Héphér ide se);

11 Ben-Abinadab ọdabh Naphot-Dor (wa kẹ ọtzok Taphat kw'ode ominanwa kwa Solomon

k'qbada);

- 12 Baana kw'ode nnwa kw'Ahilud, odatah Taanak omaana Męjido, ttara ka Bęt-Shan biphyir kw'obaang Zarętan, k'irekh-irek kwa Jęzrel, ttewor ka Bęt-Shan maa, apyiri Abel-Mehola, ajekha achina ka Jokmeam;
- 13 Ben-Geber odatah Ramot-Gilead (orukhabe fa Jair kw'ode Manasę ka Gilead ode fe, omaana ngoma s'Argob ka Bashan, ttara idedenmon se s'ikhaam abaakha arobh attaan p'akhaam mbaakha-mma sa brons);
- 14 Ahinadab kw'ode nnwa kw'Ido, odatah Mahanayim;
- 15 Ahimaz odatah Naphtali (ké okk'Basemat kw'ode ominanwa kwa Słłomon ątzökha k'qbada);
- 16 Baana kw'ode nnwa kwa Hushayi, odatah Asher omaana Alot;
- 17 Jehoshaphat kw'ode nnwa kwa Parua odatah Isaaka;
- 18 Shimeyi kw'ode nnwa kw'Ela, odatah Benjamín;
- 19 Geber kw'ode nnwa kw'Uri odatah Gilead (k'obhon kwa Sihon kw'ode ɔvaarnong kw'ab'Amor, omaana k'obhon kwa Og kw'ode ɔvaarnong kwa Bashan). Kę-kę wó iwa ode odatahi kw'ekhöma nduma.

Ikkö omaana ekkoji cha Solomon

- 20 Iwa anong pa Juda omaana p'Israël ahaabhi mach'oyeyeng kw'eraanga-kha. Wa anong mba achi, agwo ettem ebire edataam be.
- 21 Mando kwa Słłomon odatahi ivaarbhon nna biphyir, ttewor k'oraanga kw'Euphrates, akwu

apyiri k'irerek s'aPhilistiya maa, apyiri k'enem ch'Ijip. Wa ngoma nna mminchena Sôlomôn nnduma, se mbiri nwobha k'irekh-irek kwê, k'akpen pë biphyir.

22 Iwa ɔchattôhk fa Sôlomon orori k'ewu ode ak-wakkama ेrobh obhiri jobh p'abubuma akkakka, ọmaana akwakkama arobh attaan p'ɔchattôhk.

23 Abhaam jobh pa bë anangi ɔchattôhk k'opa, abhaam ेrobh pa bë anangi araraari, ọmaana arukhimaan arobh azen ọmaana avu, akwu attara k'achimi, ọmaana njip, ọmaana ochimi-hora ttara inohn s'ijibhi for.

24 Wa kë ọdabhi avaar p'idedenmon biphyir, k'okhubha kw'ewuchen em-edimi k'Oraanga kw'Euphrates, ttewor ka Tiphsa maa, apyiri Gaza obiro oruk k'odidiri k'okhubha kpenamkpen.

25 Israel ọmaana Juda, ttewor ka Dan maa, apyiri Beersheba arukhi k'odidiri, k'ogbe kwa Sôlomon. Ọnòng kpenamkpen ochi agrep ttara afig pa bë-bë ọkhaam.

26 Iwa Sôlomon ọkhaam obe fa bë am-ohok akpaar pa nnyanyaang mmindor nnöhna jobh, obiro ọkhaama anyanyaang-pa nnöhna ेrobh obhiri jobh.

27 Adabhi pa ngoma, atzok ọnòng-ọnòng k'ophe kwê, am-achena ọvaar Sôlomon ɔchattôhk, ọmaana anòng biphyir p'am-achi ottôhk k'okpokkoro kw'ovaarnòng. Bë an-are bi, ottôhk manda vani, bë kowori.

28 Bë abira atzima nnanga sabë sa abarli, ọmaana araraari-bukhi pa bë anang nnyanyaang sa mmindor akpaar, ttara nnyanyaang ndodok, akwu ahok atzor k'obe fabë.

Ekkoji cha Solomon

²⁹ Iwa Ibinokpaabyi ɔnang Solomon ekkoji ɔmaana eronga ch'ideden, ttara etzina ch'ehaabhi mach'oyeyeng kw'eraanga-kha.

³⁰ Ekkoji cha Solomon əbari eyohnga ekkoji ch'anong biphyir k'okhubha kw'ewuchen emeyin, ebire əbar ɔtzam eyohnga ekkoji ch'Ijip biphyir.

³¹ Wa kę ɔkhaam ekkoji ɔyohnga ɔnong kpenamkpen, attar Etan kw'ofon Ezra. ɔkhaama ekkoji ɔyohnga Heman, ɔmaana Kalkol, ɔmaana Darda p'ade va p'iijnong pa Mahol. ɔtza che k'idibhon idodok biphyir.

³² Ogbaak adem nnɔhna arɔbh azenamfa obhiri arɔbh jobh, obiro okkohn among nnɔhna mfa obhiri arɔbh jobh obhiri azen.

³³ Ogbaak idik okhuri akpen p'araraari, ttewor k'ichirɔnɔgbagba sa Lebanon maa, apyiri ka hisop p'ameni k'echumi. Obiro ogbaak idik s'ikhuri nden, ɔmaana ɔnɔhn, johk ttara atzum, ɔmaana nsitzen.

³⁴ Avaarnong p'oyagbin p'akk'odik kw'ekkoji cha Solomon abhaanga, am-atzohm anong p'afon ka ngoma ndodok biphyir bi, bę akwu ayonga itzohng anang ekkoji cha Solomon.

5

Mphaari s'Ohohm kw'Ibinokpaabyi osisi

¹ Iwa ɔvaar Hiram kwa Taya ɔm-ɔhakha eho ɔnang oyokh-odikkobh kwę Devid k'ogbe kpenamkpen. Mada ɔn-ɔbhaang bi, bę akk'Solomon kw'ode nnwa kwa Devid ana abyengi k'eho bi,

ode ɔvaarnong ɔbhakwé kw'Israël, Hiram ɔtzohm akhaan-nong pē bi, bē atza arim-e.

² Mē wō, Solomōn ɔtzohm ékkaabha ochenā Hiram oben bi:

³ “Ko arong kē bi, iwa Devid kw'ode otte kwaam Өhohm kw'Ibinokpaabyi kofha osi, otzima ɔnang che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwé kw'ikpokpobha, okhuri mgbong-haabhaba s'orim ɔmaana ngoma sa ngor-e. Wa Өhohm nwuma kofha osi maa, Ovaar Ibinokpaabyi ɔse-e okhema attattaanga-nong pē.

⁴ Yina, Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwaam okk'aam odidiri ɔnanga k'eden kpenamkpen. Kaam attattaanga-nong kingaam, odik kpenamkpen on-ojibh-ojibh ɔnang-m.

⁵ Kē wō osi kaam mminsi mphaari sa nsi Өhohm kw'Ibinokpaabyi kwa ndimi nnang che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwaam, mach'iwa Ovaar Ibinokpaabyi obeni otte kwaam, Devid, k'ogbe kw'oben-e bi, ‘Nnwa kwō kwa ñdima nderā eho ch'evaar chō, wō ósi Өhohm kwa kaam Ibinokpaabyi, otzima ɔnang che chaam ikpokpobha.’

⁶ Tzotzokhaan, nang ɔfa bi, bē akpaara nchi s'ɔbhohmi mancheni sa Lebanon anang-m. Tte ajinong paam ɔbokh bē asi ɔtzohm ttara ajinong pō. Kaam ñnang ajinong pō agbukha kpenamkpen p'ɔtzohm fabē ope. Mach'arorong, ɔnong ɔdodok kode kw'ɔfha ɔkpaaara nchi macha bobong anong pa Sidon!”

⁷ Mada Hiram ɔbhaang ékkaabha cha Solomōn,

ettem edataam-e maa, oben bi, "Eetzohnga ewobha enang Ọvaar Ibinokpaabyi kw'onangi Devid okkoji-nwa bi, ode ọvaarnong kw'ekhomma-barada ch'Israeł."

8 Mę wọ, Hiram obhina Sòlomòn bi:

"Kaam nkk'ekkaabha chọ mmaanga e, kaam ñnang-ọ nchi ọnang mach'aphyemi. Kaam mfha nnang-ọ nchi s'obhohmi mancheni omaana nchi sa siprés, ọnang.

9 Atzohmnong paam átzima nchi otzima sa bẹ adabh k'akhe, ka mgbegbeho sa Lebanon achina k'Oraanga kw'ideden. Moyaar sẹ m'oraanga ọkhaan-ọkhaan otzima ochina k'ibe kpenamkpen s'atzekha. Mę wọ kwa mọchaari akhe mba, monang-ọ nchi. Ko afha anang-m ọchattóhk f'ehohmmor chaam echi."

10 Mando kwa Hiram ọnangi Sòlomòn nchi s'ichirönogbagba omaana nchi sa siprés mach'orori.

11 Sòlomòn ọm-ọnang Hiram akwakkama nnohna arøbh jobh obhiri afa obhiri jobh pa wit, mach'ochattóhk f'ehohmmor chẹ. Om-obiyo ọnang-e agbere nnohna arøbh jobh obhiri attaan obhiri chi, p'ana p'oliv pa bẹ amyan-omyana.

12 Wa Ọvaar Ibinokpaabyi ọnang Sòlomòn ekkoji mach'okk'ochekhi. Mando kwa Hiram omaana Sòlomòn asi echechhi ch'émém anang ayok.

13 Iwa Ọvaar Sòlomòn otzek atzohmnong nnohna arøbh attaan obhiri chi k'Israeł.

14 Ophe kpenamkpen, ọm-otzohm anong ka ngaan-ka ngaan, anong nnohna ेrobh obhiri nzen, k'odem kw'ojinong kpenamkpen owobha

ophe wani ka Lebanon, aphe afa k'ohohm. Adoniram wọ iwa ode oho kw'atzohmnong mba.

¹⁵ Solomon obiro otzekha atzohmnong p'am-atzohkha ekpo, anong nnohna arobh azenanttaan obhiri chi, omaana anong nnohna arobh jobh p'am-akpaara atza k'ekhoma cha mgbegbeho,

¹⁶ ttara adenho p'otzohm pa Solomon, anong nnohna ohawani p'am-akkeri ɔtzohm.

¹⁷ K'efa ch'ovaarnong, akpaar-atza atzum atza, abira akpaara bẹ k'eden-ókka atzima attima ɔgbaari kw'Ohohm kw'Ibinokpaabyi.

¹⁸ Atzohmnong p'afon k'odedenmon kwa Gebal, akkaana amengkkakcaa pa Solomon omaana pa Hiram, bẹ adokha nchi omaana atza p'Ohohm kw'Ibinokpaabyi.

6

Solomon osi Ohohm kw'Ibinokpaabyi

¹ Ka cho kw'ottong anna, k'ophe kwa Ziv kw'ode ophe kw'ottong afa, kwa Solomon ɔkk'Israël ɔdabha, mẹ wọ kw'iwa ottewor osi Ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi. Wa on-ode cho enohna obhiri arobh anna, kw'anong p'Israël akk'abina k'Ijip.

² Ohohm kw'iwa ovaar Solomon osi ɔnang Ovaar Ibinokpaabyi ode ndokhi arobh anna obhiri jobh k'adum, ekpa che ede ndokhi erobh obhiri jobh, ebe che ede ndokhi arobh afa obhiri nzen.

³ Ehohmma k'iyaan-iyaan s'odimpa kw'Ohohm kw'Ibinokpaabyi ede ndokhi erobh obhiri jobh k'adum, ede mbenga-mbohk ttara ekpa ch'ohohm nwa. Ekpa ede ndokhi chi, ch'erokhi k'itzitzikha s'ohohm nwa.

⁴ Osi aphapha-mma p'akkobh-okkobha k'érong-eróng kwa nchumi s'ohóhm nwa.

⁵ Osi mmanggø k'iyaan-iyaan kw'echumi ch'odimpa omaana ch'ibe s'awurada, otzima ɔkhori ohóhm nwa.

⁶ Ibhokhi s'irekh-irek s'ohóhm nwa ide, ndókhni nzenamfa omaana igbokha, ibhokhi s'ottem ide ndókhni ohawani, ibhokhi s'ebir-ebir ide ndókhni jobh omaana igbokha. Osi atzekpa otzima obókhka agbak-ngar ka nchumi, ifha anóng aningi ottóhk ka nchumi s'ohóhm nwa amuni.

⁷ Mada bę am-asi Ohóhm nwa kw'Ibinókpaaabyi, wa bę atzim atza pa bę adok k'itzabe bę-bę. Ekhöhr ch'ottóhk odukhafé, omaana ebar, obiro ode ch'okkonga kpenamkpen ch'ónóng obhaang kede, k'ibe sabę am-asi ohóhm nwa.

⁸ Iwa ömma kw'ibhokhi s'irekh-irek, owobh k'erakha-erakha kw'ohóhm nwa; mbarimmo nwobha sa nchin k'ibhokhi s'ottem, omaana s'ebir-ebir.

⁹ Wa osi ohóhm nwa okyera, omaana agbak-ngar, obubh-e ttara agbak-ngar omaana mgbaakha s'echi ch'obhöhmi mancheni.

¹⁰ Obiro osi mmaanggø ɔkhori ohóhm nwa biphyir. Ebe ch'emaanggø kpenamkpen ede ndókhni nzenamfa omaana igbokha, bę asi bę agbana k'agbak-ngar p'echi ch'obhöhmi mancheni.

¹¹ Mę wo, Qvaar Ibinókpaaabyi oben Sòlomon bi;

¹² "Odik okhuri ohóhm nwa kw'am-asi ma, idikha ahokhi asana paam, abira atzókhna saam, ahok aphaangi paam biphyir, ahakha eho anang-m, kaam ínenga ka kó nsi ejaaakhi ch'echekhi cha ngaam ttara atte, Devid.

13 Kaam ínuk k'ottem kw'anong p'Israël, anong paam p'Israël kímbiri nnaama."

14 Iwa Sôlomôn osi ọhohm nwa, okyera.

15 Omun agbaakhakpa p'echi ch'obhohmi mancheni otzima obubha nchumi k'etzaanga, omun sé ttewor k'ibhokhi s'ohohm nwa maa, apyiri k'ibe s'ikpa ittakhohnga, obubha ibhokhi s'ohohm nwa ttara agbaakhakpa pa siprés.

16 Otzima agbaakhakpa p'obhohmi mancheni okkema ttewor k'ibhokhi maa, apyiri k'ibe s'ikpa ittakhohnga, otzima osi emaanggô ch'ibe s'Awurada p'ayohng Awurada ch'ede ndokhi erobh obhiri jobh, k'etzaanga kw'ohohm nwa.

17 Ibhokhi s'iwobh k'itzitzikha s'emaanggô nda, ide ndokhi arobh attaan k'adum.

18 Wa bê atzim echî ch'obhohmi mancheni asi ọhohm nwa k'etzaanga. Bé abira agwa aduk p'agwasi omaana adodo p'amem-omema, atzima adokh-e. Bé atzima echî ch'obhohmi mancheni asi ottóhk kpenamkpen f'ohohm nwa, otza manda wani kw'önöng ore ka chen kode.

19 Osi ibe s'awurada k'etzaanga kw'ohohm nwa bi, bê anana Ekkobhi ch'Echekhi ch'Qvaar Ib-inokpaabyi.

20 Wa ibe nna s'awurada ide ndokhi erobh obhiri jobh k'adum, ide ndokhi erobh obhiri jobh k'ekpa, ibiri ide ndokhi erobh obhiri jobh k'ebe. Otzima gol obhori sé k'etzaanga, obiro otzima gol obhori ijafohnibe s'obhohmi mancheni.

21 Sôlomôn otzima gol ọkkakka obhori ọhohm nwa k'etzaanga, obiro otzima mgbakkohbh sa gol, ọkpa k'itzitzikha s'ibe s'awurada sa bê atzim gol abhori.

22 Mando kw'otzim gol qb̥ori ętzaanga kw'ibe nna biphyir. Obiro otzima gol qb̥ori ijafohniibe s'iwobh k'etzaanga kw'ibe s'awurada.

23 Otzima echī ch'oliv osi cherubim afa k'etzaanga kw'ibe s'awurada. Ebe cha cherub kpenamkpen ede ndokhi chi.

24 Ebabaang dani cha cherub kw'ochi eden, ede ndokhi nzenamfa k'adum, ebabaang ndonggo ebire ede ndokhi nzenamfa. Wa mbabaang nna nde ndokhi chi, ayom k'ebabaang-ho dani maa, apyiri ka ndonggo.

25 Mbabaang sa cherub nwonggo mbiri nde ndokhi jobh. Wa cherubim mba ade mbengambohk, k'efa omaana odem.

26 Ebe cha cherub kpenamkpen ede ndokhi chi.

27 Otzokha cherubim mba ohok k'etzaanga kw'ibe s'Awurada p'ayohng Awurada, k'ohohm nwa. Mbabaang sa cherubim mba mmema, ebabaang ch'oyok wani ettohmi echumi dani, ebabaang cha cherub nwonggo ettohmi echumi ndonggo. Mbabaang nnangga sabé ntomi ayok m'ottem kw'emaanggo.

28 Otzima gol qb̥ori cherubim mba.

29 Osi cherubim, omaana aji, ttara adodo p'amem-omema, okhori nchumi s'ohohm nwa biphyir, ka mmaanggo ętzaanga ttara k'iyaan.

30 Obiro otzima gol obubha qb̥okhi f'ohohm nwa k'iyaan ttara k'etzaanga.

31 Otzima echī ch'oliv osi mgbaakha-mma k'etzaanga kw'ibe s'awurada. Wa mgbaakha nna nde ibe rani k'obe ozen, da akkem ekpa ch'ibe s'awurada k'obe ozen.

³² Osi cherubim omaana aji, ttara adodo p'amem-omema ma amma mbuma afa, pa be atzim echi ch'oliv asi, obiro otzima gol odukhakwé obhori cherubim mba, omaana aji.

³³ M'eden nduma dani, otzima echi ch'oliv osi mkpommachi s'odimpa sa nde, ibe rani k'obe onna, da akkem ekpa ch'ibe s'awurada.

³⁴ Otzima sipres osi amma afa. Omma kpenamkpen okhaama mkpa mfa, sa nkwung mbaakha k'ayok.

³⁵ Osi cherubim, omaana aji ttara adodo p'amem-omema, otzima gol odukhakwé obhori be makhorá.

³⁶ Otzima atza pa be adokh-odokha omaana agbak-ngar p'obhohmi mancheni pa be akk'akwohnga, osi adimpa attaan.

³⁷ Iwa ophaakhi ogbaari kw'ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi ka cho kw'ottong anna, k'ophe kwa Ziv, kwa Solomon okk'Israél odabha.

³⁸ Wa okyer ohohm kw'Ibinokpaabyi biphyir, otzor ka ndori s'otzohm, ka cho kw'ottong jobh obhiri wani, k'ophe kwa Bul kw'ode aphe azenantaan. Wa otzim cho azenamfa osi ohohm nwa.

7

Solomon osi evaar-ttöhmme che

¹ Iwa Solomon otzim cho jobh obhiri attaan okyera evaar-ttöhmme che osisi.

² Wa osi evaar-ttöhmme ch'oyeri Ohohm kw'Etzam cha Lebanon, ch'ede ndokhi arobh azenamfa obhiri jobh k'adum, ndokhi arobh attaan obhiri chi k'ekpa, ebire ede ndokhi arobh afa obhiri nzen k'ebe. Ettohmme nda

ebire ékhaama adik nna pa mkpommachi s'echi ch'obhohmi mancheni, p'agbak-ngar p'echi ch'obhohmi mancheni agban, atzima atzuma be.

³ Otzima echi ch'obhohmi mancheni obubha ittakhohnga s'inan ka agbak-ngar, p'an an k'adik mba pa mkpommachi. Wa bę ade, agbak-ngar aröbh afa obhiri azen p'an an ka mkpommachi chi.

⁴ Wa okhe aphapha-mma attaan-attaan k'ebir-ebir, p'akkeri ayok itzitzikha.

⁵ Nhohmma biphyir ngaam mkpommachi odem wani, sa nwobh nttaan-nttaan, nkkeri ayok itzitzikha.

⁶ Wa osi ibhokhi s'adum pę ade ndökhi aröbh attaan obhiri chi, ekpa chę ede ndökhi aröbh afa obhiri azen, obubha sę. Wa ıkhaam ibhokhi s'iwobh k'itzitzikha sa mkpommachi nna, omaana ekhirakpa ch'ewobh bę k'itzitzikha.

⁷ Obiro osi ibhokhi s'om-owobha ottóhna aponga, ttara ibhokhi s'eponga-kpaara. Wa ose-e ttewor k'ibhokhi maa, opyiri ka nchi s'oraari k'erong ttara echi ch'obhohmi mancheni.

⁸ Omaana ıvaar-hohm kw'obeni bi oruk, oyongi epannam dö ede ngomi. Wa Solomon osi ıohohm kw'ode mach'ıvaar-hohm nwa ıonang nnwa kwa Phero kw'ikwanqıng, kw'okk'otzokha k'obada.

⁹ Idik nna biphyir ttewor k'iyaan apyiri k'ibhokhi s'ideden, omaana ttewor k'agbaari p'ıohohm maa, apyiri k'ammakpabem p'ıohohm, wa osi ttara atza p'afon k'atza akkakka pa bę asi, atzima ikkaangi akpaara atzor k'odem kwa bę ayom bę, ttewor k'etzaanga apyiri k'iyaan.

10 Bé asi agbaari p'ohohm nwa ttara atza p'ajibh-ojibh k'ohaabh, bani ade ndokhi chi bani ade ndokhi jobh obhiri mfa.

11 K'erong, obiro ɔkhaama atza ɔkkakka p'abé akpaar atzor k'odem kwa bé arori, omaana agbakngar p'echi ch'obhohmi mancheni.

12 Akhaan-akhaan p'ibhokhi s'ohohm nwa ɛtzaanga, akhaam nchumi s'atza attaan p'akhaam agbak-ngar p'echi ch'obhohmi mancheni k'erong, mach'etzaanga kw'ibhokhi s'ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, omaana iyaan-iyaan kw'ovaarhohm.

Solomon obeni Hiram bi osi ohohm

13 Ovaar Solomon ɔtzohm bé ayeri Hiram kw'ofon Taya.

14 Wa ké ode nnwa kw'ijinong kw'opopa kw'ofon k'ekhoma cha Naphtali, otte ode otzetzekha kwa brons, ofona Taya. Wa ɔkhaam emengkka ttara ekkoji ch'om-osi itzohm kpenamkpen sa brons. Wa okhera eyeri ch'ovaar Solomon bi, osi itzohm kpenamkpen sa brons sa bé anang-e.

15 Oduk mkpommachi mfa sa brons; ɛkpommachi kpenamkpen ede ndokhi ərobh obhiri nzenamfa k'adum, omaana ndokhi chi obhiri nttaan k'oriring.

16 Obiro oduk brons afa p'ideden ɔnana k'erong kwa mkpommachi nna. Adum p'awani ade ndokhi nzen, adum p'anwanga ade ndokhi nzen.

17 Obiro osi ottohk f'ode mach'ibuni f'otzim mgbakkohbh oyok ɔnana k'erong kwa mkpommachi nna, ɔnana ezenamfa k'ekpommachi kpenamkpen.

18 Osi akhaan afa p'apomegranet ɔkhɔri ibuni nna, otzima odokha ebir-ebir kwa mkpɔmmachi nna.

19 K'ebir-ebir kwa mkpɔmmachi nna mfa sa nwobh k'ibe nna, ɔkhaam ibara s'ide ndokhi nzadani k'adum.

20 K'ebir-ebir kw'ɛkpɔmmachi kpenamkpen, ɔkhaam ɔgbanggbang kw'owobh ɔbaanga ibuni nna s'apomegranet arɔbh jobh awobh k'odik.

21 Hiram ohok mkpɔmmachi nna k'etzaanga kw'ɔhɔhm nwa. Okpe ɛkpɔmmachi ch'ewobh k'okhubha kw'erakha Jakin, okpe ndonggo ch'ewobh k'ebira Boaz.

22 K'ebir-ebir kwa mkpɔmmachi nna, otzima brons osi adodo. Mɛ wɔ e, ɔtzɔhm fa mkpɔmmachi osisi oha.

Egbanggbang-dim cha brons

23 Hiram otzima brons osi egbangbang-dim ch'asi ch'ede iriring, ch'epyiri ndokhi jobh, ttewor k'egbanggbang-wɔr ma pyiri k'emma, ede ndokhi nzen k'adum. ɔtzɔkha edik ch'epyiri ndokhi ɛrobh obhiri jobh, bi bɛ ayoma ɛmma chɛ.

24 K'ewor ch'ɔgbanggbang nwa, ɔkhaam akhaana afa p'agwasi pa brons, p'atzobh akhɔri p'apyiri ndokhi chi k'adum. Agwasi mba awobh k'adik afa k'ibe rani ttara ɔgbanggbang nwa.

25 ɔgbanggbang nwa ɔnana k'ɛrɔŋ kw'abhaam jobh obhiri afa pa brons. Attaan akkeri k'ebira, attaan akkeri k'okhubha kw'ewuchen em-eyin, attaan akkeri k'okhubha kw'erakha-erakha, attaan akkeri k'okhubha kw'ewuchen em-edimi. Wa ɔgbanggbang nwa ɔnan k'ebir-ebir kw'abhaam, nyɔhnga sabɛ nkkeri k'etzaanga.

26 Adōhniji p'ogbanggbang nwa ade ebōhkpattem, emma che ede mach'emma cha nkkobh, mach'ogbok kw'ododo. Ogbanggbang nwa ḥnwa agbere nnohna ेrobh obhiri nzen.

27 Wa Hiram obiro otzima brons osi ekpo jobh py'ekheri akpaar pa nnyanyaang mmindor, wa kpenamkpen opyiri ndokhi nzadani k'adum, omaana ndokhi nzadani k'ekpa ttara ndokhi nna k'ebe.

28 Manda wọ kw'iwa bẹ asi pye: wa pye ekhaam mkpa sa nwobh k'akhaan-ókhaan.

29 Ma mkpa nnuma sa nwobh k'akhaan-ókhaan, bẹ anana nkye, omaana abhaam, ttara acherubim. Ka mkpommachi ebir-ebir omaana k'irekh-irek ode nkye, omaana ębhaam, wa ode ọtzohmbohk f'otzetzekha.

30 Ayongi mẹ, kpenamkpen ókhaam mmo nna sa brons sa mmimmakh-óbhakhi, omaana agbak pa brons, kpenamkpen obiro ókhaama ogbanggbang kw'ónan ka mmo nna.

31 K'etzaanga kwé, ókhaama ibe s'itteje s'ide iriring ibiri ide ndokhi jobh obhiri wani k'ododong. Itteje nna ide iriring ttara ibhokhi sẹ s'ide ndokhi ेrobh obhiri wani. Bẹ abira abhori akhaan-ókhaan p'omma. Akhaan-ókhaan p'igbaang nna ade ngoma nna, bẹ iriring kade.

32 Mmo sẹ nna nwobh k'irekh-irek kw'igbaang, bẹ adabh agbak p'abok mmo amaana mẹ. Ariring pa mmo ade ndokhi aróbh attaan obhiri azenantaan k'ebe,

33 wa mmo nna nde macha mmo s'ókpaa kw'enyanyaang em-etàzor; agbak pabẹ, omaana ariring pa mmo, omaana ababaanga p'abok ottem

kw'ariring pa mmo, pye biphyir ede brons.

³⁴ Okpaar kpenamkpen ɔkhaam abokh-ɔbɔhk anna, ibobongi kpenamkpen ikhaam ibokh-ɔbɔhk rani, s'itzoni k'irekh-irek kw'igbaang iyin k'iyaan.

³⁵ K'ebir-ebir kwé, ɔkhaam odikpa kw'ode ndokhi ɔrobh obhiri mfa, obiro ɔkhaama abokh-ɔbɔhk anna p'agban k'enyonga kpenamkpen.

³⁶ Okker acherubim, omaana nkye ttara aji k'obe fa be am-abokha mbɔhk, omaana k'aphaangi pabe.

³⁷ Mando wó kw'iwa osi ekpo mbya jobh. Wa be adukhi pye biphyir k'ibe rani, pye ebire ekher ayok.

³⁸ Hiram obiro osi mgbanggbang-dim jobh sa brons, egbanggbang-dim kpenamkpen epyiri ndokhi nzadani, ch'enwa agbere arobh jobh.

³⁹ Otzokha nnana nzen ohok k'okhubha kw'erakha-erakha kw'ohohm, obiro otzokha nzen ohok k'ebira. Otzokha egbanggbang-dim ch'asi ohok k'enyonga, k'erakh-erakha kw'ohohm kw'okkeri k'okhubha kw'ewuchen em-eyin.

⁴⁰ Wa obiro osi ɔrohkha, omaana ashovel ttara agbobhi-mbɔhk p'ephyokhi.

Mé wó, Hiram okyera otzohm kpenamkpen f'okk'osa ɔnang Solomón k'ohohm kw'Ovaar Ib-inokpaabyi:

⁴¹ mkpommachi mfa;
omaana mgbanggbang-dim mfa sa nnan ka
mkpommachi nna ebir-ebir;
omaana atzekpa afa pa be atzim adokha
mgbanggbang-dim nna mfa k'erong sa
mkpommachi nna;

- 42** ọmaana apomegranet ẹnohna, p'atzekpa mba
afa (otzekpa wani ọkhaama apomegranet
akhaana afa, pa bẹ atzim adokha
mgbanggbang-dim sa nnan k'ebir-ebir kwa
mkpommachi nna mfa);
- 43** ọmaana nnana jobh ttara mgbanggbang-dim
sabẹ;
- 44** ọmaana mgbanggbang-dim s'asi ttara ab-
haam jobh obhiri afa k'irekh-irek kwabẹ;
- 45** ọmaana orohkha, ọmaana ashové! ttara
agbobhi-mbóhk p'ephyokhi.

Iwa Hiram otzim brons kw'obhabhi k'ekpon osi
ekpo mbya biphyir ọnang ọvaar Sôlômôn k'Ohohm
kw'Ọvaar Ibinôkpaaabyi.

46 Wa ọvaarnong obeni bẹ atzima idodohbh
abanga pye k'etteri cha Jordān ch'ewobh k'ottem
kwa Suköt, ọmaana Zarętan.

47 Wa Sôlômôn ẹdohbh ch'ekpo mbya biphyir
koyom, okhuri da pye ehaabhi kpóng; wa bẹ
ẹdohbh cha brons kabira ayoma.

48 Iwa Sôlômôn obiro osi ekpo biphyir pya bẹ
atzim adokha Ohohm kw'Ọvaar Ibinôkpaaabyi, pya
ede:

- ijafohniibe sa gol;
ọmaana okpokkoro kwa gol kwa bẹ am-anana
brẹd kw'awurada;
- 49** ọmaana ntwikkaang-chi sa gol (nzen
k'odimbóhk, nzen ka kwabóhk, k'itzitzikha
s'ibe s'awurada);
ọmaana adodo pa gol, ọmaana attwikkaang
ttara afhemgbẹ pabẹ;

50 ọmaana mgbanggbang-dim sa gol, ọmaana ettwikkaang-nom, ọmaana agbobhi-mbóhk p'ephyokhi, ọmaana nnengakpa, ttara inséns; ọmaana agbak pa gol p'amma p'emaanggọ ch'etzaanga ch'ede ibe s'Awurada p'ayohng Awurada, ọmaana k'amma p'odimpa kw'ohohm kw'Ibinokpaabyi.

51 Mada otzohm biphyir f'ovaar Sôlomon osi k'Ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi ɔkk'oha, ofona otza otzokha ekpo py'otte Devid py'ede; silva, ọmaana gol ttara ekpo py'ohohm ododokha, otzokha pye ohok k'egbukhakpa ch'Ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, otzima pye okwu otte ọbóhk ọnang Ovaar Ibinokpaabyi.

8

Bé atzim Ekkohbhi ch'Echekhi akwu k'Ohohm kw'Ibinokpaabyi

1 Iwa ọvaar Sôlomon oyeri adenho p'Israël ọmaana adabhi ngoma ttara avaar-efona pa nnomma s'Israël bi, bé atzima Ekkohbhi ch'Echekhi ch'Ovaar Ibinokpaabyi ka Ziyon, kw'ode odedenmon kwa Devid, akwu ka Jérusalem.

2 Wa anong p'Israël biphyir akwu atzobha k'ovaar Sôlomon, k'ogbe kw'odadaami k'ophe kw'Etanim, kw'ode ophe kw'ottong azenamfa.

3 Mada adenho p'Israël biphyir akk'apyiri, afohnéja atzini Ekkohbhi ch'Echekhi.

4 Bé atzima Ekkohbhi ch'Echekhi ch'Ovaar Ibinokpaabyi, ọmaana irukhabe s'Óvaar Ibinokpaabyi ttara ekpo edokhapye py'ewobh

k'etzaanga. Afohneja omaana abalevi atzohkha pye.

⁵ Qvaar Solomon omaana anong p'Israel biphir p'akk'atzobha akhor-e, awobha k'itzitzikha s'Ekkohbhi ch'Echekhi nda, am-atzima arukhimaan k'ohaabh ttara abhaam pa be ani dok afha abhik, am-asi ejafohni.

⁶ Afohneja mba atzima Ekkohbhi ch'Echekhi ch'Qvaar Ibinokpaabyi akwu ahok k'ibe se, k'etzaanga kw'ibe s'awurada, kw'ode ibe s'Awurada p'ayohng Awurada, k'ohohm kw'Ibinokpaabyi. Wa be ahok che k'irekh-irek kwa mbabaang sa cherubim.

⁷ Cherubim mba amema mbabaang sabé abubha ibe s'Ekkohbhi ch'Echekhi ewobh. Wa cherubim mba abubh Ekkohbhi ch'Echekhi omaana nneremachi sa be am-atzima atzini che.

⁸ Nneremachi nna ndumi maa, mpyiri k'eden ch'afha abe k'iyaan-iyaan kw'ibe s'awurada, s'ide ibe s'Awurada p'ayohng Awurada, are okpong kwabé. Se ndimi nwobh ke maa, apyiri mayina.

⁹ Iwa ottohk f'owobh k'Ekkohbhi nda etzaanga kode, kw'oyongi atza-gbegberi afa pa Moses okk'oha k'etzaanga ka Horeb. Me kw'iwa Qvaar Ibinokpaabyi osi echekhi ttara anong p'Israel, mada be abin k'Ijip.

¹⁰ Mada afohneja abin k'Ibe s'Awurada, eboni ehakha ebubha Ohohm kw'Qvaar Ibinokpaabyi.

¹¹ Afohneja otzohm fabé kafha asi, okhuri eboni. Da abarada p'Qvaar Ibinokpaabyi akk'ohohm kwé afha.

¹² Me wo e, Solomon oben bi, "Qvaar Ibinokpaabyi okk'obena bi, ke owobha k'eboni

ch'epyi erungi *bi kkaang*;

¹³ k'odik-ökka, kaam nkk'ohohm kw'abarada
nsa nnang-ọ, kw'ode ibe sa kó aruk maa, ogbe
ode."

¹⁴ Mada anong p'Israél biphyir atzima abe me,
Qvaarnong obhakhi nnam odo be.

¹⁵ Mé wọ, oben bi,

"Etzohnga ewobh enang Qvaar Ibinokpaabyi,
kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israél, kw'okk'obohk
kwé otzima osi odik kw'ochekhi ttara emma
che, onang otte kwaam, Devid. Oben bi,

¹⁶ 'Tzohni k'ewu cha kaam ndim anong paam
p'Israél mbina k'Ijip, kaam odedenmon k'ekhomá
manda dani ch'Israél ndimi ndekha ch'esi ohohm,
ifha anong akpobha che chaam me. Yina, kaam
nkk'Devid ndekha bi, ọdabḥ anong paam p'Israél.'

¹⁷ "Otte kwaam Devid okk'mphaari okhama
k'ettem bi, osi ohohm kw'anong akpobha che
ch'Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi
kw'Israél.

¹⁸ Yina, Qvaar Ibinokpaabyi obeni otte kwaam,
Devid bi, 'Ode odik kw'ojibh-ojibh bi, akhaama
ochibhi kw'ogaang-ogaangi bi, asi ohohm
kw'anong akpobha che chaam.

¹⁹ Yina, kó arang ási ohohm nwuma e, nnwa
kwó kw'ofon k'adima pó, obiro ode izi sò, wọ
ode ọnong kw'osi ohohm kw'anong akpobha che
chaam.'

²⁰ "Qvaar Ibinokpaabyi okk'echekhi ch'osi
ohokha: kaam nkk'eho ch'otte kwaam Devid,
ndera. Ma, kaam nna nwobh ewor k'evaarchi
ch'Israél, ndor k'echekhi ch'Qvaar Ibinokpaabyi
osi. Kaam nkk'ohohm nsa kwa anong akpobha

che ch'Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël.

21 Kaam nkk'ibe nsa s'Ekkohbhi ch'Echekhi ewobha, kw'ode echeckhi ch'Qvaar Ibinokpaabyi omaana abitta paman, k'ogbe kw'otzim bę obina k'Ijip."

*Njöhm sa Söloomon s'otte əhöhm əböhk ənang
Ibinokpaabyi*

22 Iwa Söloomon obe k'itzitzikha s'ijaföhnibe s'Qvaar Ibinokpaabyi, k'itzitzikha s'anong p'Israël biphyir, ömëma mböhk se otzena k'eröng

23 oben bi:

"O Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël, ottöhk k'eröng omaana m'irerek f'obeng kọ Ibinokpaabyi abę kode. Kọ wö am-ahok echeckhi chö ch'idadaakha s'akhaam ttara atzohmnong pö, p'achin ororo atzima ettem-obungiche arenga ttar-ö.

24 Kọ akk'echekhi chö ch'akhaam omaana otzohmnong kwö Devid, kw'ode otte kwaam, ahökha. Kọ atzim emma chö asi echeckhi nda, macha kwę ode mayina bi, kọ akk'ëjaakhi ch'odik nwa asa.

25 "Mę wö, Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël, hok otzohmnong kwö Devid kw'ode otte kwaam, ncheckhi nnuma s'asi anang-ę, k'ogbe kw'iwa abeni bi, 'Kọ echuni kakhaama bi, anang-m ənong kw'ótzerä eho chaam mach'ovaarnong kw'Israël, idikha va pa va pö atzök ogbe k'odik kpenamkpen, arenga ka nnam-ophephe k'itzitzikha saam, macha kọ akk'asa.'

26 Mè wò, o Ibinokpaabyi kw'Israël, tte atzim pø p'achekhi anang ọtzohmnòng kwø Devid kw'ode otte kwaam, ade odik-òkka.

27 "Ma na Ibinokpaabyi oruk m'oyagbin, k'odik-òkka o? Ṙorongkpakpa, kaambi kw'ogori ọtzam wò, kò kofha obenga. Ḷon-øyohng ọhohm nwa kw'nnkk'nsa!

28 Yina, o Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ib-inokpaabyi kwaam, bhaanga njohm sa kaam ọtzohmnòng kwø, omaana ephyema chaam cha nkwu-osisi. Kò bhaanga emong cha mkpèbhi k'odadaami, omaana njohm sa kaam ọtzohmnòng kwø, mminzi k'itzitzikha sò, mayina.

29 Tte chen pø agwonga akkeri ọhohm nwa, k'erungi omaana k'eya. Ibe nna s'abeni bi, 'Che chaam éwobha mè,' ifha ábhaanga njohm sa kaam ọtzohmnòng kwø, nkkeri m'ibe nna nzi.

30 Bhaanga ephyema ch'ọtzohmnòng kwø, omaana ch'anong pø p'Israël mada bę aзи njohm akkeri m'ibę nna. Bhaanga sę k'érong kw'ode irukhabe sò. Mada abhaanga sę, kò bina anang bę.

31 "Idikha ọnong ọkhaam ottotto omaana oyokh-ebaanga kwę, da ode odik kw'orori ọnwohngi, bę akwu bi, bę akwu atzokha ọnwohngi k'itzitzikha s'ijafohnibe sò m'ohohm nwa,

32 kò wobha k'érong abhaanga bę, abira asi mach'obaan bi asi. Si aponga p'atzohmnòng pø, anang oyok kw'aponga apyibhi ettuma, k'odik kw'òkk'osa. Atte oyok kw'aponga anapyibhi ọbóhk, atzor k'etzora che.

33 "Idikha ottattaanga-nong okhem anong pø

p'Israël, okhuri ékhangkwuri cha bẹ akk'asa k'itzitzikha sọ, bẹ abira akpa nnam atzor-ọ, akwu akpokpobha che chọ, bẹ azi njohm akhukh-ọ m'ohohm nwa,

34 kọ wobha k'erong abhaanga, abira abina anang ékhangkwuri ch'anong pọ p'Israël. Kọ tzima bẹ akpa nnam, k'irerek s'iwa anangi ab'otte pabẹ.

35 "Idikha ेrong enetzebhi okhuri da amma p'orongkpakpa abubh, da ofon k'ékhangkwuri ch'anong pọ akk'asa anang-ọ. Bẹ azi njohm m'ibẹ nna, bẹ abira asi ejaaķhi cha che chọ, akpa nnam abora ékhangkwuri chabẹ, ọkhuri ettuma cha kọ akk'bẹ ananga,

36 kọ wobha k'erong abhaanga abira abina anang ékhangkwuri ch'atzohmnong pọ p'ade anong p'Israël. Kpebhi bẹ bi, bẹ aruk k'eden ch'etzor-otzor, abira atzebh ेrong k'irerek s'acheķhi anang anong pọ, mach'ekkema chabẹ.

37 "Idikha okwo f'ideden, obiro ode okhohmana ótto m'irerek nna, ode okhohmana f'akwongitzohng o, obiro ode agwuribhebhe o, ode apfapfa o, obiro ode k'ogbe kw'attattaanganong akhori bẹ k'idedenmon sabẹ o, ode odikt-tama kpenamkpen, ode bi ọkhohmana vọ okwu,

38 ọnong manda wani k'ottem kw'anong p'Israël, ozi njohm, ode bi osi ephyema kpenamkpen o, da otzini ommamma kw'ettem chẹ, omemá mbóhk sẹ otzena m'ohohm nwa,

39 kọ wobha k'erong ch'ede irukhabé sọ, abina anang bẹ. Kọ si nang ọnong kpenamkpen atzor k'osisi kwabẹ, da kọ arong achibhi pabẹ (kkeri kọ mancheni wọ arong nttem s'anongęya biphyir),

40 ifha bę aruk k'ojora fо, k'ogbe biphyir kwa bę áruk k'irerek s'iwa anangi ab'otte paman.

41 "Idikha okhekhenpong kw'oni ɔmmaana kw'anong pо p'Israël ode, okk'ofona k'odenmir okwu okhuri che cho,

42 da bę ábhaanga che-barada cho, omaana itzohm-bohk-barada sо ttara ɛfa cho, bę akwu bi, akwu azi njohm akkeri k'ohohm nwa,

43 kо wobha k'erong, kw'ode irukhabe sо abhaanga. Asi odik kpenamkpen kw'okhekhenpong nwa ophyem-о, ifha idibhon s'oyagbin biphyir ironga che cho, ibiri ikhaama ojora fо, mach'anong pо p'Israël akhaam. Bę atzima mę aronga bi, kaam nkk'ohohm nsa kwa bę akpobha che cho.

44 "Idikha anong pо atza bi, bę atza arima attattaanga-nong pabę abę, k'ibe kpenamkpen s'atzohm bę, bę azi njohm anang kо Qvaar Ibinokpaabyi, akkeri k'odededenmon kw'akk'atzekha, omaana k'ohohm kw'nkk'nsa bi, bę akpobha che cho,

45 kо wobha k'erong abhaanga njohm sabę ttara ephyema chabę, akkaana bę.

46 "Idikha bę asi ekhöngkwuri k'itzitzikha sо, da onong on-ode kw'oni ekhöngkwuri om-osi, ettem ebhem-о etzima etzor bę, an-atte bę qohok anang attattaanga-nong pabę, p'abokha bę k'emmori atzima afona ka bę ka ngoma, sa mmiri eden obiro ode sa mfor-ofora;

47 idikha bę an-abira abhakhi nttem k'irerek sa bę abok bę k'emmori, bę abira akhukh-о k'irerek s'anong p'abok bę k'emmori, aben bi, 'Maman okk'ekhöngkwuri ɔsa, mɔkk'otta, mobiro

osi itzama’;

⁴⁸ idikha bę akpa nnam atzor-ọ ttara nttem sabę ọmaana agbagba pabę biphyir, k'irerek s'attattaanga-nong pabę p'abok bę k'emmori, bę akkeri k'irerek s'iwa anangi ab'otte pabę, azi njohm akkeri k'odedenmon kw'akk'atzekha ọmaana k'ohohm kw'nkk'nsa bi, bę akpobha che chọ;

⁴⁹ kọ wobha k'erong, kw'ode irukhabe sọ, abhaanga njohm ọmaana ephyema chabę, akkaana bę.

⁵⁰ Abina anang anong po, p'akk'ekhongkwuri asa k'itzitzikha sọ; kọ bina anang bę k'ottotto kpenamkpen kwa bę akk'akhaama k'itzitzikha sọ, abira asi bi, anong p'abok bę k'emmori akhohkha bę inongkwo;

⁵¹ okhuri da bę ade anong po, bę abira ade ekkema chọ ch'atzim abina k'Ijip, p'arobh k'ihem s'ikhohmi mach'ekpon ch'eyon akkonga.

⁵² “Tte chen po agwonga akkeri ephyema cha kaam ọtzohmnong kwọ, ọmaana ephyema ch'anong po p'Israël, kọ biri yonga itzohng anang bę, k'ogbe kpenamkpen kwa bę azi njohm abhom ayer-ọ.

⁵³ Da ode kọ okhaam wọ atzek bę k'ottem kw'idibhon s'oyagbin biphyir bi, bę ade ekkema chọ, mach'areng k'otzohmnong kwọ Moses asi ejakhi, k'ogbe kwa kọ, Qvaar Ibinokpaabyi kw'oyohng, atzim ab'otte paman abina k'Ijip.”

⁵⁴ Mada Solomón okk'njohm nna bipyhir ọza, ttara idik s'ophyemi Qvaar Ibinokpaabyi biphyir, obina k'itzitzikha s'ijafohnibe s'Qvaar Ibinokpaabyi, kę da okk'ndudungi ottima, ọmema

mbôhk otzena k'eröng.

⁵⁵ Obe më osi ebhonmør ch'Israël biphyir it-taböhng, oben k'eröng bi:

⁵⁶ "Etzohnga ewobha ẹnang Ovaar Ibinokpaabyi, kw'okk'anqöng pë p'Israël ewohngkwokha ọnanga mach'ochekhi. Atzim pë manda bani p'oreng k'otzohmnöng kwë Mosés osi echeckhi ukkanaka p'akhaam echuni, kade.

⁵⁷ Tte Ovaar Ibinokpaabyi kw'ode Ibinokpaabyi kwaman owobha ttara man, mach'iwa owobh ttara abatte paman; tte kę oningi man ọbôhk otte, oningi man obiro ọraama.

⁵⁸ Tte kę ọbhakhi nttem saman motzor-ę, mobiro ọhakha echo ọnang-ę, mobiro ohok asana, ọmaana akpebhi ttara aphaangi p'iwa ọnangi abatte paman.

⁵⁹ Tte atzim mba paam pa mgbaakhi k'Ovaar Ibinokpaabyi k'itzitzikha, arenga afora Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwaman k'erungi ọmaana k'ęya. Tte kę ọkkaana ọtzhmnöng kwë ọmaana anqöng pë p'Israël, otzor k'idik sa bę arori k'ewu kpenamkpen,

⁶⁰ ifha idibhon s'oyagbin biphyir ironga bi, Ovaar Ibinokpaabyi wö ode Ibinokpaabyi, ọdodök kę kode.

⁶¹ Tte nttem saböng biphyir iwobha k'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwaman, ifha moruk otzor k'akpebhi pę, mobiro ọhakha echo ọnang k'asana m'ogbe nwa."

Ebôhktta ch'ohohm anang Ibinokpaabyi

62 Iwa ọvaar Solomòn ọmaana anongan p'Israël biphyir asi njafohni k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi.

63 Wa Solomòn otzima abhaam nnohna arôbh afa obhiri chi, ọmaana arukhimaan ttara avu nnohna arôbh chi, osi ejafohni ch'odidiri ọnang Ovaar Ibinokpaabyi. Mando kw'ovaarnong ọmaana anongan p'Israël biphyir, atte ọhohm nwa ọbôhk anang Ovaar Ibinokpaabyi.

64 M'ewu nduma dani, ọvaarnong otzekha ibe rani m'ottem kw'ettôhmma-ttem k'itzitzikha s'ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, owobha mè osi nnanga nkwoomisé, ọmaana nnanga s'abôkpa ttara iyaak sa nnanga s'odidiri. Wa osi mando, okhuri bi, wa ijafohnibe sa brons s'iwobh k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi ikhar kpóng bi, ibôkha nnanga nkwoomisé, ọmaana nnanga s'abôkpa ttara iyaak sa nnanga s'odidiri.

65 Iwa Solomòn osi odadaami m'ogbe nwuma, ttara ebhonmòr ch'Israël biphyir, ttewor k'anongan pa Lebo-Hamat maa, apyiri k'etteri ch'Ijip. Wa bẹ atzim iwu ezenamfa asi odadaami nwa k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, bẹ abira akwu attara iwu izanamfa idôdôk. Biphyir-phyir, wa be asi odadaami nwa k'iwu ọhawani kwa chi.

66 Ewu ehobh mè, ọtzohm anongan mba bẹ abhana. Bẹ ado ọvaarnong, akpa nnam abhana k'iöhöm sabé ttara odadaami ttara ottemdaamiji ka nttem sabé, k'idik-jibhada biphyir s'Ovaar Ibinokpaabyi ọkk'osa ọnang ọtzohmnong kwé Devid, ọmaana anongan pẹ p'Israël.

Qvaar Ibinokpaabyi oyini Solomon abe

¹ Mada Solomon ọkk'Ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, omaana ẹvaar-ttōhmma okyera, obiro okyera odik kpenamkpen kw'ochibhi bi osi,

² Ovaar Ibinokpaabyi oyin Solomon abe ottong igbe ifa, mach'iwa oyin-é abe ka Gibeon.

³ Ovaar Ibinokpaabyi oben-é bi:

"Kaam nkk'njohm so, ttara ephyema ch'akk'asa k'itzitzikha saam mmaanga; kaam nkk'ohohm kw'akk'asa ndekha nhok bi, mè kw'anong am-akpobha che chaam maa, ogbe ode. Chen paam ám-akkeri mè, ettem chaam ébire éch이나 ororo ewobha mè.

⁴ "Odik okhuri kò, idikha atzon-m abe ka nnam-ophephe ttara ettem obungiche omaana etzora, mach'iwa atte Devid osi, asi idik biphyir atzor k'odem kwa mben-ó bi asi, abira ahok akpebhi omaana aphaangi paam,

⁵ kaam ntíima ọvaar-gbera kw'ẹvaar chọ k'Israël aranga maa, ogbe ode, mach'iwa nchekhi nnang atte Devid, k'ogbe kwa mbeni bi, 'Kò echuni kéde bi, ákhaama ọnong ọkhaama kw'otzera echo chọ, mach'ọvaarnong kw'Israël.'

⁶ "Yina, idikha bóbong, obiro ode va pa va pabóng, bò akpa nnam abor-m, bong asana omaana akpebhi paam, pa nkk'bóng nnanga kahokhi, bong attena atza ahakha nho abira akpobha idik idódòk,

⁷ kaam ndimi anong p'Israël k'irerek sa kaam nkk'bé nnanga, mbiri mmum ohohm nwa kw'nkk'ndekha nhok bi, anong akpobha che chaam. Anong p'Israël án-ade ọhammadik ttara

olulukhidik k'ottem kw'idibhon biphyir.

⁸ Ohohm nwa ón-ode ɔtzakhung. Ókkoni anong biphyir p'arenga akwobha mè, bé álukhi aben bi, 'Okhuri yan kw'Qvaar Ibinokpaabyi osi odik-dema nwa m'irerek nna ttara m'ohohm nwa o?'

⁹ Anong án-abhina bi, 'Okhuri da bé akk'nnam akpa abora Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwabé, kw'iwa otzim ab'otte pabé obina k'Ijip e. Idik idqdok in-ichi bé ejá, bé ahakha nho anang sè, abira akpobha sè. Kwé wó osi, Qvaar Ibinokpaabyi ɔnang bé ɔmmamma nwa biphyir e.'"

Itzohmbóhk idqdok sa Sôlomon

¹⁰ Iwa ka cho kw'ottong erobh, wó kwa Sôlomon osi obe mva ofa f'ode: Ohohm kw'Qvaar Ib-inokpaabyi, omaana évaar-ttôhmma.

¹¹ Wa ovaar Sôlomon ɔnangi ovaar Hiram kwa Taya ibhon erobh sa Galilee, okhuri nchi s'obhohmi mancheni, omaana nchi sa siprés ttara gol kw'iwa Hiram okk'Sôlomon ɔnanga mach'orori.

¹² Yina, mada Hiram obin ka Taya bi, ɔtza ore ibhon sa Sôlomon ɔkk'è ɔnanga, wa ibhon nna kë ettem kidaami.

¹³ On-qbobh bi, "Ayi kwaam, bong ibhon-dema rø s'anang-m ma?" Wa oyeri ibhon nna Ekhoma cha Kabul*. Mando kw'ibe nnuma ikpen maa, apyiri mayina.

¹⁴ Ode ch'iwa Hiram okk'atalen aröbh azadani pa gol ɔtzohma ochena ovaar Sôlomon.

* **9:13 9.13** K'eHiburu Kabul oyini ibe s'ini ottóhk ipe.

15 Ma wọ ode mphaari s'otzohm f'Ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi f'iwa Solomon otzim anong osi, omaana evaar-ttohmma kwé, omaana igbo s'oyaabh, omaana echumi cha Jérusalem, omaana Hazor, omaana Megido ttara Gezer.

16 (Ode ch'iwa Phero, kw'ode ovaarnong kw'Ijip okk'obhon kwa Gezer abe orima, okhem-e, okhe-e ekpon okwomi. Ofhu anong pa Kenaan p'arukhi me, yina on-otzok obhon nwa mach'enanga ch'obada, onang ominanwa kwé kw'oba Solomon.

17 Solomon obiro okpa nnam osi obhon kwa Gezer.) Osi obhon-erakha kwa Bé-Horón,

18 omaana Baalat, ttara Tamar k'ibe s'anong anarukhi, m'irerek se,

19 omaana idedenmon s'okhaanga-hohm, omaana ibhon s'akpaar pe pa nnyanyaang mmindor, ttara ibhon sa nnyanyaang sa Solomon. Wa osi odik kpenamkpen kw'odaakh-e bi osi ka Jérusalem, ttara Lebanon makhora ngoma kpenamkpen s'iwa odatahi.

20 Wa anong p'Amor, omaana pa Het, omaana pa Periz, omaana pa Hiv, ttara pa Jebus (p'iwa ani Israel afon), atzim am-arik m'ibe nna.

21 Wa va pa va p'anong mba p'iwa arikhi m'irerek nna, p'anong p'Israel anafha akhubh bo, p'iwa Solomon on-otzim osi obira-tzohm fe, mach'ode maa, apyiri mayina.

22 Yina, wa onong manda wani kw'ofon Israel, kwa Solomon okhe k'ebira kode. Wa otzim be osi arim-egbong pe, omaana akhaan-nong p'efa che, omaana agbaan, omaana atzohmnong pe, omaana ayaari-nnyanyaang, omaana adenho p'akpaar pa nnyanyaang mmindor, ttara

p'ayaari-nnyanyaang.

²³ Wa Sôlomôn obiro ọkhaama anong ẹnōhna obhiri arøbh azenamfa obhiri jobh, p'osi adenho p'itzohm p'am-akkeri atzohmnong.

²⁴ K'ogbe kwa ominanwa kwa Phero okk'ofona k'odedenmon kwa Devid okwu, k'ovaar-hohm kwa Sôlomôn ọkk'osa ọnang-e, ọyaabha igbo ọkhori.

²⁵ Wa Sôlomôn om-osi ejafohni cha nnanga nkwomisé, ọmaana cha nnanga s'odidiri igbe ittaan ka cho, k'ijafohnibe s'okk'osa ọnang Ovaar Ibinokpaabyi. Wa om-obiro ọkwomi insens m'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi m'ogbe nwuma wani ttara njafohni. Mando kwa oreng osi itzohm s'ohohm nwa.

²⁶ Wa ọvaar Sôlomôn obiro osi akpaar p'ideden p'asi ka Eziyon-Geber, kw'obaang Elat k'ekhomá ch'Edom, k'eraangakha ch'Eraanga-khora.

²⁷ Mando kwa Hiram ọtzohmi ajinong pẹ p'akpo akpaar p'ideden p'asi ọyayaar, bẹ atza atzor ajinong pa Sôlomôn p'am-ayaari akpaar pẹ p'ideden p'asi.

²⁸ Bẹ ayaar achina ka Ophir, atza atzima ataleń pa gol ẹnōhna obhiri ẹrøbh, pa bẹ atzim achena ọvaar Sôlomôn.

10

Ovaar-kwanong kw'ofon Sheba odibh Sôlomon

¹ Mada ọvaar-kwanong kw'ofon Sheba ọbhaang eden cha Sôlomôn ọtza chẹ, ọmaana ekhaan ch'otzoni ttara Ovaar Ibinokpaabyi, okwu ttara ndona sa ngaang-ọgaangi bi, okwu oyoma Sôlomôn.

² Iwa opyiri ka Jérusalem ttara ekhaan ch'afanqong, omaana akamel p'atzohk ekpo py'edaami eruk, omaana gol k'ohaabh, ttara atza akkakka k'adém-k'adém. Mada okhebh Solomón, oqbaakh-e odik kpenamkpen kw'owobh-e k'ettem.

³ Solomón e, obhina ndona biphyir s'qbóbh-e; wa odik manda wani kw'ókhar ɔvaarnong ɔkhaara bi, obhin-e kode.

⁴ Mada ɔvaar-kwanong nwa kw'ofon Sheba ore ekkoji-dem cha Solomón ɔkhaam, omaana ɔvaarttòhmma ch'ókk'osa,

⁵ omaana ɔchattóhk f'ɔnan k'okpokkoro kwe, omaana odem kw'akhaan-nong pè awobh ewor, omaana atzohmnong pè ttara nnya sabé afor, omaana anong p'am-anang-e atzuk, ttara nnanga nkwomisé s'osi k'óhohm kw'Qvaar Ibinókpaaabyi, for ipé-e.

⁶ Oben ɔvaarnong bi, "Ekkaabha cha kaam mmaang k'ekhoma chaam ch'ekhuri idik s'asi, omaana ekkoji chø, ede odik-ókka.

⁷ Yina, wa kaam idik nna kinkher maa, nkwu nne sé ttara chen paam. Kodik-ókka, bë kaam ibhaakha s'idik nna kagbaakhi; ekkoji chø omaana ikkø so, ibari iyohnga ekkaabha cha kaam mmaang.

⁸ Anong pø am-akhaama ottemdaamiji! Ottemdaamiji om-obiri ode kw'akhaan-nong pø, p'amawobha k'itzitzikha so k'ogbe kpenamkpen, abhaanga ekkoji chø!

⁹ Etzohnga ewobh enang Qvaar Ibinókpaaabyi, kw'ode Ibinókpaaabyi kwø, kw'okk'ottemdaamiji ɔtzókhka ka kø, obiro ɔtzókh-ø ohok ewor k'ovaar-

gbera kw'Israël. Ofon k'idadaakha s'Ovaar Ib-inokpaabyi s'ini okpong ikhaam, s'okhaam ttara anong p'Israël, oso-o ɔvaarnong bi, kó am-akpaara aponga k'eden ch'ejibh-ojibh, ebire etzor-otzor."

¹⁰ Wa ɔnang ɔvaarnong atalèn aròbh azadani pa gol, ɔmaana ekpo py'edaami eruk k'ohaab, ttara atza ɔkkakka k'adem-k'adem. Wa ekpo py'edaami eruk py'ehaabhi eyongi py'ovaar-kwanong kw'ofon Sheba, otzim ochena ɔvaar Solomón kede.

¹¹ (Wa akpaar pa Hiram p'asi afon ka Ophir akwu ttara gol; bë abira atzohkha ekpo k'ohaab py'echi ch'almug, ɔmaana atza ɔkkakka k'adem-k'adem afona kë akwu.)

¹² Wa ɔvaarnong otzima echì nda ch'almug osi achidaak p'Ohohm kw'ovaar Ibinokpaabyi ɔmaana k'evaar-ttòhmma, obiro otzima osi abukpohng, ɔmaana agim-agim ɔnang akkohn-among. Ttewor m'ewu nduma, bë echì ch'almug k'ohaab mando atzima am-ara, yina ira bë an-adébhi atzima akwu.)

¹³ Iwa ɔvaar Solomón ɔnang ɔvaar-kwanong nwa kw'ofon Sheba ottòhk kpenamkpen f'orori oyongi ekpo py'okk'e otzam-ɔnanga k'ovaar-hohm kwe. Mè wò e, otzima anong pë k'ekhaan ɔkpa nnam obhana k'ekhòma che.

Ikkò sa Solomòn

¹⁴ Iwa ẹdòhbh cha gol cha Solomòn òm-òtzòkhà ka cho ede, ẹdòhbh ch'atalèn enòhna obhiri aròbh jobh obhiri attaan obhiri azadani,

¹⁵ aròbh p'òtzòk ka mbòhk s'anong p'areng mphya, ɔmaana nnduma s'avaar p'Arabiya ɔmaana s'adabhi-ngoma, am-anang-é.

16 Wa ɔvaar Solomon otzim gol oduk akhohnkpa p'abari ekpa; otzima ashékel pa gol ənəhna obhiri arobh jobh, osi ɔkhohnkpa wani.

17 Wa obiro otzima gol oduk akhohnkpa arobh chi p'akhar ekpa, otzima amina attaan pa gol osi ɔkhohnkpa wani. Qavaarnong ɔtzokha bę ohok k'Ohohm kw'Etzam cha Lebanon.

18 Ovaarnong osi ɔvaar-gbera kw'ideden kw'otzim ekpo macha nnyiha odokha, obiro otzima gol ɔkkakka ɔbhori.

19 Wa əvaarchi nda əkhaam mbarimmo nzadani sa bę am-arenga avura, ka nnam s'evaarchi nda, bę asi ibe s'ide iriring sa ɔm-ɔnana eho. Wa əvaarchi nda əkhaam mbøhk-nana mfa, bę agwa nkye sa mbe k'ebhabhaanga ch'odimbohk ttara cha kwabøhk.

20 Nkye jobh obhiri mfa s'abę agwa, mbe ma mbarimmo nna nzadani, nkkeri ayok itzitzikha. Əkhoma manda dani ch'ekk'mando esa kede.

21 Wa otzuk-bhokha f'ovaar Solomon biphyir ode gol, obhok biphyir f'Ohohm kw'Etzam cha Lebanon obiro ode gol. Ottøhk manda vani fa bę atzim silva asi kode, okhuri da iwa silva oni ottøhk ope, k'ogbe kwa Solomon.

22 Wa ɔvaar Solomon ɔkhaam akpaar p'asi p'ideden k'øhaabh k'øraanga kw'ideden, ttara k'akpaar pa Hiram. Wa akpaar mba pa Tarshish am-atza orenga akhuna, ogbe wani ka cho attaan. Bę am-atzøhkha gol, ɔmaana silva, ɔmaana ekpo macha nnyiha, ɔmaana ozizaangkkom ttara oyobha.

23 Iwa ɔvaar Solomon ɔkhaam ikkɔ s'ideden ɔmaana ekkoji ɔyohnga avaar adodok p'oyagbin

biphyir.

²⁴ Ayagbin *bi waam* am-akwu akhebba Solom̄on, ifha bē abhaanga ekkoji ch'Ibinokpaabyi ɔkk'ę ɔnanga.

²⁵ Cho kpenamkpen, okhekennong kpenamkpen kw'okwu, otzim ęnanga cha silva, ọmaana cha gol, ọmaana ch'obara, ọmaana egbongkpo, ọmaana ekpo py'edaami eruk, ọmaana nnyanyaang ttara nnyanyaang adem adodok.

²⁶ Iwa Solom̄on ɔkhaam akpaar pa nnyanyaang mmindor, ọmaana nnyanyaang k'ohaabh. Wa ɔkhaam akpaar pa nnyanyaang mmindor nnōhna nttaan obhiri arōbh jobh, ọmaana nnyanyaang nnōhna arōbh afa obhiri jobh, s'ohokhi k'idedenmon s'akpaar pa nnyanyaang mmindor, ọmaana ka Jérusalém kw'ovaarnong orukhi.

²⁷ Ovaar Solom̄on osi asilva an-ahaabhb ka Jérusalém mach'atza, obiro osi nchi s'obhohmi mancheni nna nhaabhb macha nchi sa sikamore ka mgbegbehorin.

²⁸ Wa Solom̄on odebhi nnyanyaang sę k'Ijip ọmaana ka Kuwe, wa aphyaphya p'ovaarnong adebhi sę ka Kuwe, mach'ephya ede m'ogbe nwuma.

²⁹ Wa bē adebhi ɔkpaar kwa nnyanyaang mmindor k'ashékél p'asilva, ęnōhna obhiri arōbh jobh k'Ijip, ọmaana ęnyanyaang k'ashékél arōbh azénamfa obhiri jobh. Bē abira atzohm pyę achena avaar pa Het, ọmaana p'Aram.

1 Ayongi nnwa kwa Phero kw'ikwanong, wa ovaar Sôlômôn ode ɔnong kwa panong p'afon ibhon idodok adaakhi. Wa ɔtzök panong pa Moab, omaana p'Ammôن, omaana p'Edom, omaana pa Sidon ttara pa Het k'obada.

2 Wa panong mba afon k'idibhon s'Ovaar Ibinôkpaabyi ɔkk'anong p'Israël obena bi, "Bong panong p'afon k'ibhon nna k'obada katzökha, ɔkhuri bi, bë ábhakhi nttem sabong ɔbhakhi, bong akpobha akha pabé." Kaambi më wö, Sôlômôn orenga idadaakha abë ɔbokha bë ohok.

3 Wa ɔkhaam panong ẹnöhna obhiri arôbh chi, p'ade va p'avaarnong, obiro ɔkhaama akkora-panong arôbh chi. Panong mba bø iwa atzim-é attena.

4 K'ogbe kwa Sôlômôn ɔn-ɔtzami, panong pë atzim-é okpobha akha, osi ettem chë biphyir k'Ovaar Ibinôkpaabyi, kw'ode Ibinôkpaabyi kwë dok kokhe, mach'iwa ettem ch'otte Devid, ekk'eda.

5 Sôlômôn okpobha Ashtorêt kw'ode ɔkha f'ikwanong f'anong pa Sidon, omaana Molék kw'ode ɔkha f'anong p'Ammôن, f'okpukhi anong okpukhi.

6 Mando kwa Sôlômôn osi ebibya k'itzitzikha s'Ovaar Ibinôkpaabyi; Ovaar Ibinôkpaabyi abë biphyir-phyir kótzonî, mach'iwa otte kwë Devid ɔkk'ɔtzona.

7 Iwa Sôlômôn osi ikpokpobhabe s'oyaamkpa, k'egbegbeho ch'ewobh k'okhubha kw'ewuchen em-eyin ka Jérusalém, ɔnang Kêmosh kw'ode ɔkha f'anong pa Moab f'okpukhi anong okpukhi, obiro osi ɔnang Molék kw'ode ɔkha f'anong p'Ammôن, f'okpukhi anong okpukhi.

8 Wa osi mando ɔnang panɔŋ pɛ biphyir p'afon ibhon idođok, p'am-akwɔmi insens am-abira asi njafohni anang akha pabé.

9 Iwa Ovaar Ibinokpaabyi ɔdokhi ettem ttara Solomɔn, okhuri da okk'nnam ɔkpa ɔbora Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël, kw'okk'ɛ abé oyina igbe ifa.

10 Kaambi wa okk'Solomɔn eden ɔkpa bi, oningi akha okpobh, Solomɔn ɔsana kw'Ovaar Ibinokpaabyi kohokhi.

11 Mè wø e, Ovaar Ibinokpaabyi oben Solomɔn bi, "Mada ode bi, emmaana cho dø, kø echehki chaam, omaana akpebhi paam pa nnang-ɔ kahokhi, echuni kéde bi ɛkhøma nda kímmaangi ka mbøhk sø, ñnang ɔkhaan-nong kwø wani.

12 Kaambi mè wø, kaam odik nwa m'ogbe kwø kínsi, okhuri atte Devid. Kaam ñge ɛbhaangi nda k'ogbe kwa nnwa kwø.

13 Kaambi mè wø, obhon nwa biphyir arang kwa mmaangi. Yina, kaam ñnang-ɛ ɛkhøma dani, okhuri ɔtzøhmñong kwaam Devid, omaana Jérusalém kwa kaam nkk'ndekha."

Attattaanga-nong pa Solomɔn

14 Iwa Ovaar Ibinokpaabyi otte Solomɔn ɔkhaama ottattaanga-nong kw'ode Hadad kw'ofon Edom, k'efonamma ch'ovaarnong kw'Edom.

15 K'egim-egimi mada Devid om-orima anong p'Edom abé, Joab kw'ode odenho kw'arim-ebong, kw'okk'ofona bi ɔtza ɔnɔhnga anong p'akk'apa, owobha kɛ ofhu ajinong p'Edom biphyir.

16 Wa Joab omaana anong p'Israeļ biphyir abhingi mē k'aphe azadani, matzema bē afhu ajinong k'Edom biphyir.

17 Yina, Hadad kw'iwa otzim ode odikkobh, ɔtzon akhaan-nong bani p'afon Edom abe, p'iwa ade atzohmnong p'otte, bē arɔbh achina k'Ijip.

18 Bē abina ka Midyan achina ka Paran. Bē atzokha ajinong bani ma Paran achina k'Ijip, atza akhebha Phero kw'ode ɔvaarnong kw'Ijip, kw'otzok ɔhohm, omaana irerek okwu ottara k'ochattohk ɔnang Hadad.

19 Iwa Phero odaam ettem ttara Hadad maa, ɔtzokha ɔgbaanokka kw'Ovaar-kwanong Tahpenes kw'ode kwanong kwé, ɔnang Hadad k'obada.

20 ɔgbaanokka nwa kwa Tahpenes kw'ikwanong ommaan-e nnwa kw'ijinong kw'okpen Genubat, kw'iwa Tahpenes orokhi k'evaar-ttɔhmma. Mē kw'iwa Genubat orukhi ttara va pa Phero ɔkhaam.

21 Mada iwa owobh k'Ijip, Hadad ɔbhaanga bi Devid ɔkk'opa otzor ab'otte, obiro ɔbhaanga bi, Joab kw'ode odenho kw'arim-egbong okk'opa. Mando kwa Hadad obeni Phero bi, "Tte-m mmana, ifha mkpa nnam k'ekhoma chaam."

22 Phero ɔn-ɔbɔbh bi, "Mbɔng vɔ owor-ɔ m'obhon nwa kw'achibhi bi, akpa nnam k'ekhoma chɔ o?"

Hadad obhina bi, "Ottohk kaam kowor e. Yina, tte-m ɔbɔhk mfona!"

23 Ibinokpaabyi obiro otte Sôlomon ɔkhaama ottattaanga-nong ɔdodok kw'okpen Rezon kw'ode nnwa kw'Eliyada, kw'iwa ɔrobhi ka mbɔhk s'itta kwé Hadadezer, kw'ode ɔvaarnong kwa Zoba.

²⁴ K'ogbe kwa Devid odimi arim-egbong pa Zoba, wa Rezon otzobha ekhaan ch'ajinong p'akher ka kę, ode bę oho. Ekhaan nda efona echina ka Damaskos, etza eruk kę ebire etzokha efa.

²⁵ Iwa Rezon ode ottattaanga-nong kw'Israël k'akpen pa Sôlomon biphyir, akwu attara k'ekhohr ch'iwa Hadad ọm-ọnang-e. Wa Rezon ọdabh Aram, yina, ottaanga anong p'Israël.

Jeroboam otzim ekhohr otzor Sôlomon

²⁶ Iwa Jeroboam kw'ode nnwa kw'ijinong kwa Nebat obiro otzima ekhor otzor ovaarnong. Kę wa ode ọnong wani k'ottem kw'akhaan-nong pa Sôlomon, wa ofon Zereda k'ekhoma ch'Ephraim, ọkka kwę ode opopa kw'okpen Zeruya.

²⁷ Ma wę ode odem kw'okhuri ekhor cha Jeroboam otzim otzor ovaar Sôlomon. Wa Sôlomon okk'igbo ọyaabha s'otzim ọkpa aphaangi p'echumi ch'odedemon kwa Devid.

²⁸ Wa Jeroboam ode ojinong kw'okhaam emengkka. Mada Sôlomon ore otzohmjibhada f'odikkobh nwa osi, otzokh-e osi oho kw'atzohmnong biphyir pa ngoma sa Joseph.

²⁹ M'ogbe nwuma, wa Jeroboam om-obina ka Jérusalem bi, ofona, Ahija kw'ode ọsejaakhi kw'ofon Shilon kw'ofor owura-baba ọbhakwę, okhebh-e k'eden. Bę anong afa bę-bę atzon ekhaan atte obhon obohk.

³⁰ Ahija ọbokha owura-baba ọbhakwę kw'ofor ọjaakhi ka mkpa jobh obhiri mfa.

³¹ On-aben Jeroboam bi, "Tzokha mkpa jobh anang for sọ, kkeri mando kw'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël obeni bi, 'Kker e,

kaam mímaangi obhon nwa ka mbóhk sa Sóloñon, ndókha ngóma jobh nnang-ó.

³² Yina, okhuri ɔtzohmnóng kwaam Devid, ọmaana odedenmon kwa Jérusalém, kwa kaam nkk'ndekha k'ottem kwa ngóma s'Israël biphyir. Sóloñon ókhaama ekhóma dani.

³³ Kaam ísi mando okhuri da bé akk'nnam akpa abor-m, bé an-akpobha Ashtoré t kw'ode ọkha f'anóng pa Sidon, ọmaana Kémosh kw'ode ọkha f'anóng pa Moab, omaana Molék kw'ode ọkha f'anóng p'Ammón, bé eho kahak arenga k'íkpokpobha ttar-m. Be idik s'itzor-otzor kabira asi k'itzitzikha saam. Be akpebhi paam ọmaana aphaangi paam kabira ahok, mach'iwa Devid kw'ode otte kwa Sóloñon, ohokhi.

³⁴ "Yina, kaam obhon nwa biphyir ka mbóhk sa Sóloñon kindókha; kaam nkk'ẹ ọdabhi nsa k'akpen pẹ biphyir, okhuri ɔtzohmnóng kwaam Devid, kwa kaam ndek, kw'ohokhi asana paam, ọmaana akpebhi paam.

³⁵ Kaam ndókha obhon nwa ka mbóhk sa nnwa kwé, ínang-ó ngóma jobh.

³⁶ Kaam ndókha ekhóma dani nnang nnwa kwé, ifha iyaan s'ɔtzohmnóng kwaam Devid ichina ororo imaani k'itzitzikha saam ka Jérusalém, kw'ode odedenmon kwa kaam ndek bi, anóng áwobha akpobha che chaam.

³⁷ Yina, on-ode kó, kaam ndókh-ó bi, ádabh obe biphyir mach'ochibhi kwó ọdó-ó. Kó wó áde ọvaarnóng kw'israël.

³⁸ Idikha asi odik kpenamkpem kwa kaam mben-ó, abira ahakha eho arenga ttar-m, abira asi idik s'itzor-otzor k'itzitzikha saam bi, ahok

akpebhi paam, ọmaana asana paam, macha ọtzohmnong kwaam Devid osi, kaam nwobha ttar-ọ. Kaam ñnang-ọ ekhomma ch'evaar ch'épe etzik macha ch'iwa Devid ọdabhi, mbiri ndokha Israel nnang-ọ.

³⁹ Kaam ñnang va pa va pa Devid ettuma okhuri odik nwa, yina, ché m'ogbe ode kewobha.' "

⁴⁰ Solomón okhonga bi ofhu Jéroboam. Yina, Jéroboam ọrobh ochina k'Ijip, k'ovaarnong kw'okpen Shishak, owobha kẹ maa, Solomón ope.

Obo kwa Solomón

⁴¹ Idik idopdok sa Solomón osi biphyir, ọmaana ekkoji ch'iwa ọkhokh, bẹ akkeri sẹ ka nnwẹr kw'itzamadik sa Solomón.

⁴² Wa Solomón ode ọvaarnong ka Jérusalem, ọdabh Israel *bi waam* ka cho aröbh afa.

⁴³ Iwa Solomón ope otzor ab'otte, bẹ anohng-ẹ k'odedenmon kwa Devid kw'ode otte kwẹ. Rəhoboam, kw'ode nnwa kwẹ e, otzera echo ché mach'ovaarnong.

12

Anong p'Israel adokhi ettem atzima atzor Rəhoboam

¹ Iwa Rəhoboam ochina ka Shekem, da anong p'Israel biphyir akk'achina kẹ bi, bẹ atza asẹ-ẹ ọvaarnong.

² Mada Jéroboam kw'ode nnwa kwa Nebat ọbhaang odik nwa (k'ogbe kw'otzim owobh k'Ijip, kẹ da iwa ọrobhi ọvaar Solomón otza owobha), ofona k'Ijip okhuna.

3 Wa bę atzohm bi, Jerooboam okhuna. Kę omaana ękhaan ch'anqong p'Israeł biphyir afona, atza akhebha Rehoboam, aben-ę bi:

4 "Wa atte okhe man oyer kw'odohbh-odohbh. Ko nna jekhi man ętzohm gaang-angaang mva, omaana oyer kw'okhe man, kkeri maman ósi ętzohm osi ɔnang-ę."

5 Rehoboam obhina bi, "Bọng nnophng akpa nnam k'iwu ittaan." Mando kw'anqong mba afon.

6 Mando kw'ovaar Rehoboam ofon ochina k'adedennqong p'iwa akk'ętzohm asa anang otte Solomon, k'ogbe kw'iwa orukhi akpen. Obobh bi, "Yan kwa bọng achibhi bi, ira mmina anqong mba idik nna?"

7 Bę abhina bi, "Idikha mayina afha ade ętzohmnqong anang anqong mba, asi ętzohm anang bę, abira anang bę ebhina ękkakka, bę achina ororo ade atzohmnqong pę e."

8 Yina, Rehoboam obhum ndohna s'adedennqong anang-ę. Ən-ętza okhebha igbo s'ijinqong, sa bę akk'ętzoni ma abar, p'am-asi ętzohm anang-ę.

9 Obobh bę bi, "Ndohna sabọng nde yan? Yan wę kw'am-obhina anong mba p'akwu aben-m bi, 'Jekhi man oyer kw'iwa atte okhe man'?"

10 Igbo nna sa bę akk'ętzoni ma abar, ibhin-ę bi, Anqong akk'abena bi, 'Jekhi man oyer kw'iwa atte okhe man, akhe man kwę kw'obhekh-obhekhi.' Na agbaak bę bi, 'Enohna-gbegbebha chaam ędohni ętzam oyonhga erin ch'otte kwaam.

11 Iwa otte kwaam ənangi bọng oyer kw'odohbh-odohbh, kaam nna ńse-ę, odo odohbh-odohbh. Wa otte kwaam ętzim achiva ottum bọng, kaam nna ndima aninaang ńttum bọng.' "

12 K'iwu ittaan k'itzitzikha, Jerooboam omaana anong mba biphyir akpa nnam ka Rəhoboam, mach'ovaarnong okk'obena bi, "Bong kpa nnam k'iwu ittaan."

13 Ovaarnong obhina anong mba odik nwa egagaangi. Obhum ndohna s'adedennong anang-ę,

14 otzokha ndohna s'igbo, oben bi, "Iwa otte kwaam ɔnangi bong oyak kw'odohbh-odohbh, kaam nna nse-ę, odo odohbh-odohbh. Wa otte kwaam otzim achiva ottum bong, kaam nna ndima aninaang nttum bong."

15 Ofona me, ɔvaarnong anong mba itzohng koyong, okhuri da iwa idik nna ifon k'Ovaar Ibinokpaabyi, ifha atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi akhaama ejaakhi, p'okk'orenga k'Ahiija kw'ofon Shilon, ɔgbaak ɔnang Jerooboam kw'ode nnwa kwa Nébat.

16 Mada anong p'Israël biphyir are bi, ɔvaarnong itzohng koyong ɔnang bę, bę abhina ɔvaarnong bi:
"Bong ekkema cha mɔkhaam ka Devid o,
bong ophaangi wę ode kwaman ka nnwa kwa
Jęse?"

Anong p'Israël akpa nnam k'ihohm sabę!

Devid o, reng-mmo akkeri ęhohmmor chę e!"
Mando kw'anong p'Israël abhan k'ihohm sabę.

17 Yina, Rəhoboam ochina ororo ɔdabħ anong p'Israël, p'iwa arukhi k'ibhon sa Juda.

18 Iwa ovaar Rəhoboam otzohm Adoniram, kw'ode okker-itzohm s'ini agbukha ipe. Yina, anong p'Israël atzohb-ę atza, ope. Mando kw'ovaar Rəhoboam oduk ɔtza ovura ɔkpaar kwę

kwa nnyanyaang mmindor, ɔrɔbh ochina ka Jérusalém.

19 Ttewor mè, anong p'Israël an-attaanga anang evaar cha Devid maa, apyiri ma.

20 Mada anong p'Israël biphyir abhaang bi, Jéroboam okk'okhuna, bę atzohm anong ayer-e k'ewobha ase-e ɔvaarnong kw'Israël biphyir. Ekhöma cha Juda chę-chę dę iwa en-eho ehak ęnang evaar cha Devid.

21 Mada Rəhoboam opyiri ka Jérusalém, ot-zobha adikkobh p'akpo erima ka Juda ɔmaana ka Benjamin, anong nnöhna ęnöhna obhiri arɔbh afa obhiri jobh, ifha bę atza arima Israël abę, ifha bę abira akpa nnam atzökha odedenmon anang Rəhoboam kw'ode nnwa kwa Solomon.

22 Yina, Shemaya kw'ode ɔsejaakhi kw'Ibinökpaabyi, ɔbhaanga atzim p'Ibinökpaabyi bi:

23 "Gbaak Rəhoboam kw'ode nnwa kwa Solomon, obiro ode ɔvaarnong kwa Juda, agbaak anong pa Juda biphyir ttara anong Benjamin kę biphyir bi:

24 'Ma wę ode odik kw'Ovaar Ibinökpaabyi ɔgbaakhi bi: bong kavura atza arima anong p'Israël p'ade votte pabong abę. Ọnong-ọnong ɔrɔhng ɔbhana, kkeri odik nwa ofon ka kaam.' Mando kwa bę abhaang atzim p'Ovaar Ibinökpaabyi, akpa nnam abhana mach'Ovaar Ibinökpaabyi, okk'bę ɔtzöhna.

Agbatza p'abhaam pa gol p'awobh ka Bętel ɔmaana Dan

25 Iwa Jéroboam osi Shékem ka mgbegbeho s'Ephraim, oruk mè. Obina mè ɔtza osi Péniyel.

26 Jéroboam ochibhi k'ettem ché bi, “Odeden-mon ọn-qbhakhi ọkpa nnam ka ẹhohmmor cha Devid.

27 Idikha anong achin ka Jérusalém bi, bę atza asi njafohni k'qhoqm kw'Qvaar Ibinokpaaabyi, bę abira ahakha eho əhakha anang Rəhoboam kw'ode əvaarnong kwa Juda, kw'ode itta kwabę. Bę afhu-m, abhakhi akpa nnam ka əvaar Rəhoboam.”

28 Mada ɔkk'qbobha, əvaarnong otzima gol osi agbatza afa p'ebhaam. Oben anong mba bi, “Ode ommamma ənang bong bi, bong am-achina ka Jérusalém. Anong p'Israël o, bong kkeri akha pabong ma, p'atzim bong abina k'Ijip e.”

29 Ətzökha əkha vani ottima ka Bętel. Ətzökha mvonggo ottima ka Dan.

30 Odik nwa on-ode əkhəngkwuri; anong mba am-atza akpobha əkha vani ka Bętel, bę am-abira afona maa, achina ka Dan atza okpobha əkha mvonggo.

31 Jéroboam osi akhana k'okpokpobhabe f'oyaankpa, ərobha anong k'oibe kpenamkpen osi afəhneja, kaambi bę ka ənömma cha Lévi kafon.

32 Jéroboam otzekha iwu chi s'ophe kw'ottong azenanttaan ohok mach'edadaamiwu, mach'odadaami kwa bę am-asi ka Juda, osi njafohni k'ijafohnibe. Wa əm-ofohni nja nna ənang agbatza p'okk'osa ka Bętel. Obiro ohok afəhneja k'okpokpobhabe f'oyaankpa, f'okk'osa ka Bętel.

33 K'iwu chi s'ophe kw'ottong azenanttaan, kw'ode ophe kwa kę əkhaam otzek, osi njafohni k'ijafohnibe s'okk'osa ka Bętel. Mando kw'ohokhi

qedadaamiwu ɔnang anong p'Israël, obiro ovura ochina k'ijafohnibe ɔtza osi nnanga.

13

Osejaakhi kw'Ibinokpaabyi kw'ofon Juda

¹ Iwa oreng k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi, ɔsejaakhi wani kw'Ibinokpaabyi ofona ka Juda ochina ka Bétel, k'ogbe kwa Jéroboam om-obe k'ijafohnibe bi, osi ɛnanga.

² Orenga k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi ɔgbaak ɔkpébh, ottaanga ɔnang ijafohnibe nna, oben bi, 'Bé ábhon nnwa kw'okpena Josaya k'ehohmmor cha Devid. Ké ótzima afohnëja p'okpokpobhabe f'oyaankpa, p'am-asi njafohni ma, ósi ejafohni. Ké óbiro ónophnga akhohbhi p'anongyea.'

³ M'ewu nduma dani, ɔsejaakhi kw'Ibinokpaabyi ɔnang ɛkhohkha, oben bi, "Ma wø ode ɛkhohkha ch'Ovaar Ibinokpaabyi ɔkk'ëjaakhi ɔsa, oben bi: Ijafohnibe nna íkkema k'obe ɔfa, itzotzohng sé íbirí inyaani k'irerek."

⁴ Mada ɔvaar Jéroboam ɔbhaang atzim p'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi ɔgbaakhi ottaanga ɔnang ijafohnibe sa Bétel, owobha k'ijafohnibe onemi ɔbóhk kwe, oben bi, "Bong bókh-e!" Yina, ɔbóhk kw'onemi otzena ɔsejaakhi ɔgbani maa, ké dok kófha ɔhakha.

⁵ Mando kw'ijafohnibe in-ibiri íkkema abokha afa maa, itzotzohng sé inyaani k'irerek, otzor k'ekhohkha ch'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi oreng k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi, ɔnang.

⁶ Mando kw'ovaarnong obeni ɔsejaakhi kw'Ibinokpaabyi bi, "Zi njohm k'eho chaam anang

Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwó, ifha ọbóhk kwaam ọkpa nnam ode mach'ira ode." Wa ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi, ozi njohm ọnang Ovaar Ibinokpaabyi k'eho che. Mando kw'ọbóhk kw'ovaarnong ọkpan nnam ode mach'ira ode.

⁷ Ovaarnong on-oben ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi bi, "Kọ tzohn-m abe mochina k'ohohm, mózta ochi ọtłohk, ifha mbiri ñsó-o ẹtzaam."

⁸ Yina, ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi obhina ọvaarnong bi, "Kaam kó abe kindon, kaam bréd ma kinchi, asi ma kimbiri ngwo kaambi ode bi, anang-m ékakhamaa cho okhubha wani.

⁹ Da Ovaar Ibinokpaabyi otzim atzim pẹ ọtzohn-m bi, 'Kọ kakhaambi achi bréd, kakhaambi agwo asi mè, k'eden ch'ira areng atza, kabira arenga akhuna.'

¹⁰ Mè wó, on-orenga k'eden ẹdòdòk bi okhuna, okhir eden ch'ira oreng ochina ka Béteł oji.

¹¹ Iwa ọkhaam ọsejaakhi wani kw'ókk'otzama kw'orukhi ka Béteł, kwa va pẹ atza agbaak odik kpenamkpen kw'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi ọkk'osa m'ewu nduma. Bé abira agbaak otte idik s'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi ọkk'ovaarnong obiro ọgbaakha.

¹² Otte ọn-ọbóbh bẹ bi, "Ké oreng man o?" Va akhohkh-é eden ch'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi kw'ofon Juda, okk'oreng ofona.

¹³ On-oben va bi, "Bóng do ẹnyanyaang ewobha anang-m." Mada bẹ akk'ẹnyanyaang ewobha ada anang-é, ovura che,

¹⁴ ọyaar okhubh ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi ka nnam. Otza okhebh-é da owobh ẹwòr k'echi

ch'oak irekh-irek, ọbọh bi, "Kọ wọ ade ọsejaakhi nwuma kw'ofon Juda o?"

Obhina bi, "Oo, kaam wọ e."

¹⁵ Mando kw'ọsejaakhi nwa oben-ẹ bi, "Tzọn-m abẹ atza achi ọtłohk."

¹⁶ Ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi oben bi, "Kaam kọ abẹ kimfha ndọn mkpa nnam, brẹd ttara kọ m'ibe nna kinchi, asi ttara kọ kimbiri ngwo m'ibe nna.

¹⁷ Ovaar Ibinokpaabyi oreng k'atzim pẹ, ọtzohn-m bi, 'Kọ kakhaambi achi brẹd, kakhaambi agwo asi mẹ, k'eden ch'ira areng atza, kabira arenga akhuna.'

¹⁸ Ọsejaakhi kw'okk'ọtzama on-obhina bi, "Kaam mbiri nde ọsejaakhi mach-ọ. Oreng-eden kw'Ibinokpaabyi oreng k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi oben-m bi: 'Rohng atza atzim-ẹ kpa nnam k'ohohm kwọ, ifha okwu ochi brẹd, obiro ogwo asi.'" (Yina, iwa om-osi ibhora).

¹⁹ Mando kw'ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi ọtzon-ẹ abẹ ọkpa nnam, ọta ochi brẹd obiro ogwo asi k'ohohm kwẹ.

²⁰ Mada bẹ atzim awobh m'okpokkoro, Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaak atzim ọnang ọsejaakhi kw'okk'ọtzama, kw'atzim-ẹ ọkpa nnam.

²¹ Ọgbaak ọkpébh ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi kw'okk'ofona ka Juda okwu, oben bi, "Ovaar Ibinokpaabyi obeni bi, 'Kọ arekhi atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi, osana kw'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwọ ọnang-ọ, kahokhi.

²² Kọ akpa nnam akwu achi brẹd, abira agwo asi k'ibe s'oben-ọ bi, aningi ọtłohk achi, asi kabira agwo. Mẹ wọ, bẹ obukhi kwọ k'epkhuhb ch'abatte kànóhnga.'

23 K'ogbe kw'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi ɔkk'ottohk okyera ochichi, obira okyera asi ogwogwo, ɔsejaakhi nwuma kw'otzim-ę akpa nnam, odo enyanyaang che ewobha ɔnang-ę.

24 Mada om-orenga k'eden, ekye ekhebh-ę k'eden ęfhe-ę. Obukhi kwę oyima m'eden ttara enyanyaang ɔmaana ekye p'abę-ę m'ebhabhaanga.

25 Anong bani p'akwobh are obukhi kw'oyim mę ttara ekye ch'ebę-ę m'ebhabhaanga, bę afona atza agbaak anong k'odedenmon kw'osejaakhi kw'okk'otzama orukhi.

26 Mada ɔsejaakhi nwa kw'ira otzim-ę k'eden ɔkpa nnam ɔbhaang kwę, oben bi, "Osejaakhi kw'Ibinokpaabyi, kw'orekhi atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi wọ. Ovaar Ibinokpaabyi ɔkk'ę ɔbokh ɔtta ɔnang ekye, ch'ekk'ettuma efhu, mach'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi akk'ę agbaakha."

27 Osejaakhi kw'okk'otzama oben va pę bi, "Bong do enyanyaang ewobha anang-m, bę asi mando."

28 Mando kw'oyini k'iyaan, otza ore obukhi kw'oyim k'eden, ttara enyanyaang ɔmaana ekye p'abę-ę m'ebhabhaanga. Ekye obukhi kechi, enyanyaang k'ebire ettum.

29 Mando kw'osejaakhi kw'okk'otzama otzini obukhi kw'osejaakhi kw'Ibinokpaabyi, ɔnana k'enyanyaang, otzim-ę okhuna k'odedenmon kwę, ifha obhom-ę, obiro ɔnɔhng-ę.

30 Otzini obukhi nwa ɔnɔhngka k'epekhubb che, bę abhom-ę aben bi, "Ogbaanotte kwaam o!"

31 Mada okk'obukhi nwa ɔnɔhngka, on-oben va pę bi, "Ogbe kwa mpe, bong ɔnɔhng-m k'epekhubb cha monohng ɔsejaakhi kw'Ibinokpaabyi o, bong hok akhɔbhi paam abaanga akhɔbhi pę."

³² Da ẹkkaabha ch'oreng k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaak, ọtaanga ọnang ijafohniibe sa Betel, omaana akhapa kpenamkpen p'okpokpobhabe f'oyaankpa biphyir k'ibhon sa Samariya, bé áde odik-ókka ode e."

³³ Kaambi mè wọ, Jeroboam ebhona k'ibibyadik se kókhaam. Yina, obiro otzekha afohninja p'okpokpobhabe f'oyaankpa, k'ottem kw'anong kpenamkpen. Ọnong kpenamkpen kw'obeni bi, ode ọföhneja, otzekha ohok k'okpokpobhabe f'oyaankpa.

³⁴ Ma wo ode ẹkhòngkwuri ch'ehohmmor cha Jeroboam, ch'etzm ottotto kwé omaana edimi che m'oyagbin, ekwu.

14

Ejaakhi ch'Ahija osi okhuri Jeroboam

¹ M'ogbe nwuma, Abija kw'ode nnwa kw'ijinong kwa Jeroboam otto ọkhohma.

² Jeroboam oben kwanong kwé bi, "Rohng atza abhona mkpa, ifha anong aning-o atzini macha kwanong kwa kaam Jeroboam. Akk'mando asa, rohng achina ka Shilo, kẹ da Ahija kw'ode ọsejaakhi owobh, kw'iwa ọgbaakh-m bi, kaam nde ọvaarnong kw'anong mba.

³ Tzokha bréd-duk jobh, omaana ittukha attara k'ogbere kw'akhoköhnana, atzima atza are-e. Kẹ ọgbaakh-o odik ọgbaak kw'ótto okhebha odikkobh nwa.

⁴ Wa kwanong kwa Jeroboam osi mach'odim oben-e, ochina k'ohohm kw'Ahija ka Shilo.

Iwa m'ogbe nwa Ahija owonikpa dök komore, okhuri da ọkk'otzama.

5 Yina, wa Qvaar Ibinokpaabyi okk'Ahija ögbaakha bi, "Kwanqong kwa Jeroboam okwuma okwu obobh-ọ odik okhuri ögöhöhmana fa nnwa kwę. Kọ gbaakh-ẹ odik kwa kaam mgbaakh-ọ. Mada opyiri mẽ, kę ósi nkkari bi, ode ọnong ọdqdök."

6 Mada Ahija ögħhaang ndokhi sę k'omma, oben bi, "Kwanqong kwa Jeroboam dim ka, nkkari nna nnyini yan o? Bę anang-m ękkaabha-tzama bi, mgbaakh-ọ.

7 Kọ roħng atza agħaqk Jeroboam bi, ma wő ode odik kw'Qvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israēl ögbaakhi, 'Wa kaam ndekh-ọ k'ottem kw'anqong mba, nsq-ọ qedabhi kw'anqong paam p'Israēl.

8 Ndokha obhon nwa k'ehohmmor cha Devid nnang-ọ. Yina, kọ mach'otzohmnong kwaam Devid kade, kw'ohokhi aphaangi paam, obiro otzima ettem obungicheq ɔtzon-m abę, om-osi idik s'itzor-itzor sę-sę, k'itzitzikha saam.

9 Kọ akk'itzama asa s'iyoħng s'anqong biphyir p'akk'arukha yina kọ. Kọ akk'akha asa, abira atzima akkonga asi agbatza anang for so; atzima ajemi idqdokhi saam, abira akpa nnam abor-m.

10 "Mę wő, kaam ítte itzama obóhk itto ikhebha ehohmmor cha kọ Jeroboam. Kaam ndimi akpen p'akponga-nnam va p'ijinong kpenamkpen pa Jeroboam k'Israēl, ode obira ode, kode. Kaam ñkwomi ehohmmor cha Jeroboam biphyir mach'önong ögħwomi akpo-bukhi maa, pyę qħa biphyir.

11 Mpfa rø nċhi anqong pa Jeroboam p'ápe k'odedenmon, attere k'erong ábira achi ayok p'ápe

k'ekhoma nda. Ovaar Ibinokpaabyi okk'ogbaakha!"

¹² "Ko rohng abhana. Mada apyiri k'odedenmon bi, kpaar, odikkobh nwa ópe-ope.

¹³ Anong p'Israël biphyir ábhom-e, bé abira anohng-e. Ké-ké wó óde nnwa kwa Jéroboam kw'okhaama epekhubb, okhuri bi, ké-ké wó ofon k'ehohmmor cha Jéroboam kw'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël okk'odik kw'ojibh-ojibh ora.

¹⁴ "Ovaar Ibinokpaabyi ótzekha ɔnong otzekha ɔnang for sé kw'ode ɔvaarnong kw'anong p'Israël, kw'odimi ənɔmma cha Jéroboam. Odik nwa ótto mayina, kaambi madədən wó, kwé okk'otta.

¹⁵ Ovaar Ibinokpaabyi ónang anong p'Israël ɔmmamma maa, bé an-akher araraari p'abhabhi k'asi ebir-ebir. Ké ókhubb Israel m'irerek nna ɔkkakka s'iwa ɔnangi ab'otte pabé, óbiro ósi bé araami maa, bé ayongi Oraanga kw'Euphrates, okhuri da bé ajemi idodokhi s'Ovaar Ibinokpaabyi, k'agbatza p'Ashera pa bé asi.

¹⁶ Ké ókpa nnam ɔbora Israël, okhuri ekhɔngkwuri cha Jéroboam okk'osa, ch'iwa okk'anong p'Israël otzima osi."

¹⁷ Iwa kwanong kwa Jéroboam obina ofona, ochina ka Tirza. Mada ɔbari m'ekpommachi ch'ohohm bi kpaar, odikkobh nwa ope.

¹⁸ Bé anohng-e, anong p'Israël biphyir abhom-e, mach'Ovaar Ibinokpaabyi okk'orenga k'Ahija kw'ode ɔsejaakhi kwé, ogbaak.

¹⁹ Idik idodok s'ikhuri əvaar cha Jéroboam, mg-bong s'orim ɔmaana odem kw'odabhi əvaar, bé akkeri sé ka nnwər kw'itzamadik s'avaarnong p'Israël.

20 Wa Jeroboam odatahi ęvaar ka cho ęrobh obhiri afa, ope otzor ab'otte. Nadab kw'ode nnwa kwę, on-okwu ode ọvaarnong.

Rəhoboam kwode ọvaarnong kwa Juda

21 Wa Rəhoboam kw'ode nnwa kwa Sələmən ode ọvaarnong ka Juda. Wa ode cho arəbh afa obhiri wani mada odatahi ęvaar, odatahi ęvaar ka cho chi obhiri afa ka Jérusaleṁ, kw'ode odedenmon kw'Ovaar Ibinokpaabyi okk'otzekha, ka ngoma s'Israēl bi, bę akpobha che che. Wa ɔkka kwę okpen Naama, ofona Ammən.

22 Iwa anong pa Juda asi ebibya k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi. Ngongkwuri sa bę asi, njemi ottem-mamma kw'Ibinokpaabyi k'idodokhi, nyohnga s'iwa ab'otte akk'asa.

23 Wa bę abira asi okpokpobhabe f'oyaankpa anang for sabę, bę abira asi mkpommachi s'awurada, omaana agbatza p'Ashəra k'egbegbeho kpenamkpen ch'egor-ogori ttara k'irekh-irek kw'ochigbagba kpenamkpen.

24 Wa bę akhaam akhana p'azaza p'ijinong m'irerek nna; wa idik s'anong mba am-asi ide idik s'ikpukhi anong okpukhi, s'idibhon s'iwa Ovaar Ibinokpaabyi okk'okhubha k'itzitzikha s'anong p'Israēl.

25 Ka cho kw'ottong azen kwa Rəhoboam okk'evaar odataha, me wə Shishak kw'ode ọvaarnong kw'Ijip orim Jérusaleṁ abę.

26 Otzima ękkokpo py'ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, omaana ękkokpo py'evaar-ttöhmma,

ofona. Ḫtzökha ḥttohk kpenamkpen maa, opyiri k'akhōhnkpa pa gol biphyir, p'iwa Sôlomôn ɔkk'osa.

²⁷ Mando kw'øvaar Rêhoboam otzim brons osi akhōhnkpa otzima otzera bę. Ḫtzökha bę ɔnang adenho p'akkeribe, p'awobh k'otzohm k'ebaakhamma ch'evaar-ttöhmma.

²⁸ Ogbe kpenamkpen kw'øvaarnong ochin k'øhohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, akkeribe mba am-atza atzini akhōhnkpa mba, bę awowohng, bę akpa nnam atza ahok k'emaanggø ch'egbongkpo.

²⁹ Idik idqdök s'ikhuri evaar cha Rêhoboam ɔmaana idik kpenamkpen s'osi, bę akkeri sę ka nnwər kw'itzamadik s'avaarnong pa Juda.

³⁰ Wa Rêhoboam ɔmaana Jëroboam am-achina ororo arima ayok abę.

³¹ Rêhoboam e, ope otzor ab'otte, bę anohng-e k'odedenmon kwa Devid. Wa ɔkka kwę okpen Naama, kw'ofon Ammon. Abija kw'ode nnwa kwę, on-okwu ode ɔvaarnong.

15

Abija kw'ode ɔvaarnong kwa Juda

¹ Iwa Abija ḥttewor ɔdabh evaar ka Juda, ka cho kw'ottong chi obhiri attaan, kw'iwa Jëroboam kw'ode nnwa kwa Nébat, ɔkk'evaar k'Israël ɔdabha.

² Wa Abija ɔdabhi evaar ka Jerusalém ka cho attaan. Wa ɔkka okpen Maaka, kw'ode nnwa kwa kw'ikwanong kw'Abishalom.

³ Kę wa osi ekhöngkwuri kpenamkpen ch'ab'otte akk'asa. Wa ettem obungiche k'otzim ḥtzon Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwę

abe, mach'iwa Devid kw'ode otte kw'ideden ɔkk'otzona.

⁴ Yina, okhuri Devid, Ovaar Ibinokpaabyi kw'ode Ibinokpaabyi, ɔnang-ę iyaan ka Jérusalém, da oreng ka nnwa kwę otzera eho chę, obiro ɔsi Jérusalém ɔgaangi.

⁵ Da iwa Devid okk'idik s'itzor-otzor ɔsa k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi ɔmaana bi, ottoto kókhaam k'asana p'Ovaar Ibinokpaabyi oho-hok k'akpen pę biphyir, oyongi odik kw'Uriya kw'ofon Het.

⁶ Iwa k'akpen p'Abija biphyir, Reħoboam ɔmaana Jéroboam am-arima mgbong.

⁷ Idik idqdök s'ikhuri ęvaar cha Abija, ɔmaana idik biphyir s'osi, bę akkeri sę ka nnwər kw'itzamadik s'avaarnong pa Juda. Wa Abija ɔmaana Jéroboam am-arima mgbong.

⁸ Abija ope otzor ab'otte, bę anqħng-ę k'odedenmon kwa Devid. Asa kw'ode nnwa kwę, on-okwu ode ɔvaarnong.

Asa ɔvaarnong kwa Juda

⁹ Iwa Asa ottewor ɔdabh ęvaar ka Juda, ka cho kw'ottong ęrobh kwa Jéroboam ɔkk'ęvaar k'Israël ɔdabha.

¹⁰ Wa Asa ɔdabhi ęvaar ka Jérusalém ka cho ęrobh afa obħiri wani. Wa ɔkka kw'ideden okpen Maaka, kw'ode nnwa kw'Abishalom.

¹¹ Iwa Asa osi idik s'itzor-otzor k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, mach'iwa otte Devid ɔkk'osa.

¹² Wa okhubhi azaza p'ijinong k'akhapa p'irerek nna, obiro ɔrobha agbatza p'iwa otte ɔkk'osa.

13 Wa obiro ohakha Maaka kw'ode ọkka kw'ideden ewobha, mach'okka kw'ovaarnong, okhuri Asheṇa p'osi p'akpukhi anong bi bẹ akpobha. Wa Asa ọkpaaṛa Asheṇa mba, ọkwomi bẹ k'etteri cha Kidron

14 Yina, wa Asa okpokpobhabe f'oyaankpa kokhibhi, otzima ettem obungiche ọtzon Ovaar Ibinokpaabyi abẹ, k'akpen pẹ biphyir.

15 Ọtzokha silva ọmaana gol ọkwu ottara k'ekpo ẹdodok, pya kẹ ọmaana otte akk'obohk atta anang Ibinokpaabyi, ohok k'ohohm kw'Ovaar Ib-inokpaabyi.

16 Wa Asa ọmaana Baasha kw'ode ọvaarnong kw'Israël, arim egbong k'ogbe kwa bẹ adabhi evaar biphyir.

17 Baasha kw'ode ọvaarnong kw'Israël ofona ọtza orima Juda abẹ, obiro odibha Rama ifha anong aningi k'iyaan ayini, bẹ aningi k'etzaanga abira adim, k'ekhoma cha Juda ch'Asa ode ọvaarnong.

18 Wa Asa on-ọtzokha silva ọmaana gol p'arikhi k'egbukha-kpa ch'ohohm kw'Ovaar Ibinokpaabyi, ọmaana k'egbukha-kpa ch'evaar-ttohmma che, ọnang akhaan-nong pẹ bi, bẹ achena Ben-Haddad kw'ode nnwa kwa Tabrimon. Wa Tabrimon ode nnwa kwa Heziyon, kw'ode ọvaarnong kw'Aram, kw'iwa odabhi Damaskos.

19 Oben bi "Tte mosi echehki ọnang ayok, mach'iwa abatte paman asi. Kker e, kaam ndohm ẹnanga cha silva ọmaana gol nchen-o e. Kọ vohkhi echehki ch'asi ọmaana Baasha, kw'ode ọvaarnong kw'Israël, ifha ótte ekhoma chaam ọbohk."

20 Ben-Hadad okhera omaana ovaar Asa. Ḫtzohm adenho p'agbongnong pē, bē atza arima ibhon s'Israēl abē. Mando kw'okhem ibhon s'Ijon, Dan omaana Abel-Bēt-Maaka, omaana Kinērēt biphyir, ttara ékhomā cha Naphtali biphyir.

21 Mada Baasha obhaang odik nwa, ḥkwobha ḥtzohm f'obhon kwa Rama osisi, ḥtzor ḥkpa nnam ka Tirza.

22 Mando kw'ovaar Asa onangi anong pa Juda biphyir efa, onong k'orikhi bi, bē atza atzini atza omaana mgbaakha s'iwa Baasha okk'om-otzima osi ḥtzohm ka Rama. Ovaar Asa otzima pyē osi Geba ka Benjamin, obiro otzima osi Mizpa.

23 Idik idoqök biphyir s'ikhuri ḥvaar cha Asa, omaana idik s'okhaam biphyir, omaana idik s'osi biphyir, akwu attara k'idedenmon s'osi, bē akkeri se ka nnwēr kw'itzamadik s'avaarnong pa Juda. Ayongi mē, wa on-okhaam ḥkhohmana ka mmok-patzökhi, k'atzam.

24 Wa Asa ope otzor ab'otte. Bē anohng-ē k'odedenmon kw'otte Devid, kē da bē anohng ab'otte. Wa Jehoshaphat kw'ode nnwa kwē, on-okwu ode ḥvaarnong.

Nadab kw'ode ḥvaarnong kw'Israēl

25 Wa Nadab kw'ode nnwa kwa Jēroboam, okwu ode ḥvaarnong kw'Israēl, ka cho kw'ottong afa kw'Asa okk'Juda odabha. Ḫdabh Israēl ka cho afa.

26 Otzor ka ndökhi s'otte osi ebibya k'itzitzikhā s'Qvaar Ibinökpaabyi. Osi ékhonqkwuri nduma dani ch'otte otzim anong p'Israēl eden bē asi.

27 Iwa Baasha kw'ode nnwa kw'Ahija kw'ofon k'ekhomā ch'Isaaka osi mphaari ḥkham-ē. Mando

kwa ɔfhe-e ka Gibeton, kw'ode obhon wani k'ekhoma cha Philistiya, k'ogbe kwa Nadab ɔmaana anong p'Israël biphyir am-akhori Gibeton akhe k'ottem.

²⁸ Wa Baasha ofhu Nadab, ka cho kw'ottong attaan kw'ovaar Asa okk'Juda ɔdabha. Mando kwa Baasha etzer eho cha Nadab mach'ovaarnong k'Israël.

²⁹ Odabhi ɔvaar *bi kpaar*, ofhu enomma cha Jeroboam biphyir. Onong manda wani k'enomma cha Jeroboam ɔbokh kotte oruk akpen, ofhu be biphyir, otzor k'atzim p'iwa ɔvaar Ibinokpaabyi okk'orenga k'otzohmnong kwé Ahija kw'ofon Shilon, osi ejakhi.

³⁰ Wa ode mando okhuri ngongkwuri sa Jeroboam ɔkk'osa, ɔmaana s'otzim anong p'Israël eden be asi, akwu attara k'odem kw'osi ettem ɔdokhi ɔvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël.

³¹ Idik idođok s'ikhuri ɔvaar cha Nadab, ɔmaana idik s'osi biphyir, be akkeri se ka nnwér kw'itzamadik s'avaarnong p'Israël.

³² Wa Asa ɔmaana Baasha kw'ode ovaarnong kw'Israël am-arima egbong k'ogbe kwa be adabhi ɔvaar biphyir.

Baasha kw'ode ovaarnong kw'Israël

³³ Iwa Baasha kw'ode nnwa kw'Ahija, ottewor ɔdabh ɔvaar k'Israël biphyir ka cho kw'ottong attaan kw'Asa ɔkk'ɔvaar ka Juda ɔdabha. Wa Baasha ɔdabhi ɔvaar ka Tirza ka cho erɔbh obhiri ana.

³⁴ Otzor ka ndokhi s'otte osi ebibya k'itzitzikha s'ɔvaar Ibinokpaabyi. Osi ekhɔngkwuri nduma

dani cha Jerooboam otzim anong p'Israeł eden, bę asi.

16

¹ Iwa Qvaar Ibinokpaabyi ögbaak Jehu, kw'ode nnwa kwa Hanani atzim, p'akhuri Baasha, oben bi;

² “Kaam ndin-ø k'okpohm, ndekh-ø mach'odabhi kw'anong paam p'Israeł. Yina, kɔ atzor ka ndokhi sa Jerooboam, asi anong p'Israeł asi ękhöngkwuri, bę abira atzima ngongkwuri sabę ajemi ittem-dökhiji saam.

³ Kaam nna ndimi Baasha omaana ęhohmmor che, kaam nsi ɔhohm kwɔ on-ode macha kwa Jerooboam, kw'ode nnwa kwa Nębat.

⁴ Mpfa rø nchi abukhi p'anong pa Baasha, p'ape k'odedenmon. Onohn f'erong óbiro óchi abukhi p'ayok p'ape k'ekhoma nda.”

⁵ Idik idqdok s'ikhuri evaar cha Baasha, omaana idik s'osi, akwu attara k'idik s'okhaam, bę akkéri se ka nnwər kw'itzamadik s'avaarnong p'Israeł.

⁶ Wa Baasha ope otzor ab'otte. Bę anohng-e ka Tirza. Ela kw'ode nnwa kwę, on-okwu ode ɔvaarnong.

⁷ Ayongi mę, Qvaar Ibinokpaabyi ögbaak Jehu, kw'ode ɔsejaakhi obiro ode nnwa kwa Hanani, idik s'ikhuri Baasha omaana ęhohmmor che, okhuri ibibya-dik biphyir s'okk'osa k'itzitzikha s'Qvaar Ibinokpaabyi. Orelga k'idik s'osi ojemi ittem-dökhiji s'Qvaar Ibinokpaabyi, on-okher ęhohmmor cha Jerooboam, ch'odimi biphyir.

Ela kw'ode ɔvaarnong kw'Israeł

⁸ Iwa Ela kw'ode nnwa kwa Baasha ottewor odatah ḥevaar k'Israēl, ka cho kw'ottong ḥerobh obhiri azadani kw'Asa okk'Juda odatahba. Wa Ela odatahbi Tirza ka cho afā.

⁹ Iwa Zimri, kw'ode okhaan-nong wani kwę, obiro ode odenho kw'ibhaakha rani s'akpaar pę pa nnyanyaang mmindor, osi mphaari okham-e. M'ogbe nwa, wa Ela owobh ka Tirza da ogwo obuma k'ohohm kw'Arza, kw'ode okkeri-otzohm kw'evaar-ttōhmma cha Tirza.

¹⁰ Mando kwa Zimri odimi ke, ḥotza obun-e ofhu, ka cho kw'ottong ḥerobh obhiri azenamfa kw'Asa okk'Juda odatahba. Wa Zimri ḥotzokha ḥevaar ch'Ela.

¹¹ Zimri odatahbi ḥevaar *bi kpaar*, ḥotza owobha ewor k'ovaar-gbera, ofhu anong p'enomma cha Baasha biphyir. Ojinong manda wani ḥobohk kotte, ode ḥonong kwa Baasha o, obiro ode oyokhodikkohb kwę.

¹² Mando kwa Zimri oreng odimi ḥenomma cha Baasha biphyir, otzor k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi oreng ka Jehu, kw'ode ḥosejaakhi ḥogbaak ottāanga ḥonang Baasha.

¹³ Wa kwę ode mando okhuri ngongkwuri biphyir sa Baasha, ḥomaana nnwa kwę Ela akk'asa, ttara ngongkwuri sa bę atzim anong p'Israēl eden bę asi, k'agbatza pa bę agwa, atzima ajemi ittem-dokhiji s'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israēl.

¹⁴ Idik idođok s'evaar ch'Ela, ḥomaana idik s'osi biphyir, bę akkeri sę ka nnwęr kw'itzamadik s'ikhuri avaarnong p'Israēl.

Zimri kw'ode ḥovaarnong kw'Israēl

15 Iwa Zimri ottewor odatah Israel, ka cho kw'ottong erobh obhiri azenamfa p'Asa ɔkk'ovaarnong oda ka Juda. Yina, wa Zimri odatahi Tirza k'iwu izenamfa sə-sə. Wa arim-egbong abhingi ɔbaanga Gibeton, kw'ode obhon wani k'ekhoma cha Philistiya.

16 Mada anong p'Israel abhaang k'ibhingabe bi, Zimri okk'mphaari ɔsa ofhu ɔvaarnong, bə anasi ejaaħħi k'ibhingabe bi, Omri kw'ode odenho kw'arim-egbong wə on-ode ɔvaarnong kw'Israel, k'ewu cha mayina.

17 Mando kw'Omri otzim anong p'Israel biphyir otzor ɔkpa nnam ka Gibeton, otza ɔkhori Tirza kw'ode odedenmon kw'Israel okhe k'ottem.

18 Mada Zimri ore bi, bə akk'odedenmon acha, obina ɔtza odim k'ichubhabe s'evaar-ttoħħmma, okhe ervaar-ttoħħmma ekpon ɔkhori, okpori for sə k'etzaanga. Ofona mə, ope,

19 okhuri da kę ɔkk'ebibya obiro ɔsa k'itziktzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, otzor ka ndokhi sa Jeroboam, osi ngongkwuri nnuma rani biphyir sa Jeroboam otzim anong p'Israel eden, bə asi.

20 Idik idqdok s'evaar cha Zimri, ɔmaana ɔgħbaan f'iwa osi, bə akkeri sə ka nnwər kw'itzamadik s'ikhuri avaarnong p'Israel.

Omri kw'ode ɔvaarnong kw'Israel

21 Iwa anong p'Israel abhaangi ka ngaan mfa. Ekhaan dani ebe ttara Tibni, kw'ode nnwa kwa Ginat bi, bə asə-ə ɔvaarnong. Ekhaan ndonggo ebe Omri mbøhk ka nnam.

22 Yina, wa ekhaan ch'Omri ekhaam əfa eyohnga cha Tibni kw'ode nnwa kwa Ginat. Wa bə afhu Tibni, Omri e on-okwu ode ɔvaarnong.

23 Iwa Omri ode ovaarnong kw'Israël, ka cho kw'ottong ेrobh obhiri jobh obhiri wani, kw'Asa okk'Juda odataha. Wa Omri odatahi ेvaar ka cho jobh obhiri afa, attar cho azadani p'odatahi Tirza.

24 Wa otzim talen afa pa silva odebh egbegbeho cha Samariya, ka mbôhk sa Shemer. Osi odenmon m'ebegbegbeho nda, oyeri che Samariya kw'ode che cha Shemer, kw'iwa ıkhaam egbegbeho nda.

25 Yina, wa Omri osi ebibya k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, ch'eyohng ękhöngkwuri ch'anong biphir p'ache-ę eden adabh.

26 Otzor ka nden biphir sa Jerooboam kw'ode nnwa kwa Nebat, osi ngöngkwuri nnuma rani sa Jerooboam otzim anong p'Israël eden, bę asi. Anong mba arenga k'agbatza p'ani k'eden ayini pa bę agwa, ajemi ittem-dökhiji s'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël.

27 Idik idodök s'evaar ch'Omri, omaana idik s'osi, ttara idik s'okhaam, bę akkeri se ka nnwər kw'itzamadik s'ikhuri avaarnong p'Israël.

28 Wa Omri ope otzor ab'otte, bę anohng-ę ka Samariya. Ahab kw'ode nnwa kwę, on-okwu ode ọvaarnong.

Ahab kw'ode ọvaarnong kw'Israël

29 Iwa Ahab kw'ode nnwa kw'Omri, ottewor odatah ेvaar k'Israël, ka cho kw'ottong ेrobh obhiri chi obhiri attaan, kw'Asa okk'Juda odataha. Wa Ahab odatahi ेvaar ka Samariya k'Israël ka cho ेrobh obhiri afa.

30 Wa Ahab kw'ode nnwa kw'Omri osi ebibya ch'ideden k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi ch'eyohng ch'anong p'ache-ę eden adabh.

31 Wa kwę kę k'obeng bi, osi ngongkwuri s'iwa Jeroboam kw'ode nnwa kwa Nébat osi. Wa obiro ọtza ọtzökha Jézébel, kw'ode ominanwa kw'Etbaal, kw'ode ovaarnong kwa Sidon. Ofona mę, ottewor okpobha Baal.

32 Osi ijafohnibe sa Baal k'ohohm kwa Baal, kw'iwa osi ka Samariya.

33 Wa Ahab obiro osi agbatza p'Ashera, otzima ojemi ittem-dókhiji s'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël, oyohnga idik s'avaar biphir p'ache-e eden adabh Israël asi.

34 K'ogbe kw'Ahab ọdabhi evaar wo, kw'iwa Hiyel kw'ofon Betel, obiro ọkpa nnam ọtza osi obhon kwa Jeriko. Wa Abiram kw'ode ochedennwa kwę ope, k'ogbe kw'om-ophaaakhi agbaari p'obhon nwa. Segub, kw'ode okponga-nnam-nwa kwę obiro ope, k'ogbe kw'om-osi mbaakhamma, otzor k'atzim p'iwa Ovaar Ibinokpaabyi oreng ka Joshua, kw'ode nnwa kwa Nun ọgbaak.

17

Elija osi ejakhi ch'iyoma s'ideden

1 Mę wo, Elija kw'ofon Tishbe k'ekhoma cha Gilead, oben Ahab bi, "Odem nwa kw'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Israël kwa kaam mkpobh orukhi akpen, abonisi obiro ode ẹròng, ka cho p'am-akwu k'itzitzikha k'etzebh, kw'oyongi bi, kaam nkk'emma mmonga."

Etzorikhukhu ẹnang Elija ọchattóhk

2 Mę wo, Ovaar Ibinokpaabyi oben Elija bi:

3 “Bina ma, arenga achina k'okhubha kwa ewuchen em-eyin, achubha k'etteri cha Kerit, k'okhubha kw'ewuchen em-eyin ka Jordan.

4 Kọ ágwo asi m'ekhekha nduma, kaam nkk'etzorikhukhu ndohma bi ẹnang-o ọchattóhk ke.”

5 Mè wo, osi mach'Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaakh-e. Ochina k'etteri cha Kerit, k'okhubha kw'ewuchen em-eyin ka Jordan, owobha ke.

6 Ndorikhukhu mminchen-e bréd omaana etzen k'ekpebhawu kpenamkpen, omaana k'echohkhawu kpenamkpen, om-obiro ogwo asi m'ekhekha.

Elija omaana opopa kwa Zaréphat

7 K'ogbe mè, ekhekha nda ẹkka, okhuri da ẹròng eni m'ékhomá nda etzebhi.

8 Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaakh-e atzim oben bi:

9 “Kọ rohng ka Zaréphat k'ékhomá cha Sidon, atza wobha ke. Kaam nkk'opopa wani ndohna ke bi, onang-o ọchattóhk.”

10 Mando kw'ofon ochina ka Zaréphat. Mada opyiri k'ebaakhamma ch'obhon nwa, okhebba opopa wani da om-otzobha ommen. Elija oyeri opopa nwa, oben-e bi, “Tzotzokhaan, nang-m asi ngwo.”

11 Mada ọtza bi, ọtza ọkhaabha asi, oben-e bi, “Chen-m bréd nchi.”

12 Opopa nwa obhina bi, “K'odem kw'Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwọ orukhi akpen, bréd manda wani kingaam, oyongi ogbere kw'abubuma bi kóbh, omaana ananaa p'oliv k'egbomma. Kaam mmindobha ommen fa ndima

mmana, nda nwóhn ọchattóhk fa kaam ọmaana nnwa kwaam, ifha mochi ope e.”

13 Iwa Elija oben-é bi, “Tte oning-ó ojor. Róhng abhana atza asi mach'abeni. Yina, tzima f'akhaam asisi bréd kw'ikhakhari achen-m, yina abira asi ọchattóhk fa kọ ọmaana nnwa kwó.

14 Da Ovaar Ibinókpaaabyi, kw'ode Ibinókpaaabyi kw'Israél obeni bi, ‘Okwakkama kwó kw'abubuma, abubuma kówor, ana pö k'egbomma káha maa, opyiri k'ewu ch'Ovaar Ibinókpaaabyi ótzebh ẹròng m'ékhouma nda.’”

15 Kwanóng nwa ofona ọtza osi macha Elija ọkk'é ọgbaakha bi osi. Mè wó, wa ọchattóhk owobha k'ewu kpenamkpen ọnang Elija ọmaana kwanóng nwa ttara ẹhohmmor che.

16 Da abubuma anaha k'ókwakkama kwa bę akhe, ana kabira aha k'egbomma, atzor k'atzim p'Ovaar Ibinókpaaabyi oreng k'Elija ọgbaak.

17 K'ogbe mè, nnwa kwa kwanóng nwa kw'ókhaam ọhohm, okwu ọmmé-é. Wa ochina ororo ọmmé-é maa, ọkwobha iwöhng ojiji, ope.

18 Kwanóng nwa oben Elija bi, “O ọséjaakhi kw'Ibinókpaaabyi, kaam nso-ó yan kw'attaang-m o?” Ode bi kọ akwu bi, akwu ajim-m ekhòngkwuri chaam, abira afhu nnwa kwaam o?”

19 Elija obhina bi, “Nang-m nnwa kwó.” Ọtzókh-é ka mbóhk s'ókka, otzim-é ovura k'émáanggò ch'enyóng kę da om-owobha, ọtzókh-é oruri k'ebin che.

20 On-ozi njóhm oyeri Ovaar Ibinókpaaabyi, oben bi, “O Ovaar Ibinókpaaabyi, kw'ode Ibinókpaaabyi kwaam, ode bi kọ akk'ommamma ọbóhk atte anang opopa nwa kwa kaam nwobh ttar o?”

21 Oyima okhubha nnwa nwa igbe ittaan, ozi njohm oyeri Ovaar Ibinokpaabyi, oben bi, "O Ovaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kwaam, tte nnwa nwa obiro oruk akpen!"

22 Iwa Ovaar Ibinokpaabyi obhaanga njohm s'Elija, osi nnwa nwa ɔphyobha, obiro oruk akpen.

23 Elija e, otzini nnwa nwa k'emaanggø otzima ɔhakha enyøng ch'ohohm. Otzokh-e ɔnang ɔkka, oben bi, "Kker e, nnwa kwø ɔkk'akpen obiro orukha e!"

24 Mè wø, kwanøng nwa oben Elija bi, "Kaam nkk'nna nnonga bi, kø ade ɔsejaakhi kw'Ibinokpaabyi, omaana bi, atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi p'afon k'emma chø, bø ade odik-ɔkka."

18

Elija omaana Obadaya

1 K'ogbe-bhirada, ka cho kw'ottong attaan, Ovaar Ibinokpaabyi ɔgbaak Elija atzim, oben bi, "Røhng atza akhøhkha for s'Ahab, kkeri kaam ndohm ेrong otzohm etzebh m'ekhøma nda."

2 Mando kw'Elija ofon ɔtza ɔkhøhkha for s'e k'itzitzikha s'Ahab.

M'ogbe nwa, wa okwo f'ideden owobh ka Samariya,

3 kw'osi Ahab oyeri Obadaya, kw'ode okkeri-otzohm kwø. (Wa Obadaya ɔkhaam ojora f'ideden f'Ovaar Ibinokpaabyi.

4 K'ogbe kwa Jezøbel om-ofhu asejaakhi p'Ovaar Ibinokpaabyi, Obadaya okk'asøjaakhi anøng arøbh azen ɔtzøkha ɔtza odubha k'amma p'itzakpa

afa. Anong aröbh afa obhiri jobh k'omma kpenamkpen, om-obiro ɔnang bę ɔchattöhk omaana asi.)

⁵ Wa Ahab oben Obadaya bi, "Rohng atza arenga akhori ękhoma nda, apyiri k'akhekha-ho omaana ka ntteri biphyir. Asi mę, mofha ore araraari ore pa monang nnyanyaang omaana abhaam achi aruk akpen, ifha moningi otzirattöhk manda vani faman ɔbokh otte, ope."

⁶ Mando kwa bę akkem ękhoma nda, cha bę akhami bi, bę arenga akhori. Ahab orenga ochina k'okhubha wani, Obadaya ochina k'okhubha nwonggo.

⁷ Mada Obadaya om-orenga ɔkhori, Elija ottem-e abę. Obadaya otzin-ę, ɔrakha ottima itzitzikha k'ikpokpobha orimę-ę oben bi, "Itta kwaam Elija, kę wę m'odik ɔkka o?"

⁸ Elija obhina bi, "Oo, rohng atza agbaak itta kwę bi, 'Elija owobh ma e.' "

⁹ Obadaya ɔbokh bi, "Epina chaam ede yan o, kw'abeni bi atzokha kaam ɔtzohmnong kwę, atte ɔbokh anang Ahab bi, ofhu o?"

¹⁰ K'odem kw'Qvaar Ibinökpaabyi, kw'ode Ibinökpaabyi kwę orukhi akpen, ękhoma kede, ɔvaarbhon kobiro ode kw'itta kwaam oni ɔnong otzim ɔtzohma bi, bę aror-ę. Ogbe kpenamkpen kw'ękhoma manda dani, obiro ode ɔvaarbhon obeni bi, mę kade, om-oben bę atzokha echechki bi, bę kę kafha are.

¹¹ Ma, kę an-atzohm-m bi, nda mgbaak itta kwaam bi, 'Elija owobh ma.'

¹² Mada mbina nję-ę ma, kaam ibe s'egwugwuma ch'Qvaar Ibinökpaabyi etzim-ę

echina kinnong. Idikha nna mfon nda mgbaak Ahab bi, nkk'ọ nna, opyiri ma on-ore, ófhum ofhu. Yina, kaam ọtzohmnong kwọ nttewòr k'edikkobh chaam, mkpobha Ovaar Ibinokpaabyi.

¹³ Itta kwaam, ode bi odik kwa nsi kabhaang, mada Jézébel om-ofhu asejaakhi p'Ovaar Ibinokpaabyi o? Kaam ndubh asejaakhi arobh azen k'amma p'itzakpa afa, arobh afa obhiri jobh k'omma wani, arobh afa obhiri jobh k'omma nwonggo, mbiri nnang bé ochattohk omaana asi.

¹⁴ Ma kọ an-atzohm-m bi, nda mgbaak itta kwaam bi, 'Elija owobh ma', kẹ ófhu-m ofhu!"

¹⁵ Elija e, oben bi, "K'odem nwa kw'Ovaar Ibinokpaabyi kw'Efa biphyir kwa kaam mkpobh orukhi akpen, k'odik-ókka, kaam ngóhkha Ahab for saam okhóhkha mayina e."

Elija owobh k'egbegbeho cha Kaamel

¹⁶ Iwa Obada ya ofona ọtza okhebha Ahab ogbaakh-ẹ odik nwa. Ahab e ofona ọtza okhebha Elija.

¹⁷ Mada Ahab ore Elija, ọbọbh-ẹ bi, "Kọ wọ mẹ o, kọ okhókhóhra kw'Israél?"

¹⁸ Elija e, obhina bi, "Kaam Israél ẹkhór kinne, kọ omaana ẹhohmmor ch'atte bọ akhe Israél ẹkhóhr. Bong akk'nnam akpa abora asana p'Ovaar Ibinokpaabyi, atza akpobha akha pa Baal.

¹⁹ Mẹ wọ, yeri anong p'Israél biphyir m'akhóra, bẹ akhebh-m k'egbegbeho cha Kaamel. Abira atzima asejaakhi mba pa Baal, ẹnóhna obhiri arobh afa obhiri jobh, abira atzima asejaakhi p'Ashéra ẹnóhna akwu, p'am-achi ottóhk k'okpokkoro kwa Jézébel."

20 Mando kw'Ahab ọtzohmi ẹkkaabha makhora k'Israël, bẹ ayeri asejaakhi atzobha k'egbegbeho cha Kaamēl.

21 Elija oyin obe anong mba k'itzitzikha, oben bi, "Obhir otzuma yan yina bong asi ochibhi m'achibhi mba afa o? Idikha ode Qvaar Ibinokpaabyi wọ kwa bong akpobha, bong dọn-ẹ abe. Yina, idikha ode Baal wọ kwa bong akpobha, bong dọn-ẹ abe."

Iwa anong mba amyi *bi sẹebh*.

22 Mẹ wọ, Elija oben bẹ bi, "Kaam-kaam wọ nna mmung k'ottem kw'asejaakhi p'Qvaar Ibinokpaabyi. Yina, asejaakhi pa Baal ade ẹnōhna obhiri arɔbh afa obhiri jobh.

23 Bong nang man abhaam-dim afa. Tte asejaakhi pa Baal atzekha wani anang for sabẹ. Tte bẹ ajohkh-ẹ k'abiri-biri anana k'ommen, bẹ aningi ekpon akhe. Kaam ndokha ọbhaam-dim nwonggo ndẹ-ẹ nnana k'ommen, ekpon kínnge.

24 Bong áyeri che ch'okha fabong, kaam mbiri nyeri che ch'Qvaar Ibinokpaabyi. Ọnong kw'oreng k'ekpon obhina, okpena bi, kẹ wọ kwa bong akpobha."

Wa anong mba biphyir aben bi, "Odik kw'agbaakhi ojibhi kẹ."

25 Elija oben asejaakhi mba pa Baal bi, "Mada bobong ahaabh-ohaabh, bong de achedennong p'atzekha ọbhaam-dim wani, ado. Bong ayeri che cha ọkha fabong, yina, bong ekpon kakhe o."

26 Mando kwa bẹ atzok ọbhaam-dim kwa bẹ anangi bẹ, ado.

Bẹ ayeri che ch'okha fabẹ ttewor k'ekpebha maa, apyiri k'eya, bẹ am-akpẹbh among k'erong, aben

bi, "O Baal, si man əməng!" Yina, bə əməng kosi, bə ebhina kobiro ənang. Bə atzubh mbin akhori ijafəhnibe sa bə akk'asa.

²⁷ M'eya Elija ottewor oyukhi bə, oben bi "Bong do kpebh, kə wə ode ənong kwa bong akpobh! Asi mə, om-ochibhi odik, ayongi mə, əfha əyakh-e əyak, asi mə ətza orenga. Asi mə, əm-əttaabha əda, bong akhaambi ajem-e."

²⁸ Ofona mə, bə ado akpəbh k'erong, bə atzima akkangkaang əmaana akhohn apyi for sabə maa, izi ibyengi mach'əmmaana chabə, ede.

²⁹ Eyawu nduma ekwobha, bə achina ororo asi ejakhi ch'edaami bə ədaam maa, opyiri k'ogbe kw'ejafəhnı ch'əchəhkha. Yina, bə əməng kosi, bə ebhina kobiro ənang, ənong kw'obiro okhe bə otzum kode.

³⁰ Mə wə, Elija oben anəng mba biphyir bi, "Bong nnenga abaang-m ka." Anəng mba arenga abaang-e kə. Odo ijafəhnibe s'Ovaar Ibinokpaabyi, sa bə akk'avəhkhi.

³¹ Elija ətzəkha atza jobh obhiri afa, ətza wani obe ənang əkhəma dani ch'enomma cha Jekob, kw'Ovaar Ibinokpaabyi oreng ka kə, oben bi, "Kə ákpena Israəl."

³² Otzima atza mba osi ijafəhnibe ka che ch'Ovaar Ibinokpaabyi, obiro əphaakhi əgbaari kw'owon-owoni, kw'əfha ənwa asi p'akparakpa p'ideden afa p'achiməma, əkhori se.

³³ Ətzəkha ommen otzobha, əjəhkhi əbhaam-dim nwa k'abiri-biri, ətzəkha ənana k'ommən. Onoben bə bi, "Bong kə asi k'agbere anna maa, bə afhu, bong abyengi bə m'enanga nda əmaana k'ommən."

34 Obiro oben bi, “Bọng biri si.” Wa bẹ abira asi. Oben bi, “Bọng si ottonga igbe ittaan.” Bẹ abira asi ottong igbe ittaan.

35 Wa asi mba abhobh akhori ijafohniibe, bẹ abira afhu k'ogbaari *bi pyeer*.

36 Mada ogbe kw'ejafohni opyiri, Elija kw'ode ọsejaakhi orenga obe k'itzitzikha, ozi njohm oben bi, “O Ọvaar Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'Abraham, ọmaana Isaak, ttara Jekob akpobh, tte anong aronga mayina bi, kọ wọ ade Ibinokpaabyi k'Israël, bẹ abira aronga bi kaam nde ọtzohmnong kwọ, kw'osi idik biphyir otzor k'asana po.

37 Bhina njohm saam, o Ọvaar Ibinokpaabyi, bhina njohm saam, ifha anong mba áronga bi, kọ Ọvaar Ibinokpaabyi wọ ade Ibinokpaabyi, kw'amabira abhakhi nttem sabẹ itzor-o.”

38 Mando kw'ekpon ch'efon k'Ọvaar Ibinokpaabyi ẹhak erekwomi ejafohni, ọmaana ommen, ọmaana atza, ttara irerek, ebire ewoma ettaakhi asi p'awobh k'ogbaari.

39 Mada anong mba biphyir are odik nwa, bẹ atto aruri m'irerek, abhom aben bi, “Ọvaar Ibinokpaabyi wọ ode Ibinokpaabyi kw'obaan k'ikpokpobha! Ọvaar Ibinokpaabyi wọ ọbaan k'ikpokpobha!”

40 Wa Elija oben bẹ bi, “Bọng bokha asejaakhi pa Baal. Bọng ọnong manda wani ọbok katte ọrobh o!” Mando kwa bẹ abok bẹ, Elija otzima bẹ ọhakha k'Etteri cha Kishon, ofhu bẹ me.

Elija njohm bi ẹrụng etzehb

⁴¹ Elija on-oben Ahab bi, "Ko rohng atza achi abira agwo, kkeri, ेrong ch'ideden em-egburi etzum."

⁴² Wa Ahab ofona bi, otza ochi obiro ogwo, Elija e, ovura k'Egbegbeho cha Kaamel ebirebir, orakha m'irerek, ोtżokha itzitzikha okhe ka ndaak.

⁴³ Oben ोtżohmnong kwę bi, "Rohng atza akkeri k'okhubha k'oraanga kw'ideden." Ofona otza okkeri.

Oben bi, "Ottóhk kę kode e."

Elija oben-ę k'igbe ezenamfa bi, "Kpa nnam atza akkeri."

⁴⁴ Ottong igbe izanamfa ोtżohmnong okwu ęgħbaakh-ę bi, "Eboni ch'ekhar mach'obohk em-eyin k'okhubha kw'oraanga kw'ideden e."

Mę wę, Elija oben bi, "Rohng atza agbaak Ahab bi, 'Do őkpaar kwę kwa nnyanyaang mmindor ewobha, aröbh ahakha ifha ेrong ening-ę eden ękpa.'

⁴⁵ Iwa eboni epyi k'orongkpakpa *bi kaang*, ebum esi, ेrong ch'ideden ettewor etzebh. Ahab őrobh ochina ka Jezrel.

⁴⁶ Wa ęfa ch'Ovaar Ibinokpaaabi ęhakha ęnwa Elija, ोtżokha mkpasin kwę őkpaama k'owurababa kwę, őrobh őkwobha Ahab maa, otza opyiri ka Jezrel.

19

Elija őrobh ochina ka Horęb

¹ Iwa Ahab okwu ęgħbaak Jezebel odik kpenamkpen kw'Elija őkk'osa, őmaana odem kw'otzim őkkangkkaang ofhu asjeakhi biphyir.

2 Ofona mē, Jezébel ḥtzohm ḥkkaabḥ-ekkaabha ḥtza oben Elija bi, “Tte akha asi-m k'odem kpenamkpen kw'odaakhi bē, idikha ophyini nnamanda, kaam nni akpen pō ndimi mach'os̄ejaakhi wani, k'ottem kw'asejaakhi mba p'afhu.”

3 Iwa ojora osi Elija, ḥrobh ḥkkaana akpen pē. Mada opyiri ka Beersheba k'ekhōma cha Juda, ofona oji akhaan-nōng pē mē.

4 Kē ḥtzima ewu dani osi orenga opyiri k'ibe s'anōng anarukhi. Okwu opyiri k'odiriji kw'echi dani, owobha ḥwōr mē ozi njohm bi ope, oben bi, “O Ovaar Ibinokpaabyi, kaam idik ikk'aam ibenga e, tzokha akpen paam, mgba kaam kinnjibhi nyohnga abitta paam.”

5 Mando kw'oyim m'echi nduma irekh-irek ḥttaabha.

M'ebaa mē, orenga-eden kw'Ibinokpaabyi ḥttohm-ē, oben bi, “Bina chi ḥttohk.”

6 Ḫtzini chen okkeri okhori, ore brēd-duk kwa bē abhaabhi k'ekpon, kw'owobh ḥbaang-ē m'eho, ḥmaana ogbere kw'asi. Ochi obiro ogwo, yina onobiro oyima.

7 Iwa orenga-eden kw'Ovaar Ibinokpaabyi ḥkpa nnam, ottong igbe ifa, okwu ḥttohm-ē, oben bi, “Bina chi ḥttohk kkeri orenga kw'ási obhiri eden ma.”

8 Mando kw'obin ochi obiro ogwo. Orenga mē ḥkhaama ḫfa, ch'otzim osi orenga k'iwu arōbh ḫfa, ḥmaana nnungi-wu arōbh ḫfa maa, opyiri ka Horēb, kw'ode egbegbeho ch'Ibinokpaabyi.

9 Oyima k'omma kw'itzakpa m'erungiwu nduma.

Ovaar Ibinokpaabyi oyin Elija abē

Iwa Qvaar Ibinokpaabyi ögbaak Elija atzim oben bi, "Elija, kọ am-asi mbỌng ma?"

¹⁰ Elija obhina bi, "Kaam ɔkk'aam oyibhi k'idik s'Qvaar Ibinokpaabyi kw'Efa biphyir. Anong p'Israël akk'echekhi chọ abhuma, bẹ avohkhi ojafohnibe fo, abira atzima ɔkkangkkaang afhu asejaakhi pọ. Kaam-kaam wọ nna nnikhi, manya, bẹ an-am-akhonga bi, bẹ abira afhu-m."

¹¹ Qvaar Ibinokpaabyi oben bi, "Yin k'iyaan atza abe k'egbegbeho k'itzitzikha s'Qvaar Ibinokpaabyi, kkeri, kaam Qvaar Ibinokpaabyi nna nnenga nkwo**b**ha."

Mẹ kwa ɔphapha kw'ögaaang-ögaaangi ogwum, ɔbhaakha mgbembgeho, obiro ɔphaakhi atza-kpa k'itzitzikha s'Qvaar Ibinokpaabyi. Yina, wa Qvaar Ibinokpaabyi m'ɔphapha nwa kode. Mada ɔphapha ɔkk'ɔkwobha, ebum ch'irerek esi, yina, wa Qvaar Ibinokpaabyi m'ebum nduma ch'irerek kode.

¹² Mada ebum ch'irerek ekwu erekwobha, ekpon eyin. Yina, Qvaar Ibinokpaabyi m'ekpon nda kode. Ayongi ekpon nda, on-ode iyaabhi.

¹³ Mada Elija ɔbhaang iyaabhi nna, ɔkhoni owura-baba kwẹ obubha itzitzikha, oyin k'iyaan ɔtza obe k'omma kw'omma kw'itzakpa.

Mẹ wọ, ẽmỌng eyin ẽbɔbh-ẹ bi, "Elija, kọ am-asi mbỌng ma?"

¹⁴ Obhina bi, "Kaam ɔkk'aam oyibhi k'idik s'Qvaar Ibinokpaabyi kw'Efa biphyir, anong p'Israël akk'echekhi chọ abhuma, bẹ avohkhi ojafohnibe fo, abira atzima ɔkkangkkaang afhu asejaakhi pọ. Kaam-kaam wọ nna nnikhi, kwa bẹ an-am-akhonga bi, bẹ abira afhu-m."

15 Ọvaar Ibinokpaabyi oben-ę bi, “Rohng akpa nnam, arenga k'eden ch'ira areng akwu, achina k'ibe s'anqong anarukhi sa Damaskos. Apyiri kę, byengi Hazayel ana k'eho, ase-ę ọvaarnong kw'Aram.

16 Abira abyengi Jehu, kw'ode nnwa kwa Nimshi ana k'eho, ase-ę ọvaarnong kw'Israël. Abyengi Elisha, kw'ode nnwa kw'ijinqong kwa Shaphat kw'ofon Abel-Mehola ana k'eho, ifha otzera echo chọ mach'ọsejaakhi.

17 Jehu ófhu ọnqong kpenamkpen kw'onaanga ọkkangkaang kwa Hazayel, Elisha obiro ófhu ọnqong kpenamkpen kw'onaanga ọkkangkaang kwa Jehu.

18 Yina, kaam nhokhi anqong nnöhna chi obhiri mfa obhiri aröbh jobh k'Israël, p'ani ndudungi atzima am-attima anang Baal, bę kę k'abira abaakha.”

Eyeri ch'Elisha

19 Iwa Elija obin mę ọtza ore Elisha, kw'ode nnwa kwa Shaphat, da om-otzima abhaam ẹrøbh obhiri anna ọyaabha irerek, kę ọkhaam om-oyaar abhaam p'akpong nnam p'attong ẹrøbh obhiri anna. Elija ọtza okhebba Elisha, ọwora owurababa kwę, ofor-ę.

20 Elisha obina oji abhaam pę, ọrøbh otzor Elija nnam, oben bi, “Tte nda mbaakha otte kwaam, omaana okka kwaam, mbiri mben bę bi, bong yima e, ifha nkwu mofona.”

Elija obhina bi, “Kpa nnam arøhng, kaam kę eden kínmkpa.”

21 Mando kw'Elisha obin ojẹ-ę, ọkpa nnam. Ọtzokha abhaam pę, ofhu. Ọtzokha ẹtzohmkpo

py'om-otzima ọyaabha irerek ọbaanga ekpon ch'otzim ọwọn nden nna, yina ọn-ọtzök ọnang anụng pẹ, bẹ achi. Mando kw'obin ọtzon Elija abe, ọtza ode ọtzohmụng kwe.

20

Ben-Hadad orim Samariya abe

¹ Iwa Ben-Hadad, kw'ode ọvaarnong kw'Aram otzobha arim-egbong pẹ biphyir. Avaarnong ẹrobh obhiri jobh obhiri afa, atzima nnyanyaang sabẹ ọmaana akpaar pa nnyanyaang, atza ọkhori Samariya, orim-ẹ abe.

² Ọtzohm akkaabh-nkkaabha k'odedenmon bi, bẹ atza akhebha Ahab kw'ode ọvaarnong kw'Israël,

³ aben bi, "Ma wọ ode odik kwa Ben-Hadad ọgbaakhi: 'Silva ọmaana gol, ọmaana panụn pọ p'ajibhi ọtzam akwu attara va pọ, ade paam.'"

⁴ Ovaarnong kw'Israël obhina bi, "Tte ode mach'itta kwaam kw'ode ọvaarnong, ọgbaakhi. Kaam ttara ọtoghk kpenamkpen fa kaam ngaam ode fo."

⁵ Akkaabh-nkkaabha abira akwu, aben bi, "Ma wọ ode odik kwa Ben-Hadad ọgbaakhi bi, 'Kaam ndohmi ẹkkaabha bi, anang-m silva ọmaana gol ọmaana panụn pọ ttara va.'

⁶ Yina, ophyini ogbe-dema nwa, kaam ndohm akhaan-nụn paam akwu adim k'evaar-ttoghmma chọ, ọmaana k'iłohm s'akhaan-nụn pọ. Bẹ abokh-ọ ekpo py'ebar-ọ odik biphyir ana, atzima afona."

⁷ Ovaarnong kw'Israël oyeri adedennụn biphyir p'ekhoma nda, oben bẹ bi, "Bong kkeri

odem kw'ojinong nwa om-oror ékhor o! Mada ọtzohmi bi kaam nnang-ę panong paam, ọmaana va paam, ọmaana asilva ttara gol paam, kaam kę pyę kinmumi."

⁸ Adedenng ọmaana anong biphyir abhina bi, "Kę itzohng kayonga, yina ira an-atza asi mach'obeni."

⁹ Ofona mẽ, obhina atzohmnong pa Bẹn-Hadad bi, "Bọng gbaak itta ọvaarnong kwaam bi, 'Otzohmnong kwọ ósi odik kpenamkpen osi mach'ira achi eden aben. Onode nwa, kaam kinmfha nsi e.'" Bẹ afona, atza agbaak Bẹn-Hadad ebhina nda.

¹⁰ Bẹn-Hadad ọtzohm ékkaabha ẹdòdok ochena Ahab, oben bi, "Ọkpohm kw'ofhu ẹbokpattem orikhi ka Samariya kw'obenga ajinong paam ekkema, tte akha mba asi-m mach'odaakhi bẹ."

¹¹ Ọvaarnong kw'Israël obhina bi, "Bọng gbaakh-ę bi, 'QNONG kw'ofor egbongkpo ofora, emma komosi mach'ọnong kw'om-owor-owora e.'"

¹² Wa Bẹn-Hadad ọbhaang ékkaabha nda, k'ogbe kwa kę ọmaana ayokh-avaar am-agwo atzuk k'iḥohm sabé: ọnang ajinong ẹfa bi, "Bọng do for atza arima bẹ abẹ." Mando kwa bẹ ado for bi, atza arima odedenmon abẹ.

Ahab okhem Bẹn-Hadad

¹³ Iwa ọsejaakhi okwu okhebha Ahab, kw'ode ọvaarnong kw'Israël, osi ejakhi, oben bi, "Ma wọ ode odik kw'Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaakhi, oben bi, 'Bọng akk'odem ara kw'arim-egbong mba ahaabh o? Kaam ñdokha bẹ ñge bọng ka mbóhk mayina. Ofona mẽ, bọng árònga bi, kaam wọ nde Ovaar Ibinokpaabyi.'"

14 Ahab ọbọbh bi, “Anyi wọ ósi odik nwa o?”

Qṣejaakhi obhina bi, “Ovaar Ibinokpaabyi obeni bi, ‘Arim-egbong p’ade adikkobh p’awobh k’irekh-irek kw’adenho pa ngoma, bọ ási odik nwa.”

Ahab ọbọbh bi “Anyi wọ óttewor erima nda?”

Qṣejaakhi obhina bi, “Kọ wọ attewor chẹ.”

15 Mẹ wọ, Ahab oyeri arim-egbong arobh jobh obhiri wani obhiri jobh abhiri afa, p’ade adikkobh p’awobh k’irekh-irek kw’adenho pa ngoma. Yina on-oyeri anong mbonggo p’Israēl biphyir otzobha. Biphyir-phyir anong nnohna chi obhiri mfa obhiri arobh jobh.

16 Bẹ abina k’eya, k’ogbe kwa Ben-Hadad ḥomaana ayokh-avaar anong ẹrobh obhiri jobh obhiri afa, p’abẹ mbok ka nnam am-abuma k’ihohm sabẹ.

17 Arim-egbong p’ade adikkobh p’awobh k’irekh-irek kw’adenho pa ngoma, achi eden ofona.

Iwa Ben-Hadad okk’nto ọtzohma, sa nkwu mgbaakh-e bi, “Ajinong am-areng ka Samariya akwuma e.”

18 Oben bi, “Idikha bẹ akwu k’emem, bong bokha bẹ ekhekhebhi; abẹ akwu erima, bong bokha bẹ ekhekhebhi.”

19 Arim-egbong p’ade adikkobh p’awobh k’irekh-irek kw’adenho pa ngoma abina k’odedenmon, arim-egbong atzor bẹ nnam.

20 Ọnong-ọnong ofhu ottattaanga-nong kwẹ. Mando kw’anong p’Aram arobhi, anong p’Israēl akhubh bẹ. Yina, wa Ben-Hadad kw’ode ọvaarnong kw’Aram ovura ẹnyanyaang, otzima ayaari-nnyanyaang bani pẹ, ọrobh ọnaanga.

21 Wa ọvaarnong kw'Israël orenga okwu orima ayaari-nnyanyaang ọmaana akpaar pa nnyanyaang mmindor abe maa, okhema anong mba p'Aram itzama-itzama.

22 Ayongi me, ọsejaakhi okwu okhebha ọvaarnong kw'Israël, oben bi, "Dibha for ahok, kkeri m'ope-yaablagbe, ọvaarnong kw'Aram okwuma okwu orim-o abe dökh e."

23 Iwa akhaan-nong p'ọvaarnong kw'Aram atzohn-e atzim aben bi, "Akha pabé ade akha pa bé ahokhi ka mgbegbeho. Ké wó osi, bé akhaama efa cha bé akhem man. Yina, idikha morim bé abe ka ntteri, k'odik-ókka, mona bé efa ọna e.

24 Odik wani kw'ási ode bi, aròbha avaarnong biphyir ka nwobha sabé, atzima adenho adodok atzera nho sabé.

25 Kó akhaambi abira atzobha arim-egbong-dema mbuma p'iwa adim-o. Tzima nnyanyaang atzera echo cha nnyanyaang, atzima ọkpaa kwa nnyanyaang mmindor, atzera echo ch'okpaar kwa nnyanyaang mmindor, ifha moħha orima Israël abe ka ntteri, k'odik-ókka, mona bé efa ọna e." Wa okhera ttara bé, osi macha bé atzon-e.

26 M'ope-yaablagbe kw'ojem me, Ben-Haddad otzobha anong p'Aram, bé afona achina k'Aphék atza arima anong p'Israël abe.

27 Bé atzobha anong p'Israël abira adibha bé. Bé arenga atza akhebha bé. Wa anong p'Israël p'akheri akhakhaana afa p'avu, awobha k'ibhingabe akkeri bé itzitzikha, k'ogbe kwa anong p'Aram anyaami afhu ékhomá nduma *bi pye'er*.

28 Ọsejaakhi kw'Ibinokpaabyi okwu ogbaak ovaarnong kw'Israël bi, "Ma wọ ode odik kw'Qvaar Ibinokpaabyi ogbaakhi: 'Kaam ndokha arim-egbong-haabha mba ngo-o ka mböhk, okhuri da anong p'Aram achibhi bi Qvaar Ibinokpaabyi, ọkhaam ẹfa ka mgbegbeho sę-sę, ka ntteri kokhaam, ifha átzima mè aronga bi, kaam wọ nde Qvaar Ibinokpaabyi.'"

29 Iwa bę abhing k'obhingabe akkeri ayok itzitzikha, k'iwu izenamfa. Ottong iwu izenamfa, egbong ettewör. Anong p'Israël atzima ewu dani afhu arim-egbong p'Aram, nnohna aröbh jobh obhiri afa obhiri azen.

30 Anong p'arikhì aröbh achina k'odedenmon kw'Aphék, kę da echumi etto ekpékhi anong nnohna aröbh attaan obhiri azenamfa obhiri aröbh jobh. Ben-Hadad ɔrobh ochina k'odedenmon, ọtza ochubha k'emaanggò dani.

31 Akhaan-nong pę aben-ę bi, "Mokk'obhaanga bi, avaarnong p'Israël akhaam inongkwo. Tte mokpa abara-bina ka nnin, mobiro ɔkpa ndik ka nho, asi mè, ovaarnong kw'Israël otto-o oböhk otte, áruk akpen."

32 Iwa bę akpa abara-bina ka nnin, omaana ndik ka nho, afona achina k'ovaarnong kw'Israël, aben bi, "Otzohmnong kwö Ben-Hadad obeni bi, 'Tzotzokhaan tte-m ɔböhk nnuk akpen.'

Ovaarnong obhina bi, "Kę otzim owobh akpen kę e? Kę ode mach'ogbaanökka kwaam."

33 Ajinong mba ogbe kàkhibhi, bę atzokha atzim mba mach'ekhöhkha ekkakka. Be atzor m'atzim pę, aben bi, "Oo, Ben-Hadad kw'ode mach'ogbaanakka e!"

Ovaarnong oben bi, “Bong nnohng atza atzim-ę akwu.” Mada Ben-Hadad oyini ka, Ahab oben-ę ovura k'okpaar kwę kwa nnyanyaang mmindor.

³⁴ Ben-Hadad oben bi, “Kaam m̄kpa nnam nnang-ę idedenmon, s'iwa otte kwaam əbok atte əna. Kə afha asi əphyabe fə ka Damaskos, mach'iwa otte kwaam osi, ka Samariya.”

Ahab oben bi, “Kw'oyongi bi, mosi echeckhi ttara ayok, mə kwa kaam ntq-ę əbok abhana.” Wa osi echeckhi ttar-ę, Ahab e, ottę-ę əbok əbhana.

Qejaakhi olukhi Ahab

³⁵ Oreng k'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi, qejaakhi wani k'ottem kw'asejaakhi, oben oyokh-ekhaan bi, “Tzima ogbong-ttöhk fə mum-m ottöhk.” Yina, oyok obhum.

³⁶ Mə wə, qejaakhi nwa, oben bi, “Abin aji-m ma bi kpaar, ekye éfho-ę ofhu, okhuri bi, kə echo k'ahak anang Ovaar Ibinokpaabyi. Mando kwa ojinong nwa obin ofona, ekye əre-ę k'eden, əbokh-ę efhu.”

³⁷ Qejaakhi nwa, obiro ore ojinong ədədök, oben bi, “Tzotzokhaan mum-m ottöhk.” Ojinong nwa obun-ę, omum-ę ottöhk.

³⁸ Qejaakhi nwa ofona ətza obe k'eden otzik əvaarnong. Obhona mkpa, əkpa əbarakpa ch'echo maa, obubha chen.

³⁹ Mada əvaarnong oreng bi əkwobha, qejaakhi nwa oyer-ę, oben bi, “Kaam ətzohmnong kwə nchin k'ottem kw'egbong əgaang-ogaangi, ənong wani otzima ənong kwa bə abok k'emmori okwu,

oben bi, 'Kkeri ojinong nwa. Idikha odimi, motzima akpen pō otzera pē, oni mando ode, kō atzuk talen wani kwa silva.'

⁴⁰ Mada ɔm-ɔyaak kaam ɔtzohmnong kwō, nchina ka nchina ka, ojinong nwuma ɔrɔbh."

Qvaarnong kw'Israēl obhina bi, "Obo kwō wō mē, kw'akk'arengmmo asi ejaaakhi."

⁴¹ Mando kw'osejaakhi nwa ɔwɔr ɛbarakpa nda ch'eho ka chen pē, ɔvaarnong kw'Israēl otzin-ē, mach'osejaakhi wani k'ottem kw'asejaakhi.

⁴² Oben ɔvaarnong bi, "Ma wō ode odik kw'Qvaar Ibinokpaabyi ɔgbaakhi, oben bi, 'Kō akk'ojinong kwa kaam ngami bi, ope, ɔbɔhk atta oruk akpen. Mē wō, kō atzima akpen pō atzera pē, atzima arim-egbong pō atzera pē.'"

⁴³ Wa ɔvaarnong kw'Israēl otzima ofor-dohbha ɔmaana idodohkhi ɔbhana k'evaar-ttɔhmma ché, ka Samariya.

21

Owoni kwa grep kwa Nabot

¹ K'ogbe mē, iwa ɔkhaam odik kw'otto kw'okhuri owoni kwa grep kwa Nabot kw'ofon Jezrēl. Wa owoni nwa owobh k'obhon kwa Jezrēl ɔbaanga evaar-ttɔhmma ch'Ahab, kw'ode ɔvaarnong kwa Samariya.

² Iwa ewu dani Ahab oben Nabot bi, "Mada owoni kwō kwa grep owobh ɔbaanga evaar-ttɔhmma chaam, tte ndɔkh-ē ifha ndima nsi owoni kw'ekpo ɛdɔdɔk. Kaam ñnang-ɔ owoni kwa grep kw'ojibhi ɔtzam, kaambi obiro ɔdaakh-ɔ bi, akpē-ɛ okpe, kaam ndebh-odebh k'ephya kpenamkpen ch'owoni nwa ope."

3 Yina, iwa Nabot obhina Ahab bi, “Ovaar Ib-inokpaabyi oningi okher bi, kaam ndokha ekkema ch'ab'otte paam, nnang-o.”

4 Iwa Ahab otzima ofor-dohbha omaana idodokhi obhana, okhuri da Nabot kw'ofon Jezrel, okk'obena bi, “Kaam ko ekkema ch'ab'otte paam, kinnang.” Ahab otza oyima k'ebin okkeri echumi, obiro obhum ochattohk ochichi.

5 Mada Jezebel kw'ode kwanong kwé okwu, obobh-ę bi, “Ode yan kwa for idohbh-ö mando o? Ode yan kwa abhumi ochattohk o?”

6 Ahab obhin-ę bi, “Kaam mbeni Nabot kw'ofon Jezrel bi, ‘Kpe-m owoni kwó kwa grep, idikha odataakh-ö, kaam ínnang-ö owoni odataok ndima ndera kwó.’ Yina, kę obeni bi, ‘Kaam ko owoni kwaam kwa grep kinnang.’ ”

7 Jezebel, kw'ode kwanong kwé, oben bi, “Ko arang ade ovaarnong kw'anong p'Israél o? Bina achi ochattohk! Awobha k'ottem-daamiji. Kaam ndokha owoni nwuma kwa grep kwa Nabot kw'ofon Jezrel, otzokha nnang-o.”

8 Iwa kwanong nwa otzima che ch'Ahab okker nkkaabha, ottima enohna ch'Ahab ma nkkaabha nna, otzohm ochená adenho omaana adedenong, p'arukhi k'odedenmon wani ttara Nabot.

9 Okker ma nkkaabha nna bi,

“Bong si ejakhi ch'ewu cha bong atzim ochattohk, bong atzokha ewor-wobha ch'ebardik, k'ottem kw'anong, anang Nabot.

10 Bong atzokha akpararinong afa ahok ewor akkeri Nabot itzitzikha, tte anong mba afa abubh-ę idik aben bi, kę okk'Ibinokpaabyi omaana

ovaarnong əsaakhi. Ofona mə, bəng dim-ə ayin k'iyaan atzobh-ə atza afhe-ə."

¹¹ Iwa adenho əmaana adedenngong mba p'arukhi k'odedenmon wani ttara Nabot, asi atzor k'ekkaabha cha Jezəbel əkk'əkkəra ətzohm be.

¹² Bə asi ejaakhi ch'ochattohk otzitzim, atzokha ewor-wobha ch'ebər-odik k'ottem kw'anong, anang Nabot.

¹³ Mando kw'akpararinong mba afa akwu awobha ewor akkeri Nabot itzitzikha. Bə abubh-ə idik m'itzitzikha s'anong, am-aben bi, "Nabot okk'Ibinokpaabyi əmaana əvaarnong əsaakhi e." Mə wə, bə atzokh-ə atzima ayin k'iyaan s'odedenmon, atzobh-ə atza afhe-ə.

¹⁴ Iwa bə atzohm ekkaabha anang Jezəbel bi, "Bə akk'Nabot atza atzobha, afhe-ə e."

¹⁵ Jezəbel əbhaang ekkaabha nda *bi kpaar* bi, bə akk'Nabot atza atzobha afhe-ə, oben Ahab bi, "Bina atza atzokha owoni kwa grep kwa Nabot kw'ofon Jezrel, kw'obhum-ə okpekpe, akhaama. Kə k'akpen dök kode, əkk'əpa e."

¹⁶ Mada Ahab əbhaang bi Nabot əkk'əpa, obina ochina k'owoni kwa grep kwa Nabot kw'ofon Jezrel bi, otza ətzokh-ə əkhaama.

¹⁷ Mə wə, Ovaar Ibinokpaabyi əgbaak Elija, kw'ofon Tishbe atzim oben bi:

¹⁸ "Rohng atza akhebha Ahab kw'ode əvaarnong kw'Israəl, kw'ode ədabhi ka Samariya. Kə owobh k'owoni kwa grep kwa Nabot bi, otza ətzokha owoni nwuma əkhaama.

¹⁹ Kə ben-ə bi, 'Ma wə ode odik kw'əvaar Ib-inokpaabyi əgbaakhi: Kə akk'ənqong afha, atzokha

öttohk fę. M'ibe nnuma sa mpfa nttaakhi izi sa Nabot, mę kwa mpfa mbiri nttaakhi izi sọ, k'odik-ökka, izi sọ e! ”

20 Ahab on-oben Elija bi, “Ode bi kọ ottattaanganong kwaam, akk'aam arora are o!”

Elija obhina bi, “Kaam nkk'o nna e, okhuri da kọ akk'for sọ akpa anang ebibya k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi.

21 Ovaar Ibinokpaabyi oben bi, ‘Kaam ñnang-o ɔmmamma. Kaam ndimi va pa va po, mbiri ndimi okponga-nnam-nwa kw'ijinong kpenamkpen k'ehohmmor ch'Ahab k'Israël, ode obira, obira kode.

22 Kaam ñsi ehohmmor chọ éde mach'ehohmmor cha Jeroboam, kw'ode nnwa kwa Nébat, ɔmaana ehohmmor cha Baasha kw'ode nnwa Ahija, okhuri da kọ akk'ittem-dohkhiji saam ajemi, abira atzima anong p'Israël eden bę asi ekhonkwuri.’

23 “Odik okhuri Jezébel, Ovaar Ibinokpaabyi obeni bi, ‘Mpfa nttaakhi izi sa Jezébel k'echumi cha Jezrel.’

24 “Onong kpenamkpen kw'ode kw'Ahab kw'ópe k'odedenmon, mpfa rọ ñchę-ę, attéré k'erong ábira áchi ɔnong kw'ópe m'ekhoma nda.”

25 (Wa ɔnong otzim ɔm-oda, kw'okpe for sę ɔnang ebibya k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, mach'Ahab, kwa Jezébel kw'ode kwanong kwę, ɔchohm.

26 Wa osi idik s'ikpukhi anong maa, om-okpobha akha, mach'anong p'Amor, p'iwa Ovaar Ibinokpaabyi okhubhi k'itzitzikha s'anong p'Israël.)

²⁷ Mada Ahab ɔbhaang atzim mba, ɔbokha ɔbara fa for ojaakhi, ɔfɔra abara-bina obiro otzim ɔchattóhk. Oyima ttara abara-bina, obiro orenga ttara nkwu-osisi ɔkhören.

²⁸ Mè wø, Ovaar Ibinókpaaabyi ɔgbaak Elija kw'ofon Tishbe atzim bi:

²⁹ “Ko akk'odem ara kw'Ahab on-okhom for sè, ka kaam k'itzitzikha o? Da okk'for okhoma, kaam ɔmmamma dök kíndohm k'ogbe kwè. Yina, kaam ñnang əhohmmor chè ɔmmamma k'ogbe kwa nnwa kwè ɔdabh.”

22

Mikaya osi njaakhi sa nguri Ahab

¹ Ka cho attaan, anong p'Aram ɔmaana p'Israël egbong karim.

² Yina, ka cho kw'ottong attaan, Jehoshaphat kw'ode ɔvaarnong kwa Juda ofona ɔtza ore ɔvaarnong kw'Israël.

³ Ovaar kw'Israël okk'akhaan-nong pè obena bi, “Bong karong bi, maman bo ɔkhaam Ramot-Gilead o, yina, yan wø kwa mosi, mɔtzɔkh-e ka mbɔhk s'ɔvaarnong kw'Aram?”

⁴ Mè wø, ɔn-ɔbɔbh Jehoshaphat bi, “Na atzɔn-m abè mɔtza orima Ramot-Gilead abè o?”

Jehoshaphat obhina ɔvaarnong kw'Israël bi, “Kaam nde macha kò ade, arim-egbong paam ade macha pø, nnyanyaang saam nde macha sò.”

⁵ Yina, Jehoshaphat obiro oben ɔvaarnong kw'Israël bi, “Ochedendik ode bi, kò ror ndøhna s'Ovaar Ibinókpaaabyi.”

⁶ Mando kw'ɔvaarnong kw'Israël oyeri asejaakhi p'apyiri anong ənøhna, ɔbɔbh bø bi, “Ma nda

nnima egbong omaana anong pa Ramot-Gilead ra a?"

Bé abhina bi, "Rohng, kkeri Ovaar Ibinokpaabyi otzokha bé otzokha okhe ovaarnong k'obohk."

⁷ Yina, Jehoshaphat obohb bi, "Osejaakhi kw'Ovaar Ibinokpaabyi owobh ma kwa motha odohn o?"

⁸ Ovaarnong kw'Israël obhina Jehoshaphat bi, "Otzim om-ókhaama osejaakhi wani kw'okpen Mikaya, kw'ode nnwa kwa Imla, kwa am-ofha orenga ma kẹ odohn Ovaar Ibinokpaabyi. Yina, kaam idik kodaakhi okhuri bi, ejaaakhi ekkakka ch'ekhuri kaam komosi."

Jehoshaphat obhina bi, "Tte ovaarnong oningi odik-dema nwa ogbaakhi."

⁹ Mando kw'ovaarnong kw'Israël oyeri ókhaannong kwé wani, oben bi, "Tzima Mikaya kw'ode nnwa kwa Imla, akwu m'ebaa nda."

¹⁰ Iwa ovaarnong kw'Israël, omaana Jehoshaphat kw'ode ovaarnong kwa Juda, asi mvaar-nya sabé awobha k'avaargbera pabé, k'ibe sa bé am-awobha agwuma abokpamoma, obaanga ébaakhamma cha Samariya. Asejaakhi biphyir am-asi ejaaakhi ma bé k'itzitzikha.

¹¹ Zédékaya kw'ode nnwa kwa Kenaana okk'akkonga otzima osi abhik, oben bi, "Ma wó ode odik kw'Ovaar Ibinokpaabyi ogbaakhi bi, 'Bong dima bé arima anong p'Aram abé maa, bong adimi bé emeni biphyir.'

¹² Asejaakhi mbonggo biphyir am-asi ejaaakhi nduma dani, aben bi, "Bong nima Ramot-Gilead abé, akhem-é, kkeri Ovaar Ibinokpaabyi otzokh-é otzokha okhe ovaarnong k'obohk."

¹³ Okkaabh-ekkaabha kw'okk'ofona bi, ọtza oyeri Mikaya, oben-ẹ bi, "Kker e, asejaakhi mbonggo biphyir, asi ejaaakhi ch'ekhema anang ọvaarnong, ọbaan bi, kọ abira asi odem nwuma wani."

¹⁴ Yina, Mikaya oben bi, "Odem nwa kw'Ovaar Ibinokpaabyi orukhi akpen, kaam mgbakhh-ẹ odik obungikwẹ kw'Ovaar Ibinokpaabyi ọgbaakh-m."

¹⁵ Mada opyiri, ọvaarnong ọbogh-ẹ bi, "Mikaya, na mofha ọtza orima Ramot-Gilead abẹ o?"

Mikaya obhina bi, "Rohng atza akhem-ẹ, kkeri Ovaar Ibinokpaabyi ótzokh-ẹ ọtzokha ọkhọ-ọ k'oboghk."

¹⁶ Ọvaarnong oben-ẹ bi, "Igbe iphaang nọ sa kaam nso-o achekhi ka che ch'Ovaar Ibinokpaabyi bi, agbaakh-m odik-ọkka o?"

¹⁷ Mikaya on-obhina bi, "Kaam nne da anong p'Israël biphyir araami ka mgbegbeho mach'arukhimaan p'ani okker-arukhimaan akhaam. Ovaar Ibinokpaabyi oben bi, 'Anong mba bẹ otzim-eden kakhaam. Tte ọnong kpenamkpen ọbhana k'odidiri.'

¹⁸ Ọvaarnong kw'Israël oben Jehoshaphat bi, "Ira kọ ndimi mgbakhi bi, ejaaakhi erekakka ch'ekhuri kaam komoso o?"

¹⁹ Mikaya ochina ororo oben bi, "Bhaanga atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi: kaam nne da Ovaar Ibinokpaabyi owobh ewor k'ovaar-gbera kwẹ, ttara ọhaabh f'owobh k'erong k'odimbóhk ttara kwabóhk kwẹ.

²⁰ Ovaar Ibinokpaabyi oben bi, 'Anyi wọ ọboghra Ahab ọfha ọtza orima Ramot-Gilead abẹ, orenga mẹ ope?' Ebhina ede ngomi-ngomi.

21 K'ekponga-nnam, egwugwuma efona ekwu ebe Qvaar Ibinokpaabyi k'itzitzikha eben bi, 'Kaam mbôhr-ę ọbôhra.'

22 "Qvaar Ibinokpaabyi ọbôbh bi, 'Arenga yan?'

" 'Kaam nda nde egwugwuma ch'ibhora k'emma ch'asejaakhi pę biphyir.' Qvaar Ibinokpaabyi oben bi, " 'Kọ ábôhr-ę ọbôhra, röhng atza asi mando.'

23 "Qvaar Ibinokpaabyi okk'egwugwuma ch'ibhora ọbôhk otta ẹnwa asejaakhi p{o} biphyir. Qvaar Ibinokpaabyi ọkk'ęjaakhi ch'itzama s'ikhebh-ọ ọsa."

24 Mando kwa Zedékaya kw'ode nnwa kwa Kenaana obin ọtza obun Mikaya ọbôhk k'ohobem, ọbôbh bi, "Yan w{o} kw'ira egwugwuma ch'efon k'Ovaar Ibinokpaabyi en-ette kaam ọbôhk egbaak atzim ẹnang-ọ o?"

25 Mikaya obhina bi, "Kọ áronga-oronga m'ewu nduma ch'arobh bi, atza achubha k'emaangg{o} etzaanga."

26 Qvaarnong kw'Israël ọnang ęfa, oben bi, "Bong dōhm Mikaya ọkpa nnam otzor Amón kw'ode ọdabhi kw'odededenmon, ọmaana Joash kw'ode nnwa kw'ovaarnong

27 bong ben bi, 'Ovaarnong obeni bi: bong ahok ayi nwa ka mgbakkohbh, bong aning-ę ọchattóhk f'oyongi bréd ọmaana asi anangi maa, ngwuna k'odidiri.'

28 Mikaya oben bi, "Idikha kọ akhun k'odidiri, m{e} w{o} ode bi, Qvaar Ibinokpaabyi ka khaam koreng ọgbaak atzim." Obiro ottara bi, "Bong biphyir, bong mmaanga atzim paam!"

Obo kw'Ahab

29 Mè wọ, ọvaarnong kw'Israël, omaana Jehoshaphat kw'ode ọvaarnong kwa Juda afona atza arima anong pa Ramot-Gilead abe.

30 Ọvaarnong kw'Israël oben Jehoshaphat bi, "Kaam mímona mkpa nndima nda egbong nda, yina, kọ fóra ẹvaarnya cho." Mando kwa ọvaarnong kw'Israël obhon mkpa, ọtza egbong.

31 Ode cha ọvaarnong kw'Aram okk'adenho pẹ p'akpaar pa nnyanyaang mmindor, anong ẹrobh obhiri jobh obhiri afa, ẹfa ọnanga bi, "Bong ọnong ọdodok, okhar-ókhara obiro obar-obar o, abe karima, oyongi ọvaarnong kw'Israël."

32 Mada adenho p'akpaar pa nnyanyaang mmindor are Jehoshaphat, bẹ achibhi bi, "K'odik-ókka, ọvaarnong kw'Israël wọ ma e." Mando kwa bẹ abhakhi bi bẹ arim-ẹ abe. Yina, Jehoshaphat ọn-ókpébh ẹmòng.

33 Mada adenho p'akpaar pa nnyanyaang mmindor an-atzini bi, ọvaarnong kw'Israël arang, bẹ akwóbh-ẹ okhukhubh.

34 Yina, otta-ayuk wani ọn-ókhomikha otta oyuk, kw'oreng k'ophaangi kw'ekhomá dani ch'egbongkpo py'ofor, okhum ọvaarnong kw'Israël. Mando kw'ọvaarnong obeni ọyaar-ókpaar kwé kwa nnyanyaang mmindor bi, "Bhakhi ókpaar, atzim-m abina m'egbongdam, kkeri bẹ akk'aam ottóhk amuma."

35 Wa egbong nda ewobh k'ewu obungiche. Bẹ atzókha ọvaarnong abe idumsé m'ókpaar kwa nnyanyaang okkeri itzitzikha k'Aram. Izi s'ifon k'ottóhk f'omum ibyengi m'ibhokhi s'ókpaar kwa nnyanyaang mmindor maa, m'echóhkha, ope.

36 Okwu opyiri ma nchohkhabohk, bẹ agwon emong k'ibhingabe s'arim-egbong p'Israël aben bi, "Ojinong kpenamkpen ọkpa nnam ọbhana k'obhon kwẹ. Ojinong kpenamkpen ọrọhng ọbhana k'ekhoma chẹ e!"

37 Iwa ọvaarnong ope, bẹ atzim-ẹ akhuna akwu anohnga ka Samariya.

38 Bẹ atza agbobhi okpaar kwa nnyanyaang mmindor, k'esipe dani cha Samariya (kẹ da azaza am-agbobha asi), mpfa mbiri nttaakhi izi sẹ, atzor mach'atzim p'Ovaar Ibinokpaabyi akk'ejaaakhi asa.

39 Idik idodòk s'evaar ch'Ahab, attar idik s'osi biphyir, evaar-ttòhmma ch'osi otzima ekpo macha nnyiha odokha, omaana idedenmon s'osi igaangi, bẹ akkéri sẹ ka nnwẹr kw'itzamadik s'ikhuri avaarnong p'Israël.

40 Wa Ahab ope otzor ab'otte. Ahaziya kw'ode nnwa kwẹ on-okwu ọdabh evaar.

Jehoshaphat kw'ode ọvaarnong kwa Juda

41 Iwa Jehoshaphat kw'ode nnwa kw'Asa okwu ode ọvaarnong kwa Juda, ka cho kw'ottong anna kw'Ahab okk'ọvaarnong kw'Israël ọda.

42 Wa Jehoshaphat ode ọvaarnong k'ogbe kw'ode cho ẹrobh obhiri chi, ọdabh Jérusalém ka cho ẹrobh obhiri azen. Wa ọkka okpen Azuba, kw'ode nnwa kwa Shilhi.

43 Wa osi odik kpenamkpen otzor-otzor k'itzitzikha s'Ovaar Ibinokpaabyi, otzor ka ndokhi s'otte Asa, sẹ kotten oji. Yina, wa okpokpobhabe f'oyaankpa koyohkhi, anong mba am-achina ororo asi njafohni, abira akwomi insens m'obe mva.

44 Wa Jehoshaphat obiro oruk k'odidiri ttara ɔvaarnong kw'Israël.

45 Idik idođok s'evaar cha Jehoshaphat, idik s'osi omaana mgbong sə s'orim, bę akkəri sə ka nnwər kw'itzamadik s'ikhuri avaarnong pa Juda.

46 Wa ɔvohkhi akhapa p'azaza p'ijinong p'iwa arikhi m'ekhoma nda biphyir, k'ogbe kw'otte Asa, ɔkk'opa.

47 M'ogbe nwuma, wa ɔvaarnong k'Edom kode. Ədabhi-ekhoma wə iwa ode ɔvaarnong.

48 Wa Jehoshaphat osi akpaar p'asi pa Tarshish k'phaabh p'om-otzima ɔtza odebh gol k'Ophir. Yina, wa bę kayaari atza ibe, bę atzem k'Eziyon-Geber.

49 M'ogbe nwuma, Ahaziya kw'ode nnwa kw'Ahab oben Jehoshaphat bi, "Tte ajinong paam ayaar akpaar ttara ajinong pö." Jehoshaphat obhum.

50 Iwa Jehoshaphat ope otzor ab'otte, bę anohng-ę k'odededenmon kwa Devid kw'ode otte. Jehoram kw'ode nnwa kwę on-okwu ədabh əvaar.

Ahaziya kw'ode ɔvaarnong kw'Israël

51 Iwa Ahaziya kw'ode nnwa kw'Ahab okwu ode ɔvaarnong kw'Israël ka Samariya ka cho afa, ka cho kw'ottong cho chi obhiri afa pa Jehoshaphat okk'ɔvaarnong əda ka Juda.

52 Wa osi itzama k'itzitzikha s'Qvaar Ibinokpaabyi, okhuri da otzori ka ndokhi s'otte omaana ɔkka ttara ka ndokhi sa Jerooboam kw'ode nnwa kwa Nebat, kw'osi anong p'Israël asi ekhongkwuri.

53 Wa ɔhak echo obiro okpobha Baal, mach'iwa otte ɔkk'osa, ojemi ittem-dokhiji s'Qvaar

1 Avaarnong 22:53

cx

1 Avaarnong 22:53

Ibinokpaabyi, kw'ode Ibinokpaabyi kw'anong
p'Israël.

Mbembe Okohm
The Old Testament in the Mbe language of Nigeria:
Mbembe Okohm

copyright © 2025 The Seed Company

Language: (Mbe)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 Jul 2025 from source files
dated 2 Jul 2025

afef0302-20ca-51cc-9a5e-1b2796766b8d